

JAAAR 2010 VERSLAG

Algemeen Pensioenfonds KLM

JAAR
VERSLAG

2010

Algemeen Pensioenfonds KLM

VOORWOORD

Voor u ligt het verslag van de Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM over het boekjaar 2010.

Het verslagjaar was zonder meer een turbulent jaar. De financiële markten waren wederom volatiel. Zo werden de eerste acht maanden van 2010 gekenmerkt door sterk dalende rentestanden, waardoor in de hele pensioensector de dekkingsgraden daalden. De dreiging bij enkele pensioenfondsden dat pensioenen mogelijk gekort moesten worden leidde tot grote commotie.

Ook bij het fonds bewoog de dekkingsgraad zich door de rentedaling naar de kritische grenzen. Verder moest het fonds een bijstelling van de verplichtingen doorvoeren in verband met de sterk stijgende levensverwachting. Ook dit had een negatief effect op de dekkingsgraad. Daar staat tegenover dat, met name in de tweede helft van 2010, de aandelenmarkten aantrokken en dat de rente vanaf september weer een stijgende lijn vertoonde. Dit had vervolgens een positief effect op de dekkingsgraad. De landelijke discussie over het pensioenakkoord zorgde ervoor dat het onderwerp pensioen alle aandacht kreeg, maar zonder conclusie kon het fonds zijn eigen lijn blijven volgen.

Inmiddels hebben zich in 2011 weer andere ontwikkelingen voorgedaan. Op de datum van vaststelling van dit jaarverslag is in Noord-Afrika en het Midden-Oosten sprake van politieke instabiliteit en heeft zich in Japan een natuurramp met grote gevolgen voorgedaan. Het effect hiervan is nog niet goed te overzien. In de financiële markten bestaat verder zorg omtrent de kredietwaardigheid van verschillende landen in het Eurogebied.

Voorgaande ontwikkelingen benadrukken nog eens dat de financiële conditie van het fonds in belangrijke mate afhankelijk is van externe factoren die nauwelijks stuurbaar zijn. Het zo goed mogelijk beheersen van deze risico's is dan ook een belangrijke opdracht van het bestuur.

Risicobeheersing is echter niet voldoende, voor het in stand houden van een goede pensioenregeling moet ook voldoende rendement worden behaald. In dat kader is in 2010 de aandacht ook weer gericht op de optimalisering van het beleggingsbeleid. Hieruit voortvloeiend heeft het bestuur na een zorgvuldige afweging besloten om te gaan investeren in private equity. Vanaf 2011 zal gefaseerd een belang van maximaal 10% van de aandelenportefeuille worden opgebouwd.

In het verslagjaar is ook geïnvesteerd in de governance en in de uitvoeringsorganisatie. Gestart is met het inwerken en opleiden van de in juli 2010 toegetreden bestuursleden. Met een vernieuwd deskundigheidsplan is een goede basis gelegd voor verdere professionalisering. Het bestuur pakt dit in 2011 verder op, onder andere door evaluatie van het eigen functioneren en invulling te geven aan de per 2011 in werking getreden beleidsregel deskundigheid.

Met de uitvoeringsorganisatie zijn nieuwe dienstverleningsovereenkomsten gesloten, waarin nieuwe inzichten zijn verwerkt. Kwaliteit, efficiency en kostentransparantie zijn in deze relatie sleutelbegrippen.

Kostenbeheersing is een belangrijk bestuurlijk aandachtspunt. Het bestuur werkt met een jaarlijkse begroting en laat zich minimaal op kwartaalbasis informeren over de werkelijke kosten ten opzichte van de begroting. Verder neemt het pensioenfonds jaarlijks deel aan een benchmarkonderzoek inzake de uitvoeringskosten. De uitvoeringskosten van het pensioenfonds, bestaande uit de kosten voor pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en vermogensbeheer, alsmede de kosten van externe vermogensbeheerders, bedragen 0,35% van het totale vermogen. Voor het bestuur is dat een aanvaardbaar niveau.

Het pensioenfonds sloot het jaar af met een positief financieel resultaat. Over 2010 werd een totaalrendement van 9,9% behaald. Ultimo 2010 bedroeg het vermogen van het fonds EUR 5,15 miljard. De dekkingsgraad per 31 december 2010 was 122%. Het fonds staat er dus relatief goed voor. Desalniettemin beoordeelt het bestuur periodiek het beleid om te bevorderen dat het fonds zijn ambities blijvend kan waarmaken.

Het bestuur dankt al diegenen die zich in het afgelopen jaar hebben ingezet voor dit pensioenfonds.

Amstelveen, 26 mei 2011

Het bestuur van het Algemeen Pensioenfonds KLM

Arend de Jong
vicevoorzitter

Gerard Lagendaal
vicevoorzitter

INHOUDSOPGAVE

Personalia	6
Algemeen	8
Doelstelling	8
Inhoud en kenmerken van de pensioenregeling	8
Organisatie	10
Kerncijfers	12
Belangrijkste gebeurtenissen in het verslagjaar en ontwikkelingen na afsluiten verslagjaar	13
Bestuursverslag	17
Externe ontwikkelingen	19
Algemeen bestuurlijke zaken	25
Pensioenregeling en uitvoering	36
Beleggingen van het fonds	38
Het financiële beleid	45
Risicomanagement	51
Verantwoordingsorgaan	55
Jaarrekening	57
Balans per 31 december	59
Rekening van baten en lasten	60
Kasstroomoverzicht	61
Toelichting algemeen	62
Toelichting op de balans	72
Toelichting op de rekening van baten en lasten	94
Overige gegevens	107
Bestemming van het resultaat	107
Actuariële verklaring	108
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	110
Bijlagen	113
Deelnemersbestand	116
Ontwikkelingen 2001 – 2010	118
Functies en nevenfuncties bestuur	120
Begrippenlijst	122

PERSONALIA

STAND PER 26 MEI 2011

Bestuur

Voorzitter

Drs. D.J.D. Dees

Benoemd door de werknemers

Drs. J. van den Brink, H. Egberts, drs. H.A. Essenberg, M.K.M. Ritsema

Benoemd door KLM

A.W. Gerritsma, drs. A.R. de Jong RC (vicevoorzitter), R. Kies,
Mw. drs. G.E. van der Landen, P.M. Schelvis RA, vacature, mr. P.J.M. Jansen (toehoorder)

Benoemd door de pensioengerechtigden

P.A. van Gent, G.K.R. Lagendaal (vicevoorzitter)

Secretaris

Drs. E.J.J. Voorhoeve

Directeur

Drs. B.A.A.M. van der Stee

Compliance officer

Drs. D.J.D. Dees

ALM-Commissie

Voorzitter

Mw. drs. G.E. van der Landen

Leden

Drs. H. A. Essenberg, P.A. van Gent, A.W. Gerritsma, R.Kies, G.K.R. Lagendaal,
M.K.M. Ritsema, mr. P.J.M. Jansen

Toehoorders

H.D. Nota (deelnemersraad), W. Stijnman (deelnemersraad), P. Kuiken (deelnemersraad)

Audit Committee

Voorzitter

P.M. Schelvis RA

Leden

P.A. van Gent, Algemeen Pensioenfonds KLM
R.C. Koster, Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel
L. van Munster, Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Beleggingsadviescommissie

Voorzitter

Drs. H.H. van der Koogh

Leden

Prof. dr. C.E. Beckers, dr. D. Brounen, mw. prof. dr. M.W.M. Donders, dr. C.L. Dert

Communicatiecommissie

Voorzitter

Drs. H.A. Essenberg

Leden

A.W. Gerritsma, R. Kies, M.K.M. Ritsema

Commissie Pensioenzaken

Voorzitter

A.W. Gerritsma

Leden

H. Egberts, P.A. van Gent

Verantwoordingsorgaan

Benoemd door de werknemers

C. Hoogeveen, E.J. Reurich, J.J.N. Walter (voorzitter)

Benoemd door KLM

M.J. Besseling RA, drs. E.R. Swelheim RC, drs. G. Woelders RC (vicevoorzitter)

Benoemd door de Pensioengerechtigden

Drs. J.H. Kas, E.J. Kruseman, drs. ing. J. Schaatsbergen

Deelnemersraad

Benoemd door de werknemers

M.A. Berkhemer, H.D. Nota (vicevoorzitter), C.J.M. Palmen, N. van der Plas,
Mw. L.A. Silvis, H. van Steenis, F.A.G. van der Voort van der Kleij, E. Zwart

Benoemd door de pensioengerechtigden

W. Stijnman, P. Kuiken, mr. H.A. de Monyé, F.H. Reder (voorzitter)

Visitatiecommissie

Voorzitter

Mr. H. Nijse

Leden

Drs. D. de Canho, drs. W. van Ettinger

Accountant

KPMG Accountants N.V., Rotterdam

Actuaris

MERCER Certificering B.V., Amstelveen

Uitvoeringsorganisatie

Blue Sky Group B.V., Amstelveen

ALGEMEEN

DOELSTELLING

De Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM heeft als doelstelling het verzorgen van een waardevast pensioen tegen acceptabele kosten waarbij belangen van alle belanghebbenden evenwichtig worden afgewogen. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid en toetst of arbeidsvoorwaardelijke afspraken in overeenstemming zijn met de wet- en regelgeving en uitvoerbaar zijn.

INHOUD EN KENMERKEN VAN DE PENSIOENREGELING

De pensioenregeling van het fonds geldt voor alle werknemers in een grondfunctie met een dienstverband dat onder de KLM-cao valt en daarmee gelijkgestelden. De deelnemers betalen door middel van een deelnemersbijdrage mee aan de financiering van de pensioenregeling. De pensioenregeling kent de volgende pensioensoorten:

Ouderdomspensioen. Het fonds kent twee regelingen voor ouderdomspensioen. Een middelloonregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 en een eindloonregeling (met twee verschillende indexatieregelingen) voor deelnemers geboren voor 1 januari 1950. Deelnemers die op 31 december 2005 deelnemer waren in het fonds hadden de keuze om tijdelijk tot 1 januari 2011 pensioen op te bouwen op basis van een eindloonregeling, daarna geldt opbouw op basis van de middelloonregeling. Als voor deze deelnemers arbeidsongeschiktheid is ingetreden in de periode tussen 31 december 2005 en 1 januari 2011, zal de premievrije opbouw voor het arbeidsongeschikte deel plaatsvinden in de eindloonregeling en voor het eventuele arbeidsgeschikte deel in de middelloonregeling.

In de *middelloonregeling* wordt het ouderdomspensioen gebaseerd op het gemiddeld over de gehele loopbaan verdiende salaris. Jaarlijks bouwt de deelnemer 2,25% van de nettopensioengrondslag op. Het totaal bereikbare pensioen is de som van het pensioen dat elk jaar over de in dat jaar geldende pensioengrondslag is opgebouwd. De reguliere pensioenleeftijd is in deze regeling 65 jaar. Een vervroegde pensioenleeftijd en deeltijd-pensioen zijn onder voorwaarden mogelijk.

In de *eindloonregeling* wordt het ouderdomspensioen gebaseerd op het laatstverdiende salaris. Jaarlijks bouwt de deelnemer 1,75% van de netto pensioengrondslag op. De reguliere pensioenleeftijd is 63 jaar. Een flexibele pensioenleeftijd en deeltijd-pensioen zijn onder voorwaarden mogelijk.

Ploegendienstpensioen wordt opgebouwd door deelnemers die in ploegendienst werken. Dit pensioen is een aanvulling op het ouderdomspensioen. Het ploegendienstpensioen gaat tegelijk met het ouderdomspensioen in. Met ingang van 1 januari 2011 wordt in de middelloonregeling geen afzonderlijk ploegendienstpensioen meer opgebouwd; vanaf deze datum vindt de opbouw over ploegendienstbetalingen plaats binnen het reguliere ouderdomspensioen.

Prepensioen en overbruggingspensioen. Deze pensioenen gelden alleen voor degenen die geboren zijn vóór 1950 en deelnemer waren op 31 december 2005. De prepensioenregeling biedt deze deelnemers de mogelijkheid om op de leeftijd van 61 jaar en 6 maanden te stoppen met werken. Overbruggingspensioen wordt uitgekeerd vanaf de ingangsdatum van het ouderdomspensioen tot de 65-jarige leeftijd. Het bestaat uit een AOW-vergoeding van maximaal 70% van de franchise en een premiecompensatie.

Nabestaandenvoorzieningen. Het fonds kent de volgende voorzieningen voor nabestaanden van deelnemers en pensioengerechtigden:

Een **nabestaandenpensioen** ter hoogte van 70% van het ouderdomspensioen dat tot aan het moment van overlijden is opgebouwd.

Een **facultatief nabestaandenpensioen** voor een extra dekking die er voor zorgt dat het nabestaandenpensioen bij overlijden 70% van het bereikbare ouderdomspensioen en ploegendienstpensioen bedraagt. De deelnemer en de partner kunnen gezamenlijk van deze verzekering afzien.

Een **Anw-hiaatpensioen** dat voorziet in een aanvullende uitkering aan de nagelaten partner van een deelnemer of gepensioneerde, die geen aanspraak heeft op een uitkering op grond van de Algemene nabestaandenwet (Anw). Net als bij het facultatief nabestaandenpensioen kunnen de deelnemer (of gepensioneerde) en de partner gezamenlijk van het Anw-hiaatpensioen afzien.

Wezenpensioen voor kinderen tot de 18-jarige leeftijd. Bij het volgen van een opleiding waarvoor recht op studiefinanciering bestaat, wordt het wezenpensioen uitgekeerd tot de 27-jarige leeftijd (middelloonregeling) dan wel tot de 25-jarige leeftijd (eindloonregeling).

Arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in geval van volledige arbeidsongeschiktheid na twee jaar arbeidsongeschiktheid in. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid gaat het pensioen in wanneer de loongerelateerde WGA-uitkering¹ op grond van de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) eindigt en de WGA-vervolguitkering ingaat. De deelnemer ontvangt het arbeidsongeschiktheidspensioen zolang de arbeidsongeschiktheid duurt, maar uiterlijk tot de normpensioendatum.

Aanvullend pensioen. Dit is een beschikbare premieregeling waarbij de premie direct wordt omgezet in aanspraken op ouderdomspensioen. Vanaf 1 januari 2007 worden geen nieuwe verzekeringen meer afgesloten voor het aanvullend pensioen.

Aangesloten werkgevers

Het pensioenfonds voert vanaf 1 januari 2011 de pensioenregeling voor de werknemers van KLM Health Services B.V. uit. Deze regeling wijkt op onderdelen af van de pensioenregeling voor het grondpersoneel van KLM en daarmee gelijkgestelden.

¹ *Regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten.*

Met ingang van 1 april 2011 zijn de werknemers van KLM Flight Academy toegetreden tot het fonds. Voor deze werknemers is de pensioenregeling voor het grondpersoneel van KLM van toepassing.

Indexering (toeslagverlening)

Het fonds streeft ernaar om de opgebouwde pensioenaanspraken op grond van het aanvullend pensioen en de middelloonregeling jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de lonen, volgens de cao van het grondpersoneel. Voor ingegane pensioenen en premievrije aanspraken streeft het fonds ernaar om deze jaarlijks aan te passen aan de geschoonde prijsindex. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Dit betekent dat er geen recht op indexatie bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexatie kan plaatsvinden. De indexatie wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

ORGANISATIE

Het fonds heeft de juridische vorm van een stichting en wordt bestuurd door een bestuur. Binnen het fonds bepaalt het bestuur als hoogste orgaan het beleid.

Het bestuur is bevoegd tot het nemen van besluiten die betrekking hebben op het fonds en de daarmee verbonden handelingen.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit twaalf leden, van wie vier namens de werknemers, twee namens de pensioengerechtigden en zes namens KLM. Het bestuur heeft buiten zijn midden een voorzitter benoemd. Deze voorzitter leidt de vergaderingen en bewaakt de zorgvuldigheid van de besluitvorming. Het bestuur benoemt een lid vanuit de groep deelnemers en pensioengerechtigden tot vicevoorzitter en een werkgeverslid tot vicevoorzitter. Volgens de vaste vergadercyclus vinden per jaar vijf bestuursvergaderingen plaats.

Binnen het fonds bereidt een aantal bestuurscommissies en werkgroepen de besluitvorming in de bestuursvergaderingen voor. Ook voor de uitvoering of uitwerking van besluiten kunnen commissies of werkgroepen worden ingesteld. Het bestuur heeft de volgende commissies ingesteld: een ALM-commissie, een Audit Committee, een beleggingsadviescommissie, een communicatiecommissie en een commissie pensioenzaken.

De ALM-commissie doet onderzoek naar ontwikkeling van het vermogen en de verplichtingen op lange termijn en bereidt het beleid met betrekking tot balansbeheer, risico-beheer en financiering voor.

Het Audit Committee beoordeelt namens het bestuur de beheersmaatregelen in opzet en werking. In de commissie zitten vertegenwoordigers van de besturen van de KLM-pensioenfondsen. Verder nemen vertegenwoordigers van de uitvoeringsorganisatie en de externe accountant deel aan de activiteiten van deze commissie.

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur bij de beleidsbepaling voor beleggingen. Deze commissie bestaat uit vijf externe deskundigen. Leden van het bestuur nemen als vertegenwoordigers deel aan de vergaderingen van de beleggingsadviescommissie.

De communicatiecommissie ontwikkelt het communicatiebeleid van het fonds en begeleidt de uitvoering van dit beleid.

De commissie pensioenzaken behandelt namens het bestuur bijzondere (individuele) gevallen, waarin het reglement niet eenduidig kan worden toegepast. Daarnaast fungeert de commissie in voorkomende gevallen als bezwaarschriften- of geschillencommissie. Op verzoek van het bestuur kan de commissie ook reglementswijzigingen voorbereiden.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan een verantwoordingsorgaan, dat bestaat uit negen leden die KLM N.V., de deelnemers en de pensioengerechtigden vertegenwoordigen. Iedere geleding heeft drie zetels. Het verantwoordingsorgaan beoordeelt jaarlijks het gevoerde beleid, de uitvoering daarvan en de voor de toekomst gemaakte beleidskeuzen. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan wordt opgenomen in het jaarverslag. Het verantwoordingsorgaan heeft verder adviesrechten ten aanzien van zijn eigen inrichting, de inrichting van het interne toezicht, de inrichting van het communicatiebeleid, klachten- en geschillenregelingen en de bezoldigingsregeling voor het bestuur.

Deelnemersraad

In het kader van de medezeggenschap van pensioengerechtigden heeft het fonds, naast bestuurszetels voor pensioengerechtigden, ook een deelnemersraad. Hierin zijn deelnemers en pensioengerechtigden op basis van onderlinge getalsverhouding binnen het fonds vertegenwoordigd. De deelnemersraad bestaat uit twaalf leden, van wie acht actieve deelnemers en vier pensioengerechtigden. De deelnemersraad heeft in overeenstemming met de wet een adviserende bevoegdheid.

Intern toezicht

Het wettelijk voorgeschreven interne toezicht wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie, die bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. De visitatiecommissie beoordeelt het functioneren van het bestuur van het fonds op basis van onderzoek van bestuursprocessen en -procedures, de aansturing van het fonds en de wijze waarop de langetermijnrisico's worden beheerst. De bevindingen van de visitatiecommissie worden op grond van de wet opgenomen in het jaarverslag.

Accountant en actuaris

Het fonds heeft KPMG Accountants N.V. als externe accountant en MERCER Certificering B.V. als certificerend actuaris aangesteld. Het bestuur heeft het hoofd Actuarium van de uitvoeringsorganisatie aangewezen als adviserend actuaris van het fonds.

Uitvoeringsorganisatie

De uitvoering van de taken van het fonds is uitbesteed aan Blue Sky Group B.V. Deze uitvoeringsorganisatie handelt op basis van mandaten en een marktconform service level agreement. Deze dienstverleningsovereenkomst komt tot stand in een gezamenlijk periodiek overleg van de besturen van de KLM-pensioenfondsen en de uitvoeringsorganisatie. In dit overleg wordt de jaarlijkse vergoeding bepaald. Het fonds is voor een derde aandeelhouder van de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur heeft de directeur en een lid van het managementteam van de uitvoeringsorganisatie benoemd tot titulair directeur en secretaris van het fonds.

KERNCIJFERS

(bedragen in miljoenen euro's)

	2010	2009
Deelnemers		
Aantal actieve deelnemers	15.064	15.297
Aantal gewezen deelnemers	8.626	8.422
Aantal pensioengerechtigden	9.528	9.338
Totaal	33.218	33.057

Premies en uitkeringen

Premies exclusief extra premie en premiekorting	164,4	167,4
Extra premie	-	29,0
Premiekorting	- 8,6	- 14,4
Premies inclusief extra premie en premiekorting	155,8	182,0
Pensioenuitkeringen	138,5	133,4

Vermogen

Stichtingskapitaal en reserves	969,6	964,2
Voorziening pensioenverplichtingen	4.173,3	3.675,1

Dekkingsgraad

122,0% 124,8%

Indexering

Pensioenrechten actieve deelnemers	0,0%	1,25%
Ingegane pensioenen en premievrije pensioenrechten	1,4%	0,4%

Beleggingen

Vastgoed	462,2	340,9
Aandelen	2.204,4	2.053,6
Vastrentende waarden	2.317,0	2.187,5
Overig	167,2	67,5

Totaal	5.150,8	4.649,5
---------------	----------------	----------------

Totaalrendement	9,9%	17,7%
Vijfjaarsgemiddeld totaalrendement	3,3%	4,2%
Tienjaarsgemiddeld totaalrendement	4,4%	3,6%

GEBEURTENISSEN 2010

BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN IN HET VERSLAGJAAR

De financiële markten bleven in 2010 volop in beweging. Het in 2009 begonnen herstel kreeg geen automatisch vervolg in 2010. Zo is het algemene economische klimaat in het verslagjaar zeer beïnvloed door de problemen rond de euro. De institutionele nadelen van de monetaire unie waarin sommige lidstaten onvoldoende flexibele arbeidsmarkten, te lage pensioenleeftijden en te hoge lonen kennen, werden in 2010 zichtbaar voor iedereen. Europese overheden kampen met grote staatsschulden, een belangrijk gevolg van de financiële crisis. Deze problematiek vormde aanleiding tot vorming van een Europees noodfonds in augustus 2010.

In de tweede helft van het jaar trad enige verbetering op, met name op de aandelenmarkten. Het verslagjaar werd hierdoor afgesloten met een totaalrendement op de beleggingen van 9,9%. Dit resultaat is inclusief de kosten (negatief rendement op derivaten ten behoeve van de gedeeltelijke afdekking van het aandelen- en renterisico). Ultimo 2010 was het belegd vermogen met EUR 5,15 miljard weer boven het niveau van voor de financiële crisis (ultimo 2007: EUR 4,9 miljard).

De rente bleef in 2010 zeer volatiel; in de zomer daalde de rente naar een historisch laag niveau van 2,6%. Dit had grote gevolgen voor de gehele pensioensector. Door de dalende dekkinggraden dreigde bij een aantal pensioenfondsen dat per 2011 gekort zou moeten worden op pensioenaanspraken. Ook het fonds kreeg te maken met een dalende dekkinggraad, in augustus naderde de dekkinggraad de kritische grenzen. Mede door de gedeeltelijke afdekking van het renterisico bleef het fonds echter in veilig vaarwater. Deze ontwikkelingen vormden aanleiding om alle deelnemers en pensioenge-rechtigden persoonlijk te informeren over de financiële positie van het fonds. Vanaf september ging de dekkinggraad geleidelijk weer omhoog. Ultimo 2010 bedroeg de dekkinggraad 122%. Daarmee is de financiële positie boven het niveau van het vereiste vermogen. Mede door de solide financiële positie kon het bestuur een positief indexatiebesluit nemen. De premievrije aanspraken en pensioenuitkeringen werden per 1 januari 2011 met 1,4% verhoogd.

Een andere ontwikkeling met een groot effect op de dekkinggraad is de stijgende levensverwachting. Ultimo 2009 had al een aanpassing aan de 'best estimate' van de toegenomen levensverwachting plaatsgevonden. In 2010 heeft het bestuur de verplichtingen opnieuw aangepast aan de gestegen levensverwachting. Dit gebeurde na de publicatie in september 2010 van de nieuwe overlevingstafels door het Actuarieel Genootschap (AG-prognosetafels 2010-2060). Terugkijkend naar de afgelopen jaren is duidelijk dat de neerwaartse ontwikkeling van de dekkinggraad vanaf 2006 voor een belangrijk deel het gevolg is van de stijgende levensverwachting en de dalende rente.

In februari heeft het bestuur besloten tot gedeeltelijke afdekking van het aandelenrisico. Eerder werd in 2009 al besloten tot een gedeeltelijke afdekking van het renterisico. Beide maatregelen vloeiden voort uit de in 2009 uitgevoerde evaluatie van het financiële beleid, waarbij de aandacht met name was gericht op het beleggingsbeleid.

In de tweede helft van 2010 is gestart met een onderzoek naar mogelijke alternatieven voor het huidige premie- en indexatiebeleid. Het bestuur verwacht dit onderzoek medio 2011 te kunnen afronden.

Het bestuur heeft in 2010 de ontwikkelingen op financiële markten actief gevolgd en waar nodig het beleid bijgesteld. Zo is in een vroeg stadium besloten niet langer te beleggen in Spaanse staatsobligaties, een besluit dat een positief effect heeft gehad op het rendement van de obligatieportefeuille. Voorts is aandacht besteed aan verdere optimalisatie van de aandelenportefeuille. In dat kader is een verkenning gestart naar beleggen in private equity. Het toevoegen van private equity moet bijdragen aan de rendementsbehoefte van het fonds. Na een grondige verkenning van de materie en zorgvuldige afweging van argumenten heeft het bestuur in maart 2011 besloten om een belang van maximaal 10% van de aandelenportefeuille in private equity op te bouwen. Hiermee zal in de loop van 2011 worden gestart.

Het bestuur streeft naar een duidelijk en kostenefficiënte pensioenuitvoering. In dat kader zijn in 2010 twee vereenvoudigingen in de pensioenregeling doorgevoerd. De belangrijkste vereenvoudiging betrof de stroomlijning van het pensioengevend salaris. Dit moet tot een grote vermindering van het aantal mutaties in de administratie leiden. Het fonds heeft ook te maken gekregen met nieuwe toetredende partijen. In 2010 is positief besloten op een verzoek tot uitvoering door het fonds van de pensioenregeling voor het personeel van KLM Health Services (KHS). Hiermee is op 1 januari 2011 gestart. De waarde van de bij het eigen pensioenfonds van KHS opgebouwde aanspraken is per die datum overgedragen. Na een vooraankondiging in december 2010 heeft het bestuur in maart 2011 ingestemd met een verzoek om de werknemers van KLM Flight Academy op te nemen in het fonds. In dat geval gaat het alleen om opbouw van toekomstige pensioenaanspraken.

In juli 2010 is een nieuwe zittingstermijn van het bestuur gestart. Hierdoor zijn verschillende nieuwe bestuursleden toegetreden. Het nieuwe bestuur heeft, op basis van voorwerk eerder in het jaar, een ambitieus deskundigheidsplan opgesteld. Hierin wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen rond de kwaliteit van pensioenfondsbestuur. Op basis van dit plan hebben in de tweede helft van 2010 verschillende scholingsactiviteiten plaatsgevonden.

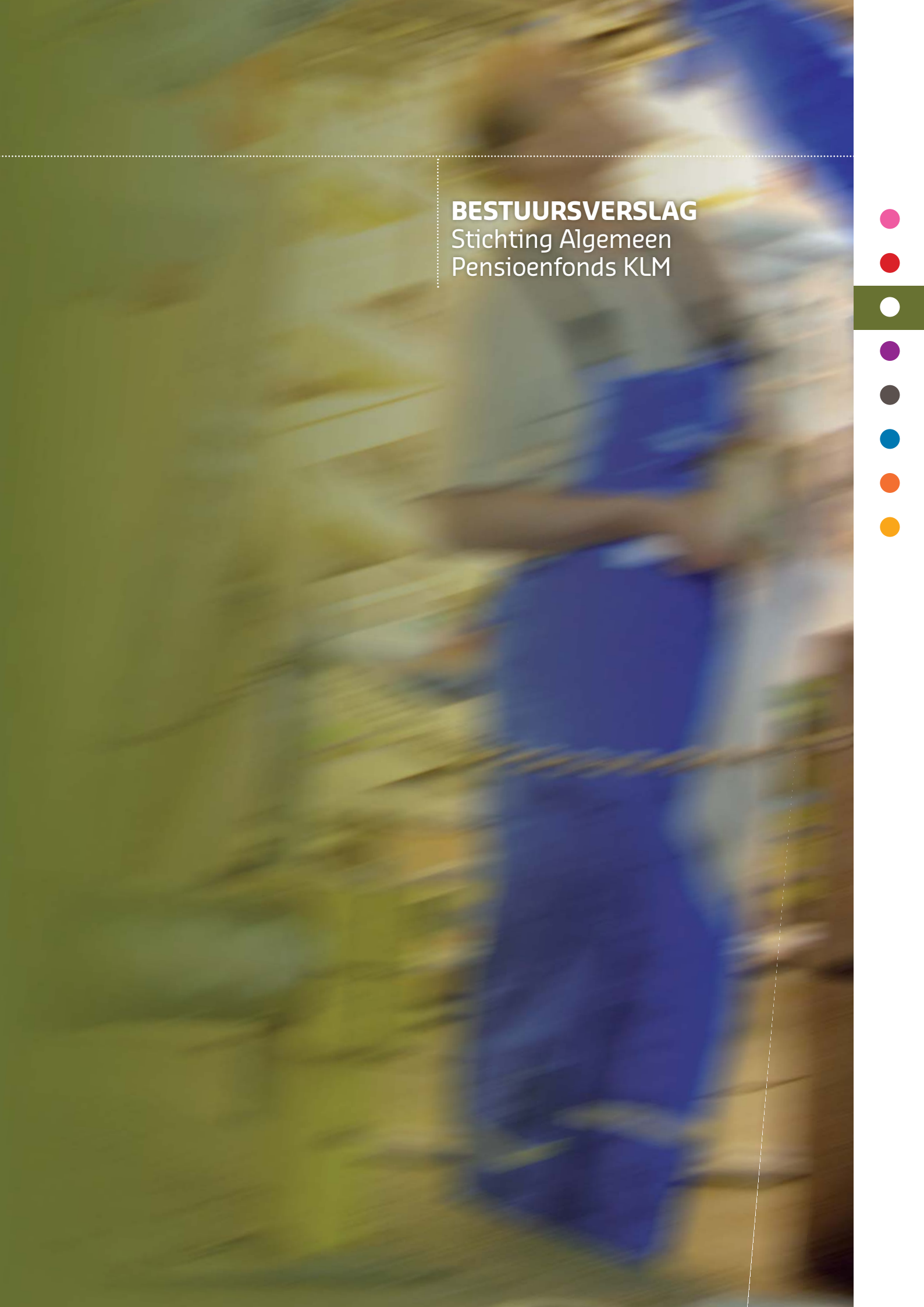
In het kader van bevordering van de continuïteit van het bestuur, is besloten tot het instellen van twee toehoorderplaatsen. Deze zijn bestemd voor personen die mogelijk kandidaat zijn voor een functie in het bestuur en via deze rol kennis en ervaring kunnen opdoen. Tegelijkertijd heeft het bestuur besloten het zogenoemde plaatsvervangend bestuurslidmaatschap op te heffen. Het bestuur is van mening dat plaatsvervangend niet meer past bij de eisen die thans aan een pensioenfondsbestuur gesteld worden.

Een ander resultaat dat is geboekt, betreft de vernieuwing van de contractuele relatie met de uitvoeringsorganisatie. Dit heeft geleid tot een tweetal dienstverleningsovereenkomsten, die in overeenstemming zijn met actuele regelgeving en nieuwe inzichten ten aanzien van goede pensioenuitvoering. In serviceovereenkomsten zijn de werkzaamheden en de kwaliteit van de dienstverlening gedetailleerd en meetbaar vastgelegd. Daarbij zijn scherpe afspraken gemaakt over kostentransparantie. Het bestuur acht van belang dat de kosten van het beheer van het fonds en de uitvoering van de regeling voor de belanghebbenden helder zijn.

ONTWIKKELINGEN NA AFSLUITEN VERSLAGJAAR

Bij aanvang van 2011 waren de verwachtingen ten aanzien van de financiële markten gematigd positief. Inmiddels hebben zich enkele gebeurtenissen voorgedaan, die duidelijk maken dat nog geen sprake is van stabiliteit. De politieke onrust in Noord-Afrika en het Midden-Oosten en de mogelijke effecten van de ramp in Japan geven aanleiding tot grote alertheid. Ook de stabiliteit van de Eurozone en kredietwaardigheid van landen is een aandachtspunt van het bestuur.

Bedoeling was dat de sociale partners in de Stichting van de Arbeid (STAR) in maart 2011 met de nadere uitwerking van het Pensioenakkoord zouden komen. Op het moment van vaststellen van dit verslag bestond er nog geen zicht op een definitief akkoord.

BESTUURSVERSLAG

Stichting Algemeen
Pensioenfonds KLM

Door tijdig beschermings-
maatregelen te nemen voor
de dalende rente heeft het
fonds deze storm goed
doorstaan. We hebben onze
blik nu op de toekomst gericht
en doen er alles aan om de
fundamenten van het fonds
nog steviger te maken.

BESTUURSVERSLAG

EXTERNE ONTWIKKELINGEN

Financiële markten

Aan het begin van 2010 was de grote vraag of het herstel van de financiële markten in 2009 een positief vervolg zou krijgen. De onzekerheid over de bestendigheid van het economische herstel in Europa en de Verenigde Staten bleef bestaan. Zorgen over de kredietwaardigheid van overheden, het ongelijke herstel in de wereldeconomie en de hoge niveaus van werkloosheid in Europa en de Verenigde Staten waren daar voorbeelden van. In het voorjaar kondigden de gezamenlijke landen van de EMU een groot reddingspakket aan, bedoeld om lidstaten bij te staan die in moeilijkheden dreigen te geraken met hun overheidsfinanciën. Hoewel financiële markten hadden gehoopt op meer, waardoor koerswinsten beperkt bleven, droeg het pakket bij aan de verdere stabilisatie van de omstandigheden. Tegelijkertijd speelde in andere delen van de wereld soortgelijke twijfel omtrent bestendiging van herstel in de Verenigde Staten of voortzetting van de hoge economische groei in landen als China, India en Brazilië de markten parten.

In de tweede helft van 2010 ging de aandacht minder uit naar de financieringsproblemen van Europese overheden. De focus kwam onder andere te liggen op beter dan verwachte bedrijfsresultaten van ondernemingen en tegelijkertijd werden economische groei cijfers naar boven bijgesteld. Het vertrouwen nam toe en dat bleek onder meer uit succesvolle uitgaven van nieuwe staatsobligaties door verschillende overheden en het bekend worden van de meevallende resultaten van de stresstest voor Europese banken. Op 4 augustus werd de 'European Financial Stability Facility' (EFSF), officieel actief, dat probleemlanden binnen Europa kan helpen in geval van nood. Nadat eerder Griekenland de helpende hand was toegestoken, werd eind november Ierland gesteund.

Vastrentende waarden

De problemen van enkele Europese lidstaten zorgden voor sterk uiteenlopende renteniveaus in Europa. Zo daalden de 10-jaarsrentes van de sterkere lidstaten en stegen die van de zwakkere lidstaten. In mei bereikte de crisis rond Griekenland een hoogtepunt. De rente op Grieks tienjarig staatspapier steeg toen naar 12,45%. De Duitse 10-jaarsrente daalde in diezelfde periode tot 2,60%. De vrees bestond dat er een tweedeling zou ontstaan in het eurogebied: een groep landen met een van oudsher solide begrotingsdiscipline versus een groep landen waar die discipline over het algemeen minder is. Overigens deden in deze periode risicovolle obligatiecategorieën zoals Amerikaanse high yield bedrijfsobligaties en schuld papier van opkomende landen, het vrij slecht. Aan het begin van het derde kwartaal nam de onzekerheid opnieuw toe onder andere door tegenvallende economische cijfers uit de VS. Deze onzekerheid zorgde voor een nieuw dieptepunt in de Europese 30-jaars swaprente die eind augustus 2,57% aantikte. In de VS daalde de 30-jaars swaprente in een periode van 5 maanden van 4,68% naar 3,14%. Daarna veerden de rentes weer wat op en dan met name in de laatste maand van het jaar, hetgeen wel de rendementen op de obligaties drukten.

Aandelen

De wereldwijde aandelenbeurzen waren dit jaar sterk in beweging. De eerste weken van 2010 gaven een volatiel en al snel een negatief beeld te zien, onder meer door onzekerheid rondom de financiële situatie van Griekenland en in het verlengde daarvan van de Europese Unie. In februari herstelden de beurzen zich. Er werd toen zelfs een stevige rally ingezet, die duurde tot in het tweede kwartaal. Toen echter de rating van Griekenland verlaagd werd naar een zogenaamde 'junk' status en kort daarna ook de rating van zowel Spanje als Portugal verlaagd werd, sloeg de paniek op de beurzen opnieuw toe. Ook het stilleggen van het vliegverkeer als gevolg van de aswolk rondom IJsland deden het vertrouwen in de moeizaam opkrabbende wereldeconomie en daarmee ook de wereldwijde aandelenbeurzen geen goed.

Na de zomerperiode kwamen echter beter dan verwachte economische cijfers naar buiten. Daarnaast groeide de hoop op hernieuwd ingrijpen van de Amerikaanse centrale bank. Dit zorgde voor een flinke stijging op de beurzen. De werkelijke aankondiging van het Amerikaanse tweede kwantitatieve verruimingsplan begin november deed de beurzen nog iets verder opveren, maar dit werd verstoord door de onrust rondom de financiële situatie van Ierland. De toezegging van een noodpakket van EUR 85 miljard bracht rust en het jaar werd afgesloten met fors opleving van de beurzen. Het resultaat van dit alles was een jaarwinst voor de wereldwijde aandelenbeurzen van zo'n 9%.

Vastgoed

Voor vastgoed speelde de economische onzekerheid een belangrijke rol in het afgelopen jaar. Toch was er wel weer interesse voor nieuwe investeringen in de vastgoedmarkt. Sommige beleggers waren van mening dat zich nu juist unieke kansen voordeden in met name de Britse vastgoedmarkt. Ondanks een toename van de onzekerheid aan het begin van het derde kwartaal besloten steeds meer beleggers om in de tweede helft van 2010 meer in vastgoed te gaan beleggen. Vooral in het lagere risicosegment van vastgoed, met stabiele huurinkomsten ten opzichte van het risico, werden weer waardestijgingen waargenomen.

De transactieactiviteit op de Europese vastgoedmarkt is langzaam weer aangetrokken en de daling van de tophuren kwam in de meeste Europese markten tot stilstand, mede dankzij een herstel van de vraag en doordat er bijzonder weinig nieuwe projecten worden gestart. In de Verenigde Staten daalden de vastgoedprijzen in de eerste helft van het jaar. In de tweede helft van 2010 werden ook hier de eerste tekenen waargenomen van stijgende of stabiliserende vastgoedprijzen, afhankelijk van de sector en regio. Ook in de VS werden risico's echter nog steeds gemeden en kwam er vooral veel vraag naar gebouwen van goede kwaliteit op de beste locaties met stabiele huurstromen. De Aziatische vastgoedmarkten kenden in de afgelopen jaren afwaarderingen, maar in 2010 lieten enkele markten weer een stabilisatie of zelfs waardegroei zien. Vastgoedcycli van Aziatische landen verschillen onderling sterk. Zo kende Australië relatief geringe afwaarderingen, terwijl vastgoedeigenaren in Japan grote problemen hadden.

Valuta's

In 2010 daalde de euro in waarde ten opzichte van de belangrijkste andere valuta's. Ten opzichte van de Amerikaanse dollar daalde de euro met bijna 7% in waarde. Aan het einde van het jaar was de euro 1,34 Amerikaanse dollar waard ten opzichte van 1,43 Amerikaanse dollar aan het begin van 2010. Ten opzichte van het Britse pond daalde de euro bijna 4% in waarde en eindigde op 0,86 pond voor een euro ten opzichte van 0,89 pond per euro aan het begin van 2010. Ten opzichte van de Japanse yen verloor de euro zelfs bijna 23%. Op het einde van het jaar kreeg men 108 yen voor een euro ten opzichte van 134 yen bij het begin van het jaar.

Pensioenen

Pensioenakkoord

Op 4 juni 2010 hebben de sociale partners in de STAR een akkoord bereikt over de ontwikkelingen van de eerste twee pijlers (AOW en arbeidspensioenen) van het pensioengebouw in Nederland. Met dit pensioenakkoord leggen de sociale partners de uitgangspunten vast voor een nieuw, meer transparant pensioencontract dat rekening houdt met de ontwikkelingen van de levensverwachting en financiële markten. Het financieel toetsingskader (FTK) moet op het nieuwe pensioencontract worden afgestemd. Voor het huidige nominale contract hebben de sociale partners twee hoofdvormen van alternatieven voorgesteld: een zogenoemd combicontract dat deels (nominale) zekerheid geeft en deels resultaatafhankelijk is en een volledig flexibel (reëel) contract. Vanaf het sluiten van het akkoord hebben de partijen veel tijd besteed aan de uitwerking van beide modellen en varianten daarop. Dit vervolgoverleg heeft tot op heden niet tot resultaten geleid. De eventuele invulling van de akkoordsafspraken en wetgeving met betrekking tot de aanvullende pensioenen vindt overigens plaats op niveau van ondernemingen en bedrijfstakken.

Regeerakkoord

Het in oktober 2010 gepresenteerde regeerakkoord van het kabinet Rutte-Verhagen bevat enkele maatregelen met betrekking tot de AOW en de aanvullende pensioenen. Heel concreet zijn deze maatregelen nog niet. De wetsvoorstellen moeten nog geschreven worden.

AOW

Het is de bedoeling dat – conform het tussen sociale partners gesloten pensioenakkoord – de AOW-leeftijd in 2020 naar 66 jaar gaat. De AOW-leeftijd wordt voor de toekomst afhankelijk gemaakt van de levensverwachting. Eens in de vijf jaar wordt getoetst of de levensverwachting is toegenomen. Als dit het geval is, stijgt ook de AOW-leeftijd, maar deze stijging vindt dan pas tien jaar later plaats.

Aanvullend pensioen

In het regeerakkoord is afgesproken dat de pensioenrichtleeftijd voor de arbeidspensioenen (tweede pijler, de leeftijd waarop de pensioenopbouw gericht is) per 2013 wordt verhoogd naar 66 jaar.

Ook moeten aanpassingen plaatsvinden ten aanzien van de fiscale grenzen; het 'Witteveen-kader'. Dit houdt allereerst in dat de opbouwpercentages naar beneden zullen worden bijgesteld. Voor beschikbare premieregelingen betekenen de aanpassingen dat de beschikbare premiestaffels naar beneden zullen worden bijgesteld.

Multi-ondernemingspensioenfondsen

Op 11 mei 2010 heeft de Eerste Kamer de wet aangenomen die het voor ondernemingspensioenfondsen mogelijk maakt de krachten te bundelen via een multi-opf. Met de introductie van het multi-opf is het palet aan mogelijkheden om de pensioenregelingen uit te voeren vergroot. De wet is op 10 juni 2010 gepubliceerd in het Staatsblad en is op 11 juni 2010 in werking getreden.

Door bundeling van krachten via een multi-opf kunnen fondsen bestuurlijke en operationele verlichtingen realiseren, terwijl een grote mate van eigenheid behouden kan blijven. Een ander voordeel is dat de solidariteit beperkt blijft tot de eigen regeling(en), doordat de wet regelt dat er sprake moet zijn van ringfencing (scheiding van vermogens per onderneming). Er vindt derhalve geen overheveling van vermogen plaats van de ene naar de andere regeling plaats. Alle ondernemingspensioenfondsen die minimaal vijf jaar aan een bepaalde onderneming of groep zijn verbonden, kunnen samengaan in een multi-opf.

Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP)

Vanaf 1 januari 2011 is de instroom in de FVP-regeling definitief beëindigd. Dit betekent concreet dat werknemers van 40 jaar of ouder die op of na 1 januari 2011 recht op een WW-uitkering krijgen, niet meer in aanmerking komen voor een FVP bijdrage. De financiële middelen van Stichting FVP worden sinds 1989 gebruikt om de pensioenopbouw en risicodekking voor werkloze werknemers voort te zetten. Sinds 2000 hebben de uitgaven de beleggingsinkomsten onafgebroken overstegen onder meer als gevolg van de sterk gestegen instroom van werkloze werknemers in de FVP-regeling. Het bestuur van Stichting FVP heeft daarom besloten dat de instroom in de FVP regeling per 1 januari 2011 definitief wordt beëindigd.

Governance en medezeggenschap

Op 1 juli 2010 stemde de Tweede Kamer in met het initiatiefvoorstel over medezeggenschap van gepensioneerden van de Kamerleden Koser Kaya (D66) en Blok (VVD). Oogmerk van het initiatiefvoorstel was het bevorderen van een evenwichtige samenstelling van besturen van pensioenfondsen door verplichte vertegenwoordiging van pensioengerechtigden. In het voorstel werden tevens enkele andere wensen meegenomen, zoals versterking van het beroepsrecht van deelnemersraden, de mogelijkheid om bestuursleden van buiten de kring van werknemers of pensioengerechtigden te kiezen en de verplichting voor pensioenfondsen om mee te werken aan de oprichting van representatieve organisaties.

Het initiatiefvoorstel heeft een lange doorlooptijd gehad en aanvankelijk leek er geen meerderheid voor te zijn. Dit veranderde na de evaluatie van het medezeggenschapsconvenant. In de Tweede Kamer kwam aan de orde of het wetsvoorstel verbreed zou moeten worden naar diversiteit in termen van leeftijd en geslacht. Verder zijn

voorstellen gedaan om de zogenoemde dubbele medezeggenschap (bestuursvertegenwoordiging en deelnemersraad) te beperken. Deze verschillende aanvullingen zijn in de stemmingen echter gesneuveld. Het initiatiefvoorstel ligt momenteel voor behandeling in de Eerste Kamer.

Op 27 september 2010 heeft minister Donner, toen nog minister van SZW, een voorontwerp van een wet over de besturing van pensioenfondsen aan de voorzitter van de Eerste Kamer gezonden. Tegelijkertijd is dit voorontwerp als consultatiedocument gepubliceerd. Het voornemen is om met deze wet drie bestuursmodellen te regelen: het paritaire model (werkgevers en werknemers/gepensioneerden vormen het bestuur), het externe model (beroepsbestuur en belanghebbenden in raad van toezicht) en het 'one tier' model (bestuur met uitvoerende en toezichthoudende bestuursleden). In het voorontwerp is voornamelijk alleen het paritaire model uitgewerkt. De andere twee vormen volgen nog. Minister Kamp heeft eind 2010 laten weten voornemens te zijn het volledige wetsvoorstel in juni 2011 in te dienen bij de Tweede Kamer.

In december 2010 is in het kader van de Stichting van de Arbeid door de sociale partners en een aantal maatschappelijke organisaties een convenant overeengekomen om de diversiteit bij pensioenfondsen te bevorderen. De ondertekenaars van dit convenant hebben afgesproken dat zij zich zullen inzetten om te bevorderen dat de toekomstige samenstelling van besturen, deelnemersraden en verantwoordingsorganen van pensioenfondsen beter aansluit bij de diversiteit onder de deelnemers aan het fonds.

Toezicht

De eerste maanden van 2010 stonden voornamelijk in het teken van de evaluatie van de in 2009 ingediende herstelplannen. In de zomer van 2010 ontstond commotie over mogelijke korting op pensioenuitkeringen door enkele pensioenfondsen. De achtergrond hiervan is dat een aantal pensioenfondsen in 2009 in hun herstelplan een kortingsvoornemen van pensioenaanspraken en -rechten moest opnemen. Het verplichte kortingsmoment was aanvankelijk naar aanleiding van het voorjaarsoverleg in 2009 uitgesteld naar 1 april 2012. Na advies van De Nederlandsche Bank en na overleg met de pensioensector besloot de minister van SZW dat dit uitstel niet langer gerechtvaardigd is. In de zomer van 2010 liet de minister weten dat fondsen met een voorgenomen korting in hun herstelplan deze korting op 1 januari 2011 moeten doorvoeren. Mede omdat de namen van de fondsen niet bekend waren, vond er veel speculatie plaats in de media. DNB en AFM drongen er bij de betreffende pensioenfondsen op aan zo snel mogelijk te communiceren met hun deelnemers, gepensioneerden en andere belanghebbenden. Uiteindelijk hebben een paar fondsen daadwerkelijk een korting moeten toepassen.

In december 2010 publiceerde DNB, samen met de AFM, de beleidsregel deskundigheid van bestuurders en commissarissen. De toezichthouders verduidelijken in deze beleidsregel welke eisen zij stellen aan deskundigheid van beleidsbepalers van de onder hun toezicht staande ondernemingen en op welke aspecten zij bij de toetsing letten. De beleidsregel is ook van toepassing op bestuursleden van pensioenfondsen. In de visie van de toezichthouders gaat het bij deskundigheid om een combinatie van kennis, vaardigheden en professioneel gedrag. Dit moet worden aangetoond door opleiding,

ervaring en competenties. De beleidsregel is in werking getreden per 1 januari 2011. Pensioenfondsen zullen op basis van deze beleidsregel profielen en competenties moeten opstellen.

Begin 2011 publiceerde DNB haar speerpunten voor het toezicht in 2011. In 2011 komt de nadruk te liggen op toezicht op strategie en gedrag, verankering van nieuwe toezichtsraamwerken, beter risicomanagement en scherper zicht op cijfers. Voor de pensioenfondsen betekenen deze speerpunten dat DNB zich richt op het vergroten van de weerbaarheid van de pensioenfondsen en het versterken van de focus van besturen op de financiële risico's. Verder zal worden bijgedragen aan de herziening van het Financieel Toetsingskader. Ook zal DNB meer aandacht besteden aan de kwaliteit van de door pensioenfondsen aangeleverde cijfers en de informatie die daaraan ten grondslag ligt. In het kader van beheerst beloningsbeleid zal van pensioenfondsen worden verwacht dat zij de beleidsregel over beloningsbeleid betrekken in hun zakelijke contacten. Op de agenda staat verder het (vervolg)onderzoek naar de integriteitsrisico's bij pensioenfondsen. Doel van dit onderzoek is zicht te krijgen op de mate waarin vastgoedtransacties door pensioenfondsen een bedreiging vormen voor de integere bedrijfsvoering van pensioenfondsen.

De AFM publiceerde in oktober 2010 een eindrapport van een onderzoek naar de juistheid van informatieverstrekking in het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) over 2008. De AFM beoordeelde onder meer of het te bereiken bedrag van het ouderdomspensioen in het UPO 2008 juist is berekend door de pensioenfondsen. De AFM ging hierbij uit van de bedragen op het UPO 2007 en heeft deze op basis van de betreffende pensioenregeling doorgerekend naar het UPO 2008. Volgens de AFM blijkt uit dit onderzoek dat de complexiteit van pensioenregelingen leidt tot fouten in het UPO en daarmee tot onduidelijkheid bij deelnemers. De AFM heeft de sociale partners daarom opgeroepen om bestaande pensioenregelingen te versimpelen, nieuwe pensioenregelingen te vereenvoudigen en overgangs- en uitzonderingsregelingen zoveel mogelijk te vermijden. Aanbevelingen aan pensioenfondsen betreffen regelmatige controle op juistheid van gegevens en meer aandacht voor communicatie naar bijzondere groepen. Zelf is de AFM voornemens om, in samenspraak met de sector, het UPO-model te vereenvoudigen.

AFM-voorzitter Hoogervorst deed later in het jaar een oproep aan de sector om te komen tot eerlijk en realistische communicatie over de verwachte uitkeringen, de kosten van pensioenfondsen en de kwaliteit van pensioenregelingen. In dat kader suggereerde hij de totstandkoming van een financiële bijsluiter voor pensioen-deelnemers.

In oktober 2010 zonden AFM en DNB zogenoemde wetgevingsbrieven aan de minister van SZW. Hierin rapporteren de toezichthouders de minister over knelpunten die zij hebben gesignaleerd in de regelgeving. Een van de punten betrof het wettelijk voorgeschreven toeslaglabel, dat onvoldoende effectief zou zijn. Begin 2011 heeft de minister gereageerd op deze wetgevingsbrieven, waarbij hij in afwachting van besluitvorming over het toeslaglabel, pensioenfondsen ruimte heeft gegeven om zelf te beslissen in hoeverre het label nog gebruikt wordt.

ALGEMEEN BESTUURLIJKE ZAKEN

Wijzigingen in bestuur en bestuurscommissies

Op 1 juli 2010 is een nieuwe zittingstermijn van het bestuur gestart. De Ondernemingsraad van KLM benoemde op voordracht van de werknemersorganisaties de heren J. van den Brink, H. Egberts, M.K.M. Ritsema en B.H. van der Wal. Door middel van verkiezingen hebben de pensioengerechtigden de heren P.A. van Gent en G.K.R. Lagendaal benoemd. KLM benoemde mevrouw G.E. van der Landen en de heren A.W. Gerritsma, A.R. de Jong, R. Kies, P.M. Schelvis en R. Smit. Als plaatsvervangers voor de deelnemers werden mevrouw L.F.A.M. Jansen en de heer H. A. Essenberg benoemd en namens de pensioengerechtigden de heer F. Bevers.

In maart 2010 is mevrouw M.I. Kartman teruggetreden als lid van het bestuur. Met het eindigen van de zittingstermijn zijn per 30 juni 2010 de heren H. Kroezen en T.H. Woltman teruggetreden. Kort na zijn herbenoeming is per 1 november 2010 de heer R. Smit teruggetreden in verband met het aanvaarden van een functie buiten de KLM. Het bestuur dankt deze leden voor hun inzet. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de heer H. Kroezen die ruim 20 jaar lid van het bestuur is geweest.

In de vacature die is ontstaan door het vertrek van de heer Smit is nog niet voorzien.

In zijn vergadering van 27 september heeft het bestuur de heer D.J.D. Dees herbenoemd tot voorzitter en de heren A.R. de Jong en G.K.R. Lagendaal tot vicevoorzitters van het fonds.

Het bestuur besloot in zijn vergadering van december 2010 tot opheffing van het statutaire plaatsvervangende lidmaatschap van het bestuur. Dit besluit is geëffectueerd met de akte van statutenwijziging van 11 april 2011. Hiermee heeft het fonds vanaf deze datum geen plaatsvervangende leden meer.

In februari 2011 is de heer B.H. van der Wal teruggetreden als lid van het bestuur. De heer Van der Wal is opgevolgd door de heer H.A. Essenberg. Het bestuur dankt de heer Van der Wal voor zijn inzet.

Ook in de beleggingsadviescommissie deed zich een wijziging voor. De heer prof. dr. P.M.A. Eichholtz trad per 1 mei 2010 terug wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn. Hij werd opgevolgd door de heer prof. dr. D. Brounen. Het bestuur dankt de heer Eichholtz voor zijn jarenlange inzet en bijdragen aan het fonds.

Bestuursactiviteiten

De bestuursagenda van 2010 stond voor een belangrijk deel in het teken van de herstellende, maar nog volatiele, financiële markten en het geleidelijke financiële herstel van het fonds.

Gedurende het hele jaar heeft het bestuur de ontwikkelingen op de financiële markten en de ontwikkeling van de dekkingsgraad scherp gevolgd, onder meer door middel van

verschillende rapportages. De dekkingsgraadrapportage vindt in beginsel wekelijks plaats, maar bij een dekkingsgraad van 110% en lager wordt overgegaan op dagelijkse rapportage. Dit was het geval vanaf de zomer van 2010, toen de dekkingsgraad sterk daalde als gevolg van de scherp dalende rente. Tevens zijn toen snel assessments van de situatie gemaakt. Daarbij is bezien in hoeverre aanvullende maatregelen genomen zouden kunnen worden en wat de effectiviteit daarvan zou zijn. Na afweging van opties is besloten tot handhaving van het beleid.

In het begin van het jaar besloot het bestuur tot gedeeltelijke afdekking van het aandelenrisico. Op terrein van financieel beheer vormden ook de effecten van de stijgende levensverwachting een punt van aandacht. In afwijking van het bestendige beleid heeft het bestuur in april 2010 de vermogenspositie van het fonds ultimo 2009 aangepast aan de 'best estimate' van de toegenomen levensverwachting. Ultimo 2010 volgde een tweede aanpassing als gevolg van de toepassing van de AG-prognosetafel 2010-2060. Deze aanpassing is in de jaarrekening per 1 januari 2010 verwerkt.

In de tweede helft van 2010 besloot het bestuur tot een onderzoek in ALM-context naar de financiering van de pensioenregeling op langere termijn.

In 2010 is de aandacht ook weer gericht op mogelijkheden om de beleggingsportefeuille verder te verbeteren. In dat kader is positief besloten over beleggen in low volatility strategieën. Eind 2010 startte het bestuur met een beleidsmatige discussie over beleggen in private equity.

Andere beleidsonderwerpen waren de afwikkeling van het oude securities lending programma en formulering van nieuwe kaders voor uitlenen van effecten. Verder onderzocht het bestuur desgevraagd een business case over de mogelijkheid van het verstrekken van een lening aan KLM. Het bestuur oordeelde dat de voorgestelde lening, gezien de omvang, concentratierisico met zich meebrengt en derhalve niet strookt met het diversificatiebeleid van het fonds. Het bestuur heeft verder de bevindingen en aanbevelingen van de Commissie Beleggingsbeleid en Risicobeheer Pensioenfondsen (Commissie Frijns) behandeld. Besproken is in hoeverre de aanbevelingen, gegeven de praktijk bij het fonds, van toepassing zijn. Daarbij zijn met name communicatie met belanghebbenden over risico's, een reëel kader als leidraad en duurzaamheid als aandachtspunten geadresseerd.

In het verslagjaar zijn ook mogelijkheden tot vereenvoudiging van de pensioenregeling besproken. Dit leidde tot suggesties aan de arbeidsvoorwaardelijke partijen. Zowel met betrekking tot de pensioengrondslag als de WIA zijn vereenvoudigingen doorgevoerd. Het bestuur heeft voorts ingestemd met een verzoek van de onderneming KLM Health Services, een 100% dochter van KLM N.V., om de pensioenregeling voor het KHS-personeel en de opgebouwde aanspraken over te nemen. Niet uitgesloten is dat op termijn andere KLM-dochters overeenkomstige verzoeken zullen doen.

In het voorjaar van 2010 vonden verkiezingen plaats voor de benoeming van leden van het bestuur en de deelnemersraad. Na installatie van de nieuwe bestuursleden is in september een nieuw deskundigheidsplan vastgesteld. Ook heeft in september een

evaluatie van de visitatiecommissie plaatsgevonden en is een besluit genomen over de invulling van het interne toezicht in de komende jaren. Mede naar aanleiding van het deskundigheidsplan sprak het bestuur in de tweede helft van 2010 over het plaatsvervangend bestuurslidmaatschap. In december 2010 is besloten het statutaire plaatsvervangende bestuurslidmaatschap te laten vervallen. In de tweede helft van 2010 is tevens gestart met een vernieuwing van de dienstverleningsovereenkomst met de uitvoeringsorganisatie.

Ten slotte behandelde het bestuur in het verslagjaar, in overeenstemming met de beleidscyclus, de vaste onderwerpen. Dit zijn het jaarverslag over 2009, het communicatiebeleid en de vergoeding voor de uitvoeringsorganisatie. In december 2010 besloot het bestuur, onder voorbehoud van de financiële positie per einde van het jaar, tot onverkorte indexatie van pensioenuitkeringen.

Het bestuur vergaderde in 2010 zes keer. Daarnaast vond een installatiebijeenkomst plaats in het kader van de nieuwe bestuurssamenstelling. Ter voorbereiding op bestuursvergaderingen vonden bijeenkomsten van de verschillende bestuurscommissies en werkgroepen plaats. Tussentijds hield het bestuur de vinger aan de pols door middel van verschillende vaste rapportages en ad hoc-informatie van de uitvoeringsorganisatie.

ALM-commissie

Met ingang van 2010 heeft de ALM-commissie een permanente status. De commissie komt ten minste tweemaal per jaar bijeen om de positie van het fonds en ontwikkelingen in ALM-context te toetsen. In 2010 vonden er vijf bijeenkomsten plaats. Begin 2010 rondde de ALM-commissie een onderzoek naar mogelijkheden tot risicobeheersing af met een voorstel om het aandelenrisico voor 50% af te dekken. In de tweede helft van 2010 is een nieuw ALM-traject gestart dat is gericht op toetsing van de huidige financieringsopzet en onderzoek naar alternatieven voor het premie- en het indexatiebeleid.

Audit Committee

Het Audit Committee (AC) kwam in 2010 viermaal bijeen. Van de werkzaamheden en bevindingen van het AC wordt hierna onder Interne beheersing verslag gedaan.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie kwam in 2010 viermaal in vergadering bijeen en adviseerde het bestuur over verschillende onderwerpen. Hiertoe behoorde het jaarlijkse beleggingsplan, beleggen in low volatility strategieën, securities lending en de business case over beleggen in private equity. Verder volgde en analyseerde de commissie aan de hand van periodieke rapportages de performance.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie vergaderde in 2010 vijfmaal. De belangrijkste onderwerpen waren het communicatiejaarplan 2011, ontwikkeling van een eigen huisstijl, de brochurelijn, de vernieuwing van Focus, uitbereiding van de pensioenplanner en

gerichte bijeenkomsten voor deelnemers. Verder begeleidde de commissie de totstandkoming van verschillende uitingen.

Commissie pensioenzaken

De commissie pensioenzaken behandelde in 2010 acht individuele gevallen en enkele meer algemene onderwerpen. Zo bereidde de commissie reglementswijzigingen voor ten behoeve van de vereenvoudiging van de pensioenregeling. Aangevuld met enkele andere bestuursleden bereidde de commissie ook de besluitvorming voor over de overgang van Pensioenfonds KHS.

Medezeggenschap

Per 1 juli 2010 is ook een nieuwe zittingstermijn van de deelnemersraad gestart. De werknemersorganisaties benoemden mevrouw L.A. Silvis en de heren M.A. Berkhemer, H.D. Nota, C.J.M. Palmen, N. van der Plas, H. van Steenis, F.A.G. van der Voort van der Kleij en E. Zwart tot vertegenwoordigers van de deelnemers. De pensioengerechtigden benoemden door middel van verkiezingen de heren H. de Monyé, P. Kuiken, F.H. Reder en W. Stijnman. De heren J. Bakker, F.P. de Freitas Rodrigues, M. Leistra en M.K.M. Ritsema zijn per 30 juni 2010 teruggetreden als lid van de deelnemersraad. Het bestuur dankt de teruggetreden leden voor hun inzet voor de deelnemers en pensioengerechtigden en hun bijdrage aan het beheer van het pensioenfonds.

De deelnemersraad kwam in 2010 zevenmaal bijeen in een autonome vergadering. Daarnaast vond tweemaal een gezamenlijke vergadering met het bestuur plaats. Enkele leden van de deelnemersraad participeerden in de ALM-commissie van het bestuur. Verder nam een tweetal leden deel aan een gezamenlijke ad hoc werkgroep over de rapporten van de commissies Frijs en Goudswaard ter voorbereiding op een gedachtewisseling in de gezamenlijke vergadering met het bestuur.

De deelnemersraad heeft veertien adviezen gegeven aan het bestuur over onder andere de afdekking van het aandelenrisico, beleggen in low volatility strategieën, securities lending, vereenvoudiging van de pensioenregeling, het communicatiejaarplan, het beleggingsjaarplan, de overgang van Pensioenfonds KHS en het voornemen om het plaatsvervangend bestuurslidmaatschap op te heffen. In nagenoeg alle gevallen heeft de deelnemersraad positief geadviseerd; ten aanzien van het voornemen om het plaatsvervangend bestuurslidmaatschap te laten vervallen adviseerde de deelnemersraad echter negatief. De adviezen op de verschillende onderwerpen werden veelal aangevuld met concrete suggesties. Het bestuur waardeert de positief-kritische benadering van de deelnemersraad.

Governance

Statuten

In december 2010 heeft het bestuur besloten tot aanpassing van de statuten van het fonds. Belangrijkste wijziging betreft het vervallen van het plaatsvervangend bestuurslidmaatschap. De achtergrond van het besluit tot opheffing van het plaatsvervangend bestuurslidmaatschap is gelegen in de toegenomen verantwoordelijkheid, verscherpte

wettelijke eisen en het grote capaciteitsbeslag. Dit heeft geleid tot een professionalisering en versterking van het collegiale bestuur, waarin incidentele plaatsvervangende representativiteitsoverwegingen niet meer goed past.

Voorts zijn enkele bepalingen in overeenstemming gebracht met nieuwe wetgeving en hebben redactionele verduidelijkingen plaatsgevonden. Op grond van de oude statuten kon het bestuur een besluit nemen indien ten minste drie leden van werkgeverszijde en drie leden van de zijde van werknemers en pensioengerechtigden aanwezig of vertegenwoordigd waren. Met het oog op de gewenste wisseling en afweging van argumenten in een vergadering heeft het bestuur, mede op advies van de deelnemersraad, besloten dat voor besluitvorming ten minste zes leden -drie van elke geleding- feitelijk aanwezig dienen te zijn.

Verantwoordingsorgaan

Ook voor het verantwoordingsorgaan begon in juli 2010 een nieuwe zittingstermijn. In de samenstelling trad één wijziging op; de heer W. van Huis trad terug en de heer C. Hoogeveen werd benoemd als vertegenwoordiger van de deelnemers. De overige leden werden door KLM respectievelijk de representatieve organisaties van werknemers en pensioengerechtigden herbenoemd. Het bestuur dankt de heer Van Huis voor zijn inzet voor het fonds.

In het verslagjaar hield het verantwoordingsorgaan vier autonome vergaderingen. Daarnaast waren er twee vergaderingen met het bestuur. Het verantwoordingsorgaan gaf in mei, bij de bespreking van het jaarverslag over 2009, een oordeel af over het gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst die door het bestuur zijn gemaakt. De eerste vergaderingen in 2010 stonden voornamelijk in het teken van de voorbereiding hiervan. Vanaf de tweede helft van 2010 hield het verantwoordingsorgaan zich bezig met het oordeel over het jaar 2010. Gekozen is voor een drietal hoofdthema's voor de beoordeling van het gevoerde beleid: risicomanagement, communicatie en stabiliteit. In de gezamenlijke vergadering met het bestuur van december 2010 is de gang van zaken bij het fonds doorgenomen en vooruitgeblikt op 2011.

Visitatiecommissie

Het interne toezicht wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie. De commissie rondde een eerste visitatieronde in 2009 af. De bevindingen zijn opgenomen in het jaarverslag over 2009. Na het laatste visitatieonderzoek (bij het pensioenfonds Vliegend Personeel KLM) in mei 2010, voerden de drie fondsen een evaluatie uit. In september 2010 besloot het bestuur de gekozen opzet en invulling van het interne toezicht te continueren. De zittende leden van de visitatiecommissie zijn herbenoemd.

Het bestuur heeft begin 2010 een aantal acties in gang gezet naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie. De voortgang hiervan wordt periodiek bewaakt. Gerealiseerd zijn inmiddels o.a. de actualisering van de dienstverleningsovereenkomst, de afbakening tussen bestuurscommissies en de rapportage van commissies aan het voltallige bestuur alsmede de besluitvorming over de toekomstige inrichting van het interne toezicht.

Deskundigheid

Het bestuur onderkent het belang van deskundigheid. Van oudsher heeft de bevordering van deskundigheid en ontwikkeling van vaardigheden de aandacht van het bestuur. Gebruikelijk is dat bestuursleden een goede basisopleiding krijgen en daarna regelmatig vervolgopleidingen volgen. Daarnaast worden commissievergaderingen en vooroverleg van bestuursvergaderingen gebruikt voor ontwikkeling van bestuursleden op specifieke onderwerpen. Bestuursleden kunnen verder beschikken over actuele informatie en vakliteratuur.

In 2010 heeft het bestuur een nieuw deskundigheidsplan opgesteld. In dit plan wordt rekening gehouden met nieuwe maatschappelijke inzichten zoals die tot uiting komen in het Plan van aanpak deskundigheidsbevordering pensioenfondsbesturen van de pensioenkoepels en in publicaties van DNB. Het bestuur heeft hier in januari een aparte studiedag aan gewijd. In het nieuwe deskundigheidsplan beschrijft het bestuur op collectief en individueel niveau zowel het gewenste als het feitelijke deskundigheidsniveau en het ontwikkeltraject. Verder is een aanzet gemaakt voor periodieke evaluatie op collectief en individueel niveau. Het plan is in werking getreden met ingang van de nieuwe zittingstermijn.

Voor de nieuw toegetreden bestuursleden is in de tweede helft van 2010 gestart met het basisprogramma, dat bestaat uit een introductiedag van het fonds en een bestuurdersopleiding van de Stichting Pensioenopleidingen. Dit programma loopt door tot in 2011. Daarnaast hebben bestuursleden in de loop van het jaar deelgenomen aan verschillende eendaagse studiedagen over actuele onderwerpen en themadagen van de pensioenkoepels. De meeste bestuursleden namen verder deel aan de periodieke seminars en inloopmiddagen van de uitvoeringsorganisatie. In een client seminar konden bestuursleden van gedachten wisselen met leden van de commissies Frijns en Goudswaard. Het tweede seminar had als onderwerp het herstel van de bancaire sector. De verdiepingsbijeenkomsten gingen in op afdekken van aandelenrisico, beheersing van het langlevensrisico en aandelenstrategieën met een laag risicoprofiel. Ook namen bestuursleden deel aan het jaarlijkse OPF-congres en aan activiteiten van DNB en de AFM.

Het bestuur sprak daarnaast over opvolgingsbeleid en het interesseren van potentiële kandidaten voor functies binnen het fonds. In dat kader besloot het bestuur in december 2010 tot instelling van een toehoorderschap, dat ten doel heeft kandidaten voor een bestuurlijke functie kennis en ervaring te laten opdoen. Dit moet vorm krijgen door toehoorders gedurende enige tijd aanwezig te laten zijn bij bestuursvergaderingen en actief te laten participeren in commissies of werkgroepen. In beginsel zijn er steeds twee plaatsen beschikbaar. In februari 2011 stemde het bestuur in met een toehoorderschap voor de heer P.J.M. Jansen.

Transparantie

Het bestuur streeft naar openheid en helderheid over de financiële positie van het fonds, het door het bestuur gevoerde beleid en over de zekerheden en risico's van deelnemers en pensioengerechtigden. De communicatie hierover vindt enerzijds plaats

in het overleg met de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan en anderzijds via de communicatiekanalen van het fonds. Het fonds gebruikt de website, het magazine Focus en mailings om belanghebbenden te informeren. Om het jaarverslag toegankelijker te maken, worden de hoofdpunten opgenomen in een speciale jaarverslaguitgave van Focus. Het jaarverslag is verder als dynamische versie beschikbaar op de website. Vanaf medio 2009 worden op de website kwartaalberichten met de belangrijkste financiële kengetallen en beleidsbeslissingen geplaatst.

Daarnaast staat het bestuur positief tegenover directe contacten met belanghebbenden, bijvoorbeeld via bijeenkomsten bij de onderneming of van representatieve organisaties. Belanghebbenden kunnen zich ook via een speciaal e-mailadres direct tot het bestuur wenden. Verder blijkt in de praktijk dat bestuursleden in hun dagelijkse functie binnen de onderneming of organisatie direct aanspreekbaar zijn.

Evaluatie

De Principes voor goed pensioenfondsbestuur schrijven voor dat een bestuur voorziet in een procedure voor periodieke evaluatie van zijn functioneren als geheel en van de individuele leden. In de workshop deskundigheid van januari 2010 evalueerde het bestuur zijn besluitvormingspraktijk en werden voorstellen ontwikkeld voor beoordeling van het bestuur en bestuursleden in de toekomst. Het bestuur kiest ervoor om na ongeveer één jaar bestuurslidmaatschap een eerste evaluatie te houden. Dit betekent dat het bestuur voornemens is om rond juli van 2011 een eerste ronde individuele evaluaties te houden en kort na de zomer een evaluatie van het bestuur als geheel.

Toezicht

Toezicht is een essentieel onderdeel van een gezonde en betrouwbare financiële sector. Het bestuur hecht waarde aan een goede en open relatie met de toezichthouder(s). In dat kader wordt regelmatig contact met de toezichthouder(s) op prijs gesteld. Na meer intensieve contacten in 2009 rond de indiening van een herstelplan, was in 2010 weer sprake van een reguliere situatie.

In 2010 heeft geen periodiek overleg met DNB plaatsgevonden. Wel heeft het bestuur op uitnodiging van DNB een presentatie over het integriteitsbeleid verzorgd. DNB deed naar aanleiding van de presentatie enkele suggesties aan het bestuur, waaronder een hogere frequentie van de periodieke risico-analyse. Verder voerde DNB in 2010 de periodieke toetsing uit van de wettelijke documenten van het fonds. Deze toetsing gaf aanleiding tot enkele aanscherpingen in de statuten, het reglement en de ABTN. De overige contacten met DNB waren voornamelijk schriftelijk van aard en betroffen de indiening van documentatie en rapportages. In september namen enkele bestuursleden deel aan de jaarlijkse pensioenfondsenbijeenkomst van DNB. Daarnaast bezochten de nieuwe bestuursleden van het fonds de specifieke bijeenkomst van DNB voor in 2010 benoemde bestuursleden.

In 2010 rapporteerde de AFM de bevindingen van het onderzoek naar de UPO 2008, waarvoor het fonds was geselecteerd. De AFM had geen specifieke bevindingen, uitgezonderd enkele kleine afwijkingen van het UPO-model. Hiermee is in het UPO 2010 rekening gehouden. Wel signaleerde de AFM dat de pensioenregeling van het fonds,

met name met betrekking tot overgangsregelingen, zeer complex is. Volgens de AFM is het daardoor voor de deelnemers niet goed mogelijk om het UPO op juistheid te controleren.

Interne beheersing

De interne beheersing van het fonds, inclusief de beheersing van de uitbestede activiteiten, wordt beoordeeld door het Audit Committee (AC). Hierna volgen de belangrijkste bevindingen van het AC.

SAS70-rapportage

Jaarlijks ontvangt het fonds van de uitvoeringsorganisatie een SAS70-rapportage over de interne beheersing van de uitvoeringsorganisatie. De Type II-rapportage betreft de feitelijke werking van de beheersingsmaatregelen. Met deze rapportage krijgt het bestuur inzicht in de mate van beheersing van de uitbestede activiteiten. Het AC heeft de rapportage over 2009, inclusief de verklaring van de accountant, besproken met de uitvoeringsorganisatie en de accountant. Hierbij bleken geen vervolgacties noodzakelijk. Het AC nam verder kennis van de overgang van SAS70 naar ISAE 3402. Geconstateerd is dat er in de kern niet veel verandert, in beide situaties gaat het om een in control statement. Over 2010 zal Blue Sky Group een SAS70 rapportage opstellen. In 2011 (publicatie rapportage in voorjaar 2012) neemt ISAE 3402 de plaats in van de SAS70.

Integriteit

Op grond van de wet draagt het bestuur zorg voor een integere bedrijfsvoering. In december 2009 stelde het bestuur daarom een integriteitplan vast. In het AC is in 2010 gesproken over de opvolging van dit plan, met name de borging van het integriteitbeleid in de processen. Vastgesteld is dat deze borging vooral bij de uitvoeringsorganisatie ligt. Voor een belangrijk deel is daarvan ook al sprake, bijvoorbeeld in de werving en monitoring van externe beheerders. In het AC is een rapportagekader ontwikkeld, waarmee de uitvoering van het integriteitbeleid inzichtelijk wordt gemaakt voor het bestuur. Deze rapportage zal vanaf 2011 onderdeel worden van de jaarlijkse beleidscyclus.

In 2010 heeft het bestuur aanleiding gezien één zakelijke relatie te toetsen aan zijn integriteitbeleid. In dit geval is besloten tot bevestiging van de relatie.

Compliancetoets

Het AC heeft kennis genomen van de jaarlijkse compliancetoets ultimo 2009. In deze toets wordt onderzocht of de documenten, besluiten en procedures van het fonds in overeenstemming zijn met wettelijke bepalingen. De rapportage gaf geen aanleiding tot aanbevelingen of acties.

Gegevensuitwisseling

Het AC besteedde in 2010 regelmatig aandacht aan de uitvoering van de pensioenregeling, in het bijzonder de gegevensuitwisseling tussen de uitvoeringsorganisatie en KLM. Geconstateerd is dat de uitvoerder met KLM in overleg is om deze gegevensuitwisseling te stroomlijnen. In voorkomende gevallen worden voorstellen tot vereenvoudiging van

de regeling gedaan. Het AC vindt dat deze gegevensuitwisseling ook de komende jaren een punt van aandacht blijft.

ICT-onderzoek

DNB heeft in 2010 bij de uitvoeringsorganisatie een onderzoek gedaan naar de beveiliging van de ICT. De uitvoeringsorganisatie heeft haar verschillende opdrachtgevers geïnformeerd over de bevindingen en aanbevelingen van DNB. In het AC is kennis genomen van de bevindingen en de acties die de uitvoeringsorganisatie daarop heeft ondernomen. Het AC zag in de rapportage geen aanleiding tot maatregelen.

Pensioenregister

Met ingang van 2011 kunnen deelnemers en gewezen deelnemers via het Pensioenregister hun aanspraken inzien. Het AC onderzocht of de juistheid van de in het Pensioenregister getoonde gegevens voldoende gewaarborgd is. Vastgesteld is dat aan het Pensioenregister een gestandaardiseerde gegevensset wordt verstrekt, die direct afkomstig is uit de eigen databestanden. Deze gegevensset wordt ook gebruikt voor andere uitingen, zoals het UPO. Derhalve zijn de bestaande procedures en beheersingsmaatregelen van toepassing. Verder constateerde het AC dat verschillende tests plaatsvinden voordat het register operationeel wordt.

Periodieke risicoanalyse

In de tweede helft van 2010 is gestart met de voorbereiding van een periodieke risico-inventarisatie en analyse. Het beleid van het fonds is om ten minste eenmaal per zittingstermijn een dergelijke integrale analyse uit te voeren. De nieuwe periodieke analyse wordt uitgevoerd met behulp van een externe partij en zal in het eerste kwartaal van 2011 plaatsvinden.

Taak en reikwijdte

Het AC heeft in 2010 zijn eigen taak en functioneren geëvalueerd. Daarbij is bekeken in hoeverre de uit 2004 daterende opdracht en de in de praktijk ontwikkelde werkwijze nog actueel en effectief is. Verder is de verhouding tot de andere commissies onderzocht. De evaluatie leidde tot een aanscherping van de opdracht en het taakgebied van het AC. De nadruk ligt hierbij op het monitoren van het risicomanagement van het fonds en beoordelen van de verschillende processen. De geactualiseerde opdracht is begin 2011 vastgesteld door het bestuur.

Gedragscode

Op de leden van het bestuur is een gedragscode van toepassing. De code heeft tot doel het voorkomen van (de schijn van) verstrengeling van belangen van het pensioenfonds en privébelangen en het voorkomen van ongeoorloofde handelingen, zoals koersmanipulatie. Een compliance officer houdt toezicht op een goede naleving van de code. De functie van compliance officer wordt vervuld door de heer D.J.D. Dees. In 2010 deden zich geen situaties voor die aanleiding geven tot melding. Door de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisatie hebben bestuursleden geen (directe) betrokkenheid bij het aangaan van zakelijke relaties of (voorgenomen) beleggingstransacties, noch beschikken zij over vertrouwelijke marktinformatie. Mede in het licht van de vergunningen van

de organisatie op grond van de Wft, geldt voor de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie een eigen gedragscode, die voldoet aan de door de AFM gestelde eisen. Vanaf 2010 worden de bevindingen van de compliance officer van de uitvoeringsorganisatie geïntegreerd in de rapportage van de compliance officer van het bestuur. In december 2010 heeft het bestuur de gedragscode op enkele onderdelen geactualiseerd. Daarbij sloot het bestuur zich aan bij de gewijzigde modelgedragscode van de pensioenkoepels.

Communicatie

De communicatie van het fonds vindt plaats op basis van een jaarlijks communicatieplan en het beleidskader communicatie. Van toepassing is het meerjarencader 2009-2011. In dit meerjarencader ligt de nadruk op direct en zo persoonlijk mogelijk contact met belanghebbenden, inzet van nieuwe media en het bevorderen van de betrokkenheid van deelnemers en pensioengerechtigden bij het functioneren van het fonds en de financiële positie. Verder zijn in het nieuwe kader ook de HR-afdelingen van KLM als een intermediaire doelgroep benoemd.

Financiële positie en beleid

Op de website wordt maandelijks een update gegeven van de dekkingsgraad van het fonds. Na afloop van ieder kwartaal publiceert het fonds een kwartaalbericht met kengetallen en genomen maatregelen. Daarnaast reageerde het bestuur via de website verschillende malen op actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld toen in de media berichten verschenen over mogelijke kortingen op pensioenuitkeringen. Deelnemers en pensioengerechtigden ontvingen begin 2010 een brief over indexatie en in september een nieuwsbrief over de financiële positie van het fonds. Daarnaast besteedde magazine Focus aandacht aan externe ontwikkelingen en het beleid van het fonds.

Website

In 2010 startte de website met een uitbreiding van de pensioenplanner. Eind 2010 is doorgevoerd dat (historische) opbouwgegevens worden weergegeven (o.a. op welk salaris is de pensioenopbouw gebaseerd en wat zijn de parttimegegevens). Daarnaast kan de gebruiker door middel van een flexibel startscherm het huidige rechtenbeeld en een inkomensbeeld na egalisatie opvragen.

Doelgroepenonderzoek

In maart 2010 is met behulp van onderzoeksbureau Motivaction een doelgroepenonderzoek gehouden. Met de uitkomsten van dit onderzoek kan het fonds haar communicatiemiddelen beter afstemmen op de doelgroep. Interesses en profielen van de doelgroep kunnen worden gebruikt bij het ontwikkelen van de huisstijl en het eigen gezicht van het fonds.

Huisstijl

In 2010 is gestart met de ontwikkeling van een eigen huisstijl van het fonds. Bedoeling is om de uitingen van het fonds een meer eenduidig en eigen, bij de doelgroep aansluitend, karakter te geven. De huisstijl wordt geleidelijk doorgevoerd in de verschillende uitingen. Gestart is met het jaarverslag over 2009.

Publicaties

In 2010 verscheen het magazine Focus drie maal. Eind 2010 is de nieuwe bladformule voor Focus gepresenteerd. Bij de ontwikkeling van de bladformule gebruikte het fonds onder andere de resultaten van een doelgroepenonderzoek om het blad beter aan te laten sluiten bij de interesses van de doelgroep.

Gestart is met een nieuwe brochurelijn, de eerste uitgave betreft de zogenoemde In dienst brochure, met informatie over alle aspecten van de pensioenregeling. Volgende brochures zullen betrekking hebben op specifieke aspecten aan de hand van zogenoemde 'life events'. In maart is er een verkiezingsbulletin en in mei een verkiezingskrant naar alle pensioengerechtigden verstuurd.

Bijeenkomsten

In 2010 zijn vier Pensioen In Zichtdagen verzorgd. Voor Pensioen In Zicht worden deelnemers uitgenodigd die ongeveer een jaar voor hun pensioendatum zitten. Tijdens de bijeenkomsten worden de deelnemers geïnformeerd over verschillende aspecten van pensionering.

Voorlichting HR-medewerkers KLM

Er zijn twaalf sessies gehouden met HR medewerkers van KLM, om de pensioen kennis bij HR te vergroten. KLM Strategisch HR en de uitvoeringsorganisatie verzorgden het programma. Onderwerpen waren onder meer de pensioenregeling, het UPO en de pensioenplanner.

Geschillen

In de klachtenregeling van het fonds is vastgelegd dat een belanghebbende een klacht kan indienen. Dit kan als hij het niet eens is met de wijze waarop de statuten of het pensioenreglement worden toegepast, of als hij van mening is onjuist behandeld te zijn. De klachtenregistratie van het fonds betreft niet alleen formele klachten, maar ook kritische vragen en signalen van belanghebbenden. Een klacht wordt in eerste instantie behandeld door de uitvoeringsorganisatie, waarna beroep bij het bestuur openstaat. Als een klager het niet eens is met het oordeel van het bestuur, kan hij zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Daarnaast bestaat de gang naar de rechter.

In 2010 zijn negentien klachten of bezwaarschriften ingediend (2009: 23), waarbij drie klachten uit meerdere fasen bestonden. In twee gevallen ging het om een beroep op de hardheidsclausule. Dat betekent dat het reglement op zich juist is toegepast, maar in het individuele en specifieke geval een ongewenste uitkomst heeft. In beide gevallen konden de verzoeken niet worden gehonoreerd. De overige bezwaren of klachten betroffen de inhoud van de pensioenregeling, voorgeschreven procedures of de administratieve uitvoering. Hiervan zijn er negen gegrond verklaard en acht ongegrond bevonden.

Externe relaties

Het pensioenfonds is aangesloten bij de Stichting OPF, een organisatie die de belangen van ondernemingspensioenfonds behartigt bij de Nederlandse en Europese overheden en toezichthouders. OPF heeft zich in 2010 met de pensioenkoopels Vereniging

van Bedrijfstakpensioenfondsen en de Unie van Beroepspensioenfondsen verenigd in de Pensioenfederatie.

De (titulair) directeur van het fonds is lid van het algemeen bestuur van OPF en van het bestuur van de Pensioenfederatie. Functionarissen van de uitvoeringsorganisatie namen in 2010 deel aan verschillende vaste commissies van OPF. Vanaf 2011 zullen verschillende functionarissen actief zijn in commissies en werkgroepen van de Pensioenfederatie.

Uitbesteding

Tussen het fonds en de uitvoeringsorganisatie is een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Jaarlijks worden op basis van deze overeenkomst de diensten en de vergoeding voor het daarop volgende jaar afgesproken. In de afgelopen jaren is een verdere transparantie en verbeterde toerekening van kosten gerealiseerd. Onderdeel van de verbeteringen is dat de uitvoeringsorganisatie aan het bestuur op kwartaalbasis rapporteert over het verloop van het budget. Daarin worden ook de gevolgen van zowel niet uitgevoerde activiteiten als extra werkzaamheden expliciet zichtbaar gemaakt. In 2010 is gestart met een herziening van de dienstverleningsovereenkomst. Er bestond behoefte om de uit 2007 daterende overeenkomsten te toetsen op actualiteit en aandachtspunten vanuit het toezicht. Daarbij is tevens het oordeel van de visitatiecommissie betrokken. Deze commissie beveelt aan om de overeenkomst te splitsen in specifieke overeenkomsten per dienst. De vernieuwing van de dienstverleningsovereenkomst is uitgevoerd door een gezamenlijke werkgroep van de KLM Pensioenfondsen en de uitvoeringsorganisatie. Gekozen is voor een splitsing van de bestaande overeenkomst in een overeenkomst voor fiduciair vermogensbeheer en een overeenkomst voor pensioenuitvoering en bestuursondersteuning. Daarnaast zijn er drie service level agreements opgesteld, een per dienst, waarin de diensten gespecificeerd worden en van meetbare kwaliteitsindicatoren zijn voorzien. De nieuwe dienstverleningsovereenkomst is op 15 maart ondertekend en is met terugwerkende kracht in werking getreden per 1 januari 2011.

Conform de afspraken nam de uitvoeringsorganisatie ook in 2010 deel aan de CEM benchmark voor pensioenuitvoering. Dit is een systematiek voor vergelijking van service en kosten van pensioenfondsen. Deze systematiek is door het Canadese bedrijf Cost Effectiveness Measurement Ltd. ontwikkeld. De uitkomsten van het onderzoek zijn in december 2010 gerapporteerd aan het bestuur. Het rapport over het vermogensbeheer concludeerde dat het beleggingsresultaat van het fonds licht hoger was dan van de referentiegroep en de kosten lager.

PENSIOENREGELING EN UITVOERING

Reglementswijzigingen

Redactionele reglementswijzigingen

Het bestuur stelde, mede naar aanleiding van de jaarlijkse toetsing van de fondsdocumenten door De Nederlandsche Bank, enkele verduidelijkingen en redactionele aanpassingen in de verschillende pensioenreglementen vast.

Vereenvoudiging

Het bestuur heeft reglementswijzigingen om de uitvoering van de pensioenregeling te vereenvoudigen, goedgekeurd. De belangrijkste wijziging betrof de vereenvoudiging van de bruto pensioengrondslag in de middelloonregeling, per 1 januari 2011.

Indexatie per 1 januari 2011

Het bestuur besloot tot aanpassing per 1 januari 2011 van de ingegane pensioenen en de premievrije aanspraken van de gewezen deelnemers met de stijging van het geschoonde prijsindexcijfer. Deze bedroeg 1,4%. De aanspraken van actieve deelnemers in de eindloonregeling en de indexatie van de opgebouwde rechten van de actieve deelnemers in de middelloonregeling zijn afhankelijk van de algemene loonronde van KLM. Omdat er na januari in 2010 geen loonronde heeft plaatsgevonden, vond geen aanpassing c.q. indexatie plaats per 1 januari 2011.

Pensioenfonds KLM Health Services (KHS)

Het bestuur heeft ingestemd met de overdracht van de verplichtingen en vermogen van Pensioenfonds KHS naar het Algemeen Pensioenfonds KLM. De Nederlandsche Bank gaf eind december een verklaring van geen bezwaar af, waardoor de overgang per 31 december 2010 kon plaatsvinden. Verder zijn het pensioenreglement voor het KHS-personeel en de aanpassingen van de uitvoeringsovereenkomst, door de toetreding van het KHS-personeel, vastgesteld.

Pensioenuitvoering

Waardeoverdracht

Het bestuur heeft besloten om vanaf 1 juli 2011 de wettelijke termijn van 6 maanden voor het aanvragen van een inkomende waardeoverdracht strikt te gaan hanteren. De communicatiemiddelen worden hierop aangepast.

Pensioenregister

Het pensioenfonds heeft zich in 2010 voorbereid op de aansluiting bij het pensioenregister. Na een deelnemerstest in oktober 2010, kon het fonds in november probleemloos worden aangesloten. Deelnemers en gewezen deelnemers kunnen vanaf begin januari 2011 het register raadplegen (www.mijnpensioenoverzicht.nl).

Overeenkomst Sociale Verzekeringsbank

Om te kunnen controleren of in het buitenland wonende pensioengerechtigden van 65 jaar en ouder nog in leven zijn, gebruikt het fonds de resultaten van controles die door de Sociale Verzekeringsbank zijn uitgevoerd. Daarbij gaat het om pensioengerechtigden van 65 jaar en ouder die een AOW-uitkering ontvangen. Het fonds heeft hiervoor met de SVB een overeenkomst gesloten.

BELEGGINGEN VAN HET FONDS

Algemeen

Het doel van het beleggingsbeleid is het leveren van een optimale bijdrage aan de realisatie van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen. Het bestuur heeft de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën. Binnen de verschillende beleggingscategorieën vindt een verdeling plaats in regio's en subcategorieën. Bij de uitvoering van het beleid houdt het bestuur rekening met valutarisico, renterisico en het neerwaartse risico van aandelen en onroerend goed.

De lange termijn strategische beleggingsmix is als volgt:

• Vastrentende waarden	50%
• Aandelen	40%
• Onroerend goed	10%

Over 2010 werd een totaal rendement behaald van 9,9% (inclusief negatief rendement op derivaten ter afdekking van risico's):

• Vastrentende waarden	9,2%
• Aandelen	11,9%
• Vastgoed	16,5%

In de hierna volgende paragrafen worden het beleid en de resultaten per beleggingscategorie nader toegelicht.

Strategisch beleggingsbeleid

Een belangrijk onderdeel van het beleggingsbeleid richt zich op het rentemismatchrisico in de balans van het pensioenfonds. De waarde van de pensioenverplichtingen is gevoelig voor veranderingen in de rente. Wanneer de rente daalt, stijgen de pensioenverplichtingen. Een rentedaling leidt ook tot een hogere waarde van de obligatieportefeuille. Dit compenseert de waardeinstijging van de verplichtingen enigszins, zij het dat de verplichtingen een grotere rentegevoeligheid hebben. De waarde van de aandelen- en vastgoedportefeuille wordt ook beïnvloed door het niveau van de rente, maar voor de korte termijn is er geen sprake van een expliciet verband. Het fonds heeft de ambitie de pensioenen te indexeren voor de opgetreden inflatie. Daarom vormen het rentemismatchrisico en het inflatierisico belangrijke risico's voor het fonds.

Het beleid van het fonds is er in de afgelopen jaren op gericht geweest om tot een minder volatiel verloop van de dekkingsgraad te komen. Daarnaast vindt het bestuur een stabiel verloop van de netto pensioenpremie en een goede indexatie van de pensioenen van groot belang. Dit zorgde ervoor dat het strategische beleggingsbeleid op een aantal belangrijke punten is aangepast. Zo is vastgelegd dat tenminste 50% van de nominale rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen afgedekt wordt door de beleggingsportefeuille. Een belangrijk deel daarvan wordt afgedekt door de obligaties in de vastrentende waardenportefeuille. Het restant van het renterisico dekt het fonds vervolgens af door de inzet van nominale renteswaps. Ten aanzien van het aandelenrisico geldt het beleid om het neerwaarts aandelenrisico gedeeltelijk te verminderen door de inzet van aandelenputopties. 50% van de aandelenportefeuille wordt afgedekt door

de inzet van zogenoemde Average Priced Options (APO's). Het strategisch normgewicht van aandelen kan daardoor gelijk blijven aan 40%.

Tactisch beleid beleggingscategorieën

Het fonds begon het jaar met slechts beperkte tactische posities. Alleen binnen vast-rentende waarden waren de Europese staatsobligaties stevig onderwogen ten gunste van bedrijfsobligaties en staatsobligaties van opkomende landen. Er was op dat moment sprake van onzekerheid ten aanzien van de oplopende koersen van risico-dragende titels. Niet duidelijk was of de financiële markten daadwerkelijk vooruit liepen op een verbetering van de economische omgeving of dat er slechts sprake was van een tijdelijke opleving.

Gedurende het jaar ontstond er meer vertrouwen in een echt economisch herstel. Daarop werd besloten tot het gaan overwegen van aandelen ten opzichte van het lange termijn strategische gewicht. Deze positie werd onder meer ingegeven door de zeer lage rentes op Europese staatsobligaties en de aantrekkelijke waarderingen van aandelen en publiek vastgoed. Het vertrouwen in een daadkrachtig monetair beleid van de Amerikaanse centrale bank speelde bij deze beleggingsbeslissing een rol. Aan het einde van het eerste kwartaal werd een overwogen positie in aandelen ingenomen ten laste van vastrentende waarden, nadat al eerder binnen de aandelenportefeuille de positie in opkomende landen stevig werd opgehoogd. Gedurende het tweede en derde kwartaal breidde het fonds in kleine stappen de positie in obligaties van opkomende landen steeds verder uit. De overwogen positie in aandelen is de rest van het jaar aangehouden. Dankzij de per saldo goede rendementen op aandelen in 2010 en de stijgende rente aan het einde van het jaar, en de daarmee gepaard gaande negatieve rendementen op obligaties, leverde het tactische beleid een positieve bijdrage aan het relatieve rendement.

Beleggingsportefeuille naar categorieën (jaarultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Vastrentende waarden	2,312	44,9	46,4	2.177	46,8	46,7
Aandelen	2,204	42,8	41,2	2.054	44,2	44,1
Vastgoed	462	9,0	9,1	341	7,3	7,7
Nominale renteswaps	49	1,0	1,0	16	0,4	0,4
Aandelenderivaten (APO)	82	1,6	1,6	–	–	–
Banktegoeden	5	0,1	0,0	11	0,2	0,0
Overig	37	0,7	0,7	51	1,1	1,1
	5,151	100,0	100,0	4.650	100,0	100,0

Vastrentende waarden

Op de vastrentende waarden is in 2010 een rendement behaald van 9,2%. Gedurende het jaar waren de meer risicovolle posities in de portefeuille overwogen. Op basis van de sterke positie van de emerging markets werd een overweging aangehouden in het schuld papier van de opkomende landen genoteerd in lokale valuta's. Naast de positieve verwachtingen voor dit marktsegment ging het fonds bovendien uit van een waardestijging van de valuta's van de opkomende markten ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Verder is het gehele jaar een overwogen positie aangehouden in de meer risicovolle Amerikaanse bedrijfsobligaties, ofwel die met een lage rating, de high yield obligaties. De overwogen posities gingen ten koste van de staatsobligaties en de wereldwijde indexleningen.

In de euro staatsobligatieportefeuille wordt alleen belegd in overheidsleningen van landen met de hoogste kredietwaardigheid, de landen met een zogenaamde AAA rating. Aan het begin van het jaar had Spanje ook nog deze rating. Maar vooruitlopend op een mogelijke verlaging van de kredietwaardigheid van Spanje werd in het eerste kwartaal besloten om niet langer te beleggen in Spaanse staatsobligaties. Aangezien de kredietwaardigheid van Spanje inderdaad verlaagd werd, droeg deze beslissing positief bij aan het behaalde relatieve rendement op de portefeuille vastrentende waarden.

Vastrentendewaardenportefeuille naar regio (jaarultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Global ILB 10+	1,096	47,4	49,4	1.060	48,8	50,4
Eurozone staatsobligaties 10+	440	19,0	20,4	385	17,7	19,2
Eurozone staatsobligaties	57	2,5	6,1	49	2,2	5,6
Eurozone bedrijfsobligaties	115	5,0	5,0	128	5,9	4,9
UK bedrijfsobligaties 10+	83	3,6	4,2	85	3,9	3,8
US credits	88	3,8	3,9	119	5,5	3,9
US high yield	153	6,6	3,0	125	5,7	3,5
Emerging Markets Debt	174	7,5	6,0	158	7,2	6,6
Emerging Markets Debt (local)	107	4,6	2,1	68	3,1	2,1
	2,312	100,0	100,0	2.177	100,0	100,0

Nominale renteswaps

Het beleid van het fonds om tenminste 50% van de nominale rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen af te dekken, zorgde ervoor dat het fonds in het afgelopen jaar ook in nominale renteswaps belegde. Als gevolg van deze beleggingen kwam het totale fondsrendement 1,1% hoger te liggen.

Aandelen

De aandelenportefeuille behaalde in 2010 een rendement van 11,9%. Het fonds begon het jaar met een onderwogen positie in smallcaps, aandelen van de wat kleinere bedrijven, ten gunste van largecap aandelen in de regio's VS en Europa. Deze positie werd voornamelijk ingegeven door het gegeven dat de kredietmarkten zich niet in een gezonde toestand bevonden. Smallcap aandelen zijn hiervoor veel kwetsbaarder. Reeds in januari is een overwogen positie aangegaan in de aandelen van opkomende markten. De opkomende markten hebben zich snel van de kredietcrisis weten te herstellen en wisten hun weg naar sterke groei weer te vinden. Voor de rest van het jaar is de tactische positie in aandelen min of meer ongewijzigd gebleven. De tactische allocatiebeslissingen voor de aandelenregio's drukte per saldo het beleggingsresultaat licht.

Aandelenportefeuille naar regio (jaarultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Europa ex. UK	629	28,5	29,5	650	31,6	30,0
UK	149	6,8	7,2	141	6,9	6,9
Europa small-caps	78	3,5	4,3	52	2,5	4,1
US large-caps	490	22,2	23,5	555	27,0	25,8
US small-caps	85	3,9	3,8	55	2,7	4,0
Japan	104	4,7	5,6	111	5,4	5,8
Emerging markets	483	21,9	18,7	342	16,7	15,9
Canada	91	4,1	3,0	50	2,4	3,1
Pacific ex. Japan	95	4,3	4,2	98	4,8	4,4
	2.204	100,0	100,0	2.054	100,0	100,0

Vastgoed

Ultimo 2009 heeft er een herijking van de lange termijn vastgoedstrategie plaatsgevonden. In 2010 zijn de eerste onderdelen hiervan geïmplementeerd. Zo vond er een uitbreiding plaats naar de Nederlandse private portefeuille. Behalve in de kantoren-, de winkel- en de bedrijfsruimtesector heeft het fonds in 2010 ook geïnvesteerd in de Nederlandse woningensector. Kantoren zijn hierbij nog onderwogen ten opzichte van winkels. In het eerste kwartaal is er een manager geselecteerd voor Aziatische vastgoedaandelen. Naast de positieve verwachtingen voor deze regio, was de onderwaardering van de aandelen ten opzichte van de onderliggende waarde van het vastgoed ook reden om deze regio te overwegen. Deze overweging hield het fonds de rest van het jaar aan.

In de eerste helft van het jaar is er ook geïnvesteerd in Europees privaat vastgoed waar reeds eerder contracten voor waren aangegaan. In december 2010 zijn investeringsverplichtingen aangegaan voor Amerikaans privaat vastgoed. Deze investeringen zullen

begin 2011 daadwerkelijk hun beslag krijgen. De totale vastgoedportefeuille behaalde in 2010 een rendement van 16,5%.

Portefeuille vastgoed naar regio (jaarultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Europa beursgenoteerd	143	30,9	30,8	86	25,3	25,3
Verenigde Staten beursgenoteerd	88	19,1	19,7	110	32,1	32,1
Azië beursgenoteerd	35	7,5	7,0	–	–	–
Totaal beursgenoteerd	266	57,5		196	57,4	
Europa privaat	151	32,7	32,7	104	30,7	30,7
Verenigde Staten privaat	45	9,8	9,8	41	11,9	11,9
Totaal privaat	196	42,5		145	42,6	
	462	100,0	100,0	341	100,0	100,0

Valuta's

De valutaposities in Amerikaanse dollars, Britse ponden, Japanse yens, Zweedse kronen, Canadese en Australische dollars werden voor 100% afgedekt tegen de euro. Daarbij werden posities in de Nieuw Zeelandse dollar als Australische dollars gezien. De posities in Singapore en Hongkong werden afgedekt met de Amerikaanse dollar.

Rendementsontwikkelingen totale portefeuille

Over 2010 kwam het totaalrendement van het fonds uit op 9,9%. Het portefeuillerendement was daarmee 0,1% hoger dan het rendement van de benchmark. Een afwijking tussen beide vloeit voort uit over- en onderwegingen gedurende het jaar ten opzichte van de benchmarkportefeuille, beleggingskosten en implementatie-effecten van de portefeuillemutaties.

Bij de beoordeling van de behaalde rendementen wordt een vergelijking gemaakt met de benchmarkportefeuille. Dit is een referentieportefeuille die is toegesneden op de specifieke situatie van het fonds. Bij het bepalen van de strategische verdeling van het fondsvermogen over de beleggingscategorieën en binnen de beleggingscategorieën over regio's en beleggingsstijlen, worden uitdrukkelijk de verplichtingenstructuur en initiële vermogenspositie meegenomen.

De rendementscijfers in de tabel voor de categorieën vastrentende waarden, aandelen, en onroerend goed zijn berekend op basis van volledige afdekking van het valutarisico van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. De onderstaande tabel geeft de gemiddelde verdeling van het vermogen over de beleggingscategorieën en de rendementsontwikkelingen van het fonds weer. Verder worden de verdeling en rendementsontwikkeling van de betreffende benchmark gegeven.

In de tabel staat PF voor het fonds en BM voor benchmark.

Totaalrendement in %

	2010				2009			
	Gewicht		Rendement		Gewicht		Rendement	
	PF	BM	PF	BM	PF	BM	PF	BM
Vastrentende waarden	45,5	47,1	9,2	8,0	53,0	52,7	8,8	9,1
Aandelen	42,0	40,4	11,9	12,5	40,5	41,4	31,7	33,1
Vastgoed	8,3	8,4	16,5	15,1	7,5	7,9	4,9	8,1
Nominale renteswaps	1,6	1,6	1,1	1,1	0,1	0,1	0,4	0,4
Aandelenderivaten (APO)	2,0	2,0	- 1,3	- 1,3	-	-	-	-
Banktegoeden	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	- 0,2	0,0
Overig	0,5	0,5	- 0,1	0,0	- 1,8	- 2,1	0,1	- 0,3
	100,0	100,0	9,9	9,8	100,0	100,0	17,7	18,7

Verantwoord beleggen

Verantwoord beleggen betreft het niet-financieel getinte eisen stellen aan beleggingsobjecten. Het gaat daarbij om zaken als ecologie, milieu, duurzaamheid en ethiek.

De visie van het bestuur is dat beleggingsbeleid in eerste instantie is gericht op het behalen van een zo goed mogelijk rendement tegen een zo laag mogelijk risico.

Uiteraard wil het fonds daar op een verantwoorde en duurzame manier mee omgaan.

Het bepalen wat nu specifiek wel of niet aanvaardbare activiteiten zijn, acht het bestuur echter allereerst de verantwoordelijkheid van de overheid. Deze beschikt daartoe immers over een democratische legitimatie.

Wat betreft de beleggingen van het fonds is de basis dat alleen wordt belegd in activiteiten die niet bij wet of bij internationale verdragen zijn verboden. Schending van mensenrechten en misbruik van kinderarbeid behoren tot de activiteiten waarvan het fonds afstand neemt. Het bestuur onderschrijft daarbij de principes van de Verenigde Naties voor verantwoord beleggen.

Het bestuur heeft de externe vermogensbeheerders geïnformeerd over de standpunten van het fonds en hen gevraagd te rapporteren over hoe zij invulling kunnen geven aan de doelstellingen van het fonds.

Corporate Governance

Het fonds onderschrijft de wenselijkheid van een goede governance van ondernemingen en wil actief bijdragen aan de bevordering en de verdere ontwikkeling van de corporate governance. Het bestuur geeft hieraan concrete invulling door te participeren in de Stichting Eumedion. Voor de uitvoering van het corporate governancebeleid neemt het fonds sinds 2005 deel in de Stichting Het Governance Platform. Dit platform richt zich op het voeren van een actieve dialoog met beursgenoteerde ondernemingen. Daarnaast maakt het fonds gebruik van het beleid en de kanalen van de externe vermogensbeheerders. Het fonds neemt zelf niet deel aan aandeelhoudersvergaderingen. Dit houdt verband met de wijze waarop het vermogensbeheer is georganiseerd. De externe vermogensbeheerders hebben mandaat om in het belang van het fonds op te treden.

Vooruitblik 2011

In 2010 heeft het wereldwijde conjuncturele herstel van de zeer zware crisis uit de eraan voorafgaande jaren zich voortgezet. De opnieuw ongekend omvangrijke overheidsinspanningen op het monetaire en financiële beleid, droegen aan het herstel bij. Het bestuur verwacht dat de autoriteiten hun huidige beleidslijn ongewijzigd laten en dat het economisch herstel ook in 2011 zal doorgaan in een ruwweg vergelijkbaar tempo als in 2010. Met andere woorden een gematigd herstel gezien de diepe terugval in de financiële crisis. Een herstel dat onvoldoende sterk is om enerzijds de werkloosheid in de Westerse wereld beduidend te verminderen, maar anderzijds ook onvoldoende is om de inflatie daar flink aan te wakkeren.

Ondanks een aanhoudend soepel monetair beleid en de omvangrijke stimuleringspakketten van overheden blijft de inflatie zeer gematigd omdat het balansherstel bij banken en particulieren nog een lange weg te gaan heeft, na de excessen die in het achter ons liggende decennium zijn opgebouwd. Voeg daarbij een veelal nog forse overcapaciteit bij bedrijven, een hoge werkloosheid, en de nog aanhoudende malaise op een aantal onroerendgoedmarkten, en er is vooralsnog weinig reden te vrezen voor fors hogere inflatie. Vooralsnog is de belangrijkste zorg op dit vlak de oplopende grondstoffenprijzen.

De groei van de wereldeconomie zal in 2011 opnieuw gedragen gaan worden door de ontwikkelingslanden, en dan in het bijzonder de landen in Azië. In snel tempo blijven zij marktaandeel winnen op de Westerse wereld, en ook in 2011 zal de groei daar naar verwachting opnieuw fors hoger uitkomen dan in de ontwikkelde wereld. Veel van deze landen hebben immers geen last van de schuldenproblemen die de Westerse wereld in de ban houden. Integendeel: relatief lage schulden, een hoge spaarquote, een jonge, steeds beter opgeleide bevolking en een groeiende middenklasse, lage loonkosten en omvangrijke valutareserves geven hen een fundamenteel veel beter uitgangspunt voor economische groei.

Gegeven de hiervoor geschetste economische verwachtingen moet voor de staatsobligaties op een zeer gematigd rendement worden gerekend. Hetzelfde geldt voor de wereldwijde indexleningen. Beleggingen in bedrijfsobligaties en schuldpapier van de opkomende markten zullen naar verwachting licht beter renderen, omdat de

‘fundamentals’ voor zowel het bedrijfsleven als voor de opkomende markten er goed uitzien. De huidige economische omgeving, gekenmerkt door monetaire verruiming en dus lage rentes blijft gunstig voor aandelen: de vooruitzichten voor aandelen zijn dan ook gematigd positief. Pas als de rentes verder omhoog gaan komt er een moment dat aandelen weer een pas op de plaats moeten maken.

HET FINANCIËLE BELEID

Premiebeleid

Voor de financiering van de pensioenen wordt uitgegaan van een vaste doorsneepremie van 24% van de premiegrondslag. De doorsneepremie wordt verhoogd met een deelnemersbijdrage bij verzekering van het facultatief nabestaandenpensioen van 1% van de bijdragegrondslag en met een leeftijdsafhankelijke bijdrage bij verzekering van het Anw-hiaat.

In de doorsneepremie zijn onder andere opslagen opgenomen voor de onderdelen wezenpensioen, uitzending en sociale verzekering, administratiekosten en termijnopslag. Het totaal van deze opslagen is 1,6%.

Tekortenbeleid

In het geval van een tekort ontvangt het fonds zodanige herstellpremies dat er bij een dekkingstekort binnen een periode van één jaar en bij een reservetekort binnen een periode van vijftien jaar weer een voldoende solvabiliteitspositie aanwezig is. Dit voldoet aan de maatstaven zoals gedefinieerd in de Pensioenwet.

Overschottenbeleid

Premiekorting wordt verleend als het pensioenvermogen van het fonds hoger is dan het pensioenvermogen behorend bij het maximum van:

- a. de FTK dekkingsgraad (vereist vermogen)
- b. een 100% reële dekkingsgraad danwel
- c. een 100% dekkingsgraad waarbij de waarde van de pensioenverplichtingen wordt vastgesteld op basis van een 2% vaste rekenrente.

Van het aldus gedefinieerde overschot wordt 1/6e deel aangewend voor premiekorting. In het daarop volgende jaar beoordeelt het fonds opnieuw aan de hand van de balanssituatie of premiekorting mogelijk is.

Indexatiebeleid

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk indexatiebeleid. De aanpassing of indexatie is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Als leidraad voor de financiële positie hanteert het fonds de nominale dekkingsgraad. Het bestuur beslist jaarlijks over de indexatie.

Wanneer de nominale dekkingsgraad van het fonds lager is dan 105% wordt niet geïndexeerd. Bovendien mag de indexatie niet op een zodanig niveau worden vastgesteld, dat de dekkingsgraad als gevolg van de indexatie onder de 105% zou zakken. In dat geval wordt de indexatie ten minste zodanig beperkt, dat een daling van de dekkingsgraad onder de 105% wordt voorkomen. Wanneer de dekkingsgraad van het fonds zich op een zodanig niveau bevindt dat niet voldaan wordt aan het op grond van

de Pensioenwet gesteld vereist eigen vermogen, zal toekenning van indexatie niet mogen leiden tot verlenging van de herstelperiode van het fonds. De dekkingsgraad ultimo 2010 bedraagt 122,0%. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan besloten tot een volledige indexatie van de pensioenaanspraken per 1 januari 2011.

Inhaalindexatie

Het fonds kent verder een inhaalindexatiebeleid. Inhaalindexatie wordt verleend wanneer het fondsvermogen groter is dan het maximum van:

- a. het vereist eigen vermogen zoals gesteld in de Pensioenwet vermeerderd met de waarde van de nominale pensioenverplichtingen en
- b. de waarde van de onvoorwaardelijke pensioenaanspraken vermeerderd met de waarde van de indexatieambitie, de reële waarde pensioenverplichtingen, van het fonds.

Het fonds heeft per balansdatum geen indexatieachterstanden.

Feitelijke en kostendekkende premie

De kostendekkende premie volgens artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet bedraagt EUR 156,1 miljoen. Een uitsplitsing van de kostendekkende premie wordt hieronder weergegeven.

Premie (bedragen in EUR miljoenen)

	Kostendekkend
Pensioenopbouw	101,9
Individuele salarisontwikkeling	4,7
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	15,1
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	6,0
Solvabiliteitsopslag	28,4
Totaal	156,1

De feitelijke premie bedroeg EUR 155,8 miljoen. Op de feitelijke premie is in 2010 een korting op de deelnemersbijdrage verleend van 2% van de bijdragegrondslag. Deze is gefinancierd uit de reserve toekomstige premiekorting voor deelnemers. De korting bedroeg EUR 8,6 miljoen. De feitelijke premie wordt niet jaarlijks aangepast aan de geldende rentetermijnstructuur en de prognosetafels. Dit zorgt voor verschillen tussen de kostendekkende en feitelijke premie.

Solvabiliteitstoets

Met het uitvoeren van de solvabiliteitstoets wordt bepaald of het fonds voldoende eigen vermogen heeft om risico's te kunnen opvangen. Als maatstaf geldt dat voldoende vermogen aanwezig moet zijn om de kans op onderdekking binnen één jaar kleiner of gelijk te laten zijn aan 2,5%.

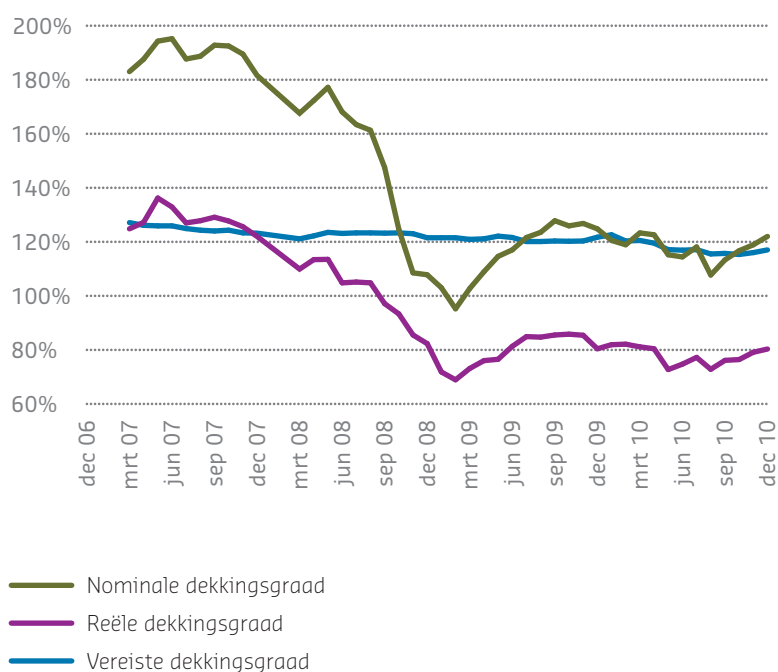
Voor het vaststellen van het vereist vermogen maakt het fonds gebruik van de standaardtoets. De vereiste solvabiliteit op basis van deze toets op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille bedroeg ultimo 2010 EUR 710,9 miljoen. Het feitelijke eigen vermogen van het pensioenfonds ultimo 2010 bedroeg EUR 920,0 miljoen. Het pensioenfonds verkeerde ultimo 2010 niet in een reservetekort positie.

Herstelplan

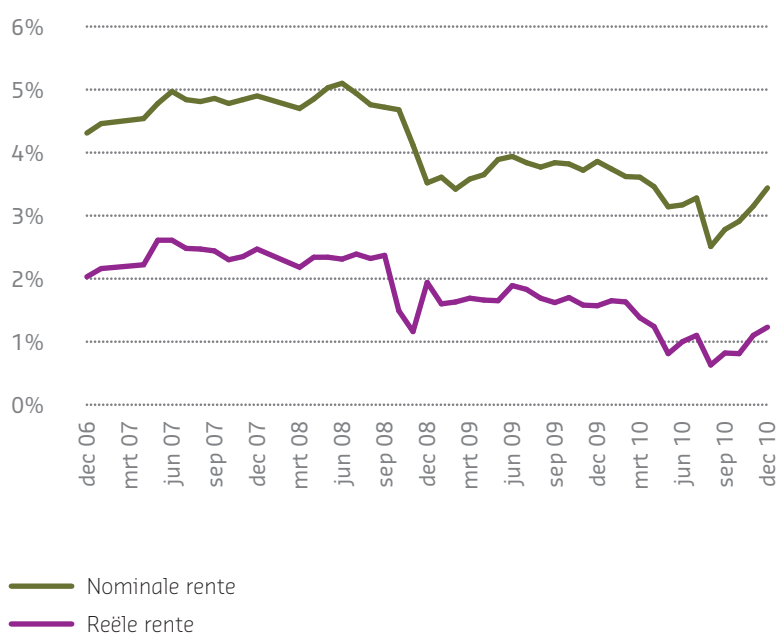
Naar aanleiding van een reservetekort positie ultimo 2008 diende het pensioenfonds in de loop van 2009 een langetermijnherstelplan in bij DNB. Dit herstelplan toont aan hoe het tekort in maximaal vijftien jaar wordt opgelost. In juli 2009 ontving het fonds een beschikking van DNB waarin werd aangegeven dat DNB heeft ingestemd met dit herstelplan. De financiële positie is in de loop van 2009 sterk verbeterd en in de loop van 2010 weer gedaald vooral als gevolg van een dalende rente. Onderstaand het verloop van de dekkingsgraad en de gemiddelde rente.

Bij de vaststelling van de reële dekkingsgraad wordt de reële rente berekend door de nominale marktrente te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. De geschatte inflatiecomponent, de break-even inflatie, wordt afgeleid door euro inflation linked staatsobligaties, die gekoppeld zijn aan de Europese Harmonised Index of Consumer Prices (excluding tobacco), te vergelijken met een nominale euro staatsobligatie van een vergelijkbare looptijd. Hierbij wordt zoveel mogelijk gewerkt met obligaties van de hoogst beschikbare kredietwaardigheid.

Verloop dekkingsgraden (in %)

Ontwikkeling gemiddelde rente (in %)

De ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2010 is als volgt te analyseren.

	Verloop nominale dekkingsgraad	Verloop reële dekkingsgraad
Beginsituatie 31 december 2009	124,8%	80,4%
Premies	- 0,1%	- 0,5%
Uitkeringen	1,0%	- 0,5%
Toekenning voorwaardelijke toeslagen	- 0,8%	0,5%
Wijziging rentetermijnstructuur rentedeel (effect op de voorziening pensioenverplichtingen)	- 11,6%	- 7,7%
Wijziging rentetermijnstructuur inflatiedeel	-	5,6%
Genereren van extra rendement door de beleggingen	10,8%	6,8%
Actuariële grondslagen	- 1,9%	- 1,6%
Overige oorzaken	- 0,4%	- 1,2%
Kruiseffecten tussen bovengenoemde oorzaken	0,2%	- 1,5%
Eind situatie 31 december 2010	122,0%	80,3%

Hoewel de dekkingsgraad zich ook eind 2010 boven de vereiste dekkingsgraad van 117,0% bevond, heeft het fonds zich bij DNB nog niet uit herstel gemeld. Zodra het bestuur van mening is dat de dekkingsgraad bestendig en meerdere kwartalen boven de vereiste dekkingsgraad ligt, zal het bestuur het uit herstel zijn richting DNB melden. Doordat de dekkingsgraad zich eind 2010 boven de vereiste dekkingsgraad bevond, brengt het fonds in lijn met het financieringsbeleid geen herstelbetalingen in rekening bij KLM en deelnemers in 2011.

Actuariële analyse

Hieronder wordt het saldo van baten en lasten geanalyseerd naar technische winst- en verliesbronnen:

(bedragen in EUR miljoenen)

	2010	2009
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	37,8	762,6
Resultaat op premies	27,2	39,8
Resultaat op waardeoverdrachten	5,7	1,2
Resultaat op pensioenuitkeringen	0,3	0,1
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	1,1	0,5
Wijziging actuariële grondslagen	- 55,5	- 161,6
Actuariële resultaten	13,9	14,9
Resultaat op indexering	- 25,1	- 32,9
Overige resultaten	-	0,2
Totaal	5,4	624,8

Overlevingstafels

Bij de vaststelling van de Voorziening pensioenverplichtingen (VPV) baseert het pensioenfonds zich onder meer op veronderstellingen over de toekomstige levensverwachting. Als grondslagen hanteert het fonds de levensverwachting volgens de in 2010 gepubliceerde AG-prognosetafels 2010-2060. De AG-prognosetafels zijn gebaseerd op beschikbare sterftecijfers van de gehele bevolking met daarbij een projectie van verwachte bevolkingssterfte naar de toekomst. De sterfte onder de deelnemers aan het pensioenfonds wijkt evenwel af van die onder de gehele bevolking. Vanwege dit verschil past het fonds een correctie toe op de tafels die zijn gebaseerd op de gehele bevolking. Ten opzichte van de vorige leeftijdsonafhankelijke correcties worden nu leeftijdsafhankelijke correctietabellen (voor mannen en vrouwen) gehanteerd, die zijn afgeleid uit ervaringscijfers van het fonds.

Vooruitlopend op de publicatie van de nieuwe AG-prognosetafels had het fonds eind 2009 bij de vaststelling van de VPV al rekening gehouden met prognoses voor de toekomstige levensverwachting van het CBS. De CBS-prognoses lieten al een sterk verbeterde levensverwachting zien ten opzichte van de AG-prognosetafels 2005-2050. Het fonds verhoogde de VPV daarom eind 2009 met 4,6%.

De overgang op de nieuwe AG-prognosetafels 2010-2060 en op de nieuwe correctietabel vergde per 1 januari 2010 een verdere verhoging van 1,5% van de VPV ten opzichte van 2009.

Vooruitblik

Eind 2010 is het bestuur gestart met een ALM studie waarin het geldende financieringsbeleid wordt geëvalueerd en alternatieven voor het huidige premie- en indexatiebeleid worden onderzocht. Het bestuur verwacht dat zij in de loop van 2011 de resultaten van deze studie aan het arbeidsvoorwaardelijk overleg kan aanbieden.

Oordeel van de certificerend actuaaris over de financiële positie

De vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM is voldoende, mede gelet op de mogelijkheden tot toeslagverlening.

RISICOMANAGEMENT

Het fonds besteedt veel aandacht aan analyse van risico's en de beheersing hiervan. Omdat het fonds een deel van de activiteiten uitbesteedt aan een uitvoerder, zijn ook de beheersmaatregelen die de uitvoeringsorganisatie treft van belang. Onderstaand treft u een toelichting aan op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede het beleid van het bestuur voor het mitigeren van de risico's. Kwantitatieve informatie over risico's is opgenomen in de risicoparagraaf als onderdeel van de jaarrekening.

De volgende risico's worden onderscheiden:

1. Financiële risico's;
2. Uitbestedingsrisico;
3. Operationele risico's;
4. Compliancerisico;
5. Reputatierisico

Financiële risico's

Om zijn missie te realiseren heeft het fonds risicobeleid ontwikkeld, waarin bewust bepaalde financiële risico's worden genomen. De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) dient als bedrijfsplan, waarin het beleid uiteen is gezet.

De volgende financiële risico's worden onderscheiden:

- Mismatchrisico;
- Beleggingsrisico's;
- Verzekeringstechnische risico's;
- Liquiditeitsrisico

Mismatchrisico

Het fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat de rentegevoeligheid van de beleggingen en de rentegevoeligheid van de verplichtingen niet gelijk zijn (de zogenaamde duration mismatch). Door een belangrijk deel van de vastrentendewaardenportefeuille te beleggen in langlopende indexed linked obligaties en nominale euro staatsobligaties wordt gezorgd voor een reductie van dit mismatchrisico. Daarnaast worden nominale renteswaps ingezet zodat de vastrentendewaardenportefeuille samen

met de renteswaps tenminste 50% van de nominale pensioenverplichtingen afdekken. Dit heeft gezorgd voor een verdere reductie van het mismatchrisico.

Beleggingsrisico's

Beleggingsrisico's zijn risico's binnen de beleggingen van het pensioenfonds. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vastgoed- en aandelenrisico, valutarisico en kredietrisico.

Vastgoed- en aandelenrisico

Vastgoed- en aandelenrisico's zijn de risico's die door de ontwikkeling van marktprijzen of waardewijzigingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat. Alle beleggingen worden namelijk gewaardeerd op marktwaarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Het vastgoed- en aandelenrisico wordt beheerst door het aanbrengen van een goede spreiding binnen de portefeuille (diversificatie). Hiervoor vindt periodiek een risico-rendementsanalyse plaats van de beleggingsportefeuille. Daarnaast wordt door middel van een derivatenconstructie een deel van het neerwaartse risico op aandelen afgedekt. Het beleggingsbeleid wordt uitgebreid beschreven in het jaarlijkse beleggingsplan dat door het bestuur van het fonds wordt vastgesteld.

Valutarisico

Het fonds belegt ook in buitenlandse waardepapieren, waardoor het fonds gevoelig is voor koersschommelingen van de betreffende valuta ten opzichte van de euro. Om dit risico te beheersen, dekt het fonds alle beleggingen in de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse yen, de Zweedse kroon, de Canadese dollar en de Australische dollar af naar de euro. Hierbij wordt een gedeelte van de beleggingen in opkomende markten gezien als beleggingen in dollars. Het resterende valutarisico in de portefeuille van het fonds is zeer beperkt.

Kredietrisico

Het fonds sluit contracten af met tegenpartijen. Het fonds loopt een risico als deze tegenpartijen hun verplichtingen jegens het fonds niet nakomen. Het tegenpartijrisico dat is verbonden aan de inzet van afgeleide financiële instrumenten wordt dagelijks gemonitord en op marktconforme wijze beheerst door het opvragen van onderpand bij bepaalde marktbevingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van verschillende tegenpartijen met een goede reputatie, waardoor dit risico wordt beperkt.

Verzekeringstechnische risico's

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevenrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Het fonds berekent de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de AG-prognosetafel 2010 – 2060 met correcties voor ervaringssterfte. Hierdoor wordt rekening gehouden met toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Deze verplichtingen betreffen voornamelijk de pensioenuitkeringen, maar ook ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot contractuele verplichting tot bijstorting. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels.

Uitbestedingsrisico

Het fonds besteedt de pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en het vermogensbeheer uit aan Blue Sky Group. Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Om dit risico te beheersen, heeft het fonds conform de Pensioenwet beleid vastgesteld over de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding van bedrijfsprocessen. Voor het fonds bestaat het uitbestedingsrisico vooral uit het risico dat Blue Sky Group niet handelt volgens het verstrekte mandaat. Om dit risico te beheersen zijn duidelijke voorwaarden contractueel vastgelegd en uitgewerkt in een Service Level Agreement (SLA).

De uitvoeringsorganisatie legt periodiek verantwoording af over de beheersing van de processen en overlegt hierbij ook een SAS70 type II-rapportage voor de gehele dienstverlening. Hierin zijn beheersdoelstellingen en beheersmaatregelen beschreven voor alle processen die de uitvoeringsorganisatie voor het fonds uitvoert.

Het fonds implementeerde daarnaast onder andere de volgende beheersmaatregelen:

- het fonds voert periodiek een risico-inventarisatie uit;
- het fonds beoordeelt periodiek de uitvoering van de serviceafspraken;
- het fonds neemt kennis van de SAS70-rapportage van Blue Sky Group en beoordeelt de toereikendheid van de beheersdoelstellingen en de opzet en werking van de getroffen beheersmaatregelen;
- het fonds participeert met twee andere fondsen in een Audit Committee. Dit comité beoordeelt de opzet en werking van de beheersmaatregelen van zowel de participerende pensioenfondsen als de uitvoeringsorganisatie. Ook voeren de leden onderzoek uit en ontwikkelen zij beleid op het terrein van interne beheersing;
- het fonds heeft met twee andere fondsen een beleggingsadviescommissie met externe deskundigen ingesteld. De beleggingsadviescommissie is onafhankelijk van de uitvoeringsorganisatie. Deze commissie adviseert de betreffende fondsen over het beleggingsbeleid.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt gemitigeerd door de hiervoor besproken SAS70 Type II-rapportage die het fonds van de uitvoerder ontvangt.

Compliancerisico

Het compliancerisico omvat het risico dat niet of niet tijdig de consequenties van (veranderende) wet- en regelgeving worden onderkend, waardoor wet- en regelgeving op onderdelen worden overtreden. Daarnaast omvat het ook het risico dat interne regelgeving, zoals de gedragscode en beleggingsrichtlijnen, niet wordt nageleefd. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van de afspraken in de SLA met de uitvoeringsorganisatie over de inrichting en naleving van compliance aldaar. Daarnaast heeft het fonds een eigen compliance officer aangesteld, die toeziet op de naleving van de gedragscode door het bestuur van het fonds.

Reputatierisico

Onder reputatierisico wordt het risico verstaan dat het fonds door het handelen reputatieschade lijdt bij belanghebbenden. Dit risico wordt beheerst door het continu bewaken en eventueel bijstellen van het beleid en transparantie bij het doen van uitingen naar belanghebbenden. Daarnaast heeft het fonds een integriteitbeleid vastgesteld. Hierin geeft het fonds zijn visie op integriteit, onderscheidt het diverse situaties waarin integriteit een rol speelt en welke standpunten het fonds hierbij inneemt. Tenslotte legt het beleid de maatregelen vast om te voorkomen dat de reputatie van het fonds wordt geschaad.

VERANTWOORDINGSORGAAN

Algemeen

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het door het fondsbestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan is in 2010 vier keer bij elkaar geweest en heeft het afgelopen jaar tweemaal overleg gevoerd met het bestuur.

Ten behoeve van de oordeelvorming is onder meer gebruik gemaakt van het jaarverslag 2010, het actuariële rapport 2010, het accountantsrapport 2010, de besluitenlijst van het bestuur, het jaarplan beleggingen en het jaarplan communicatie. De communicatie tussen bestuur en verantwoordingsorgaan heeft in het algemeen op positieve en constructieve wijze plaatsgevonden. Het verantwoordingsorgaan heeft dit jaar risicomanagement, communicatie en stabiliteit als hoofdthema's gekozen. Stabiliteit dient mede te worden gezien als standvastigheid van het bestuur.

Vooraf de sterk gestegen levensverwachting heeft een niet mis te verstane invloed gehad op de aandachtspunten en resultaten van het pensioenfonds en op (de uitvoering van) het beleid door het bestuur.

Adviezen 2010

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2010 het bestuur een advies betreffende het communicatieplan afgegeven.

Bevindingen

Deskundigheidsplan (zie oordeel 2009). Het VO heeft vastgesteld dat een deskundigheidsplan is opgemaakt. Mede naar aanleiding van kritische vragen van het VO is gebleken dat het deskundigheidsplan voortvarend is opgepakt.

Financieel risicomanagement (aandachtspunt 2010): Ten aanzien van financieel risicomanagement is veel tijd en aandacht uitgegaan naar het ALM-traject. Er wordt gewerkt aan de voorbereiding van een nieuwe financieringsopzet. De centrale vraagstelling is of de financiële sturingsmiddelen zoals premie en indexatie adequaat en evenwichtig zijn in relatie tot de ambities en doelstellingen van het fonds. Deze commissiewerkzaamheden hebben nog niet tot bestuursbesluiten geleid. Door de breed geformuleerde centrale vraagstelling en de nog niet afgeronde besluitvorming is het lastig om dit proces goed te beoordelen. Het VO had in ieder geval graag gezien dat de opdracht aan de ALM-commissie schriftelijk wordt verstrekt met daarbij een gevraagde planning voor de verwachte 'producten' van de ALM-commissie.

Door de inzet van renteswaps en aandelen put opties (APO's) heeft het bestuur nadrukkelijk gekozen voor het gedeeltelijk afdekken van rente- en aandelenkoersrisico's. Het verantwoordingsorgaan kan niet goed beoordelen wat de algemene risicobeoordeling en risicohouding van het bestuur is, mede ten aanzien van niet-financiële risico's. Het ziet daartoe met belangstelling de uitkomsten van de algemene bestuurlijke risico-inventarisatie tegemoet.

Communicatie (aandachtspunt 2010): Het communicatiebeleid van het bestuur is breed en veelomvattend. Het verantwoordingsorgaan ziet dat de hoge ambities van

het communicatiebeleid niet altijd binnen de daartoe gestelde termijnen gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast blijft de reguliere schriftelijke en telefonische communicatie met individuele deelnemers en pensioengerechtigden van groot belang. Mede gelet op mogelijke toekomstige veranderingen in de pensioenregeling blijft communicatie een belangrijk aandachtspunt.

Stabiliteit van beleid (aandachtspunt 2010): Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat anders dan het sturen op optimale beleggingsresultaten het bestuur zich in het afgelopen jaar onder zware externe druk moet richten op de minimale vereiste dekingsgraad. Daarbij wordt het perspectief van waaruit gewerkt wordt, flink verlegd. Het bestuur heeft ook haar wijze van werken moeten aanpassen. Hij moest meer dan in het verleden kort op de bal zitten. Het verantwoordingsorgaan waardeert het bijzonder dat het bestuur onder meer bij de nieuwe diepe val van de dekingsgraad in augustus 2010 heeft laten zien dat hij er ‘bovenop zit’.

Oordeel

Alles in overweging nemend is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat het bestuur, in de periode waarover verantwoording werd afgelegd, op een evenwichtige wijze met alle bij het pensioenfonds betrokken belangen is omgegaan en de haar toebedeelde taken naar behoren heeft uitgevoerd.

Reactie bestuur

Het bestuur heeft in zijn vergadering van 26 mei 2011 kennisgenomen van het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor zijn werkzaamheden en het gegeven oordeel als ook voor het positieve advies betreffende het communicatieplan.

De opmerking van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van de opdracht en planning van de ALM-studie geeft het bestuur aanleiding tot een enkele opmerking.

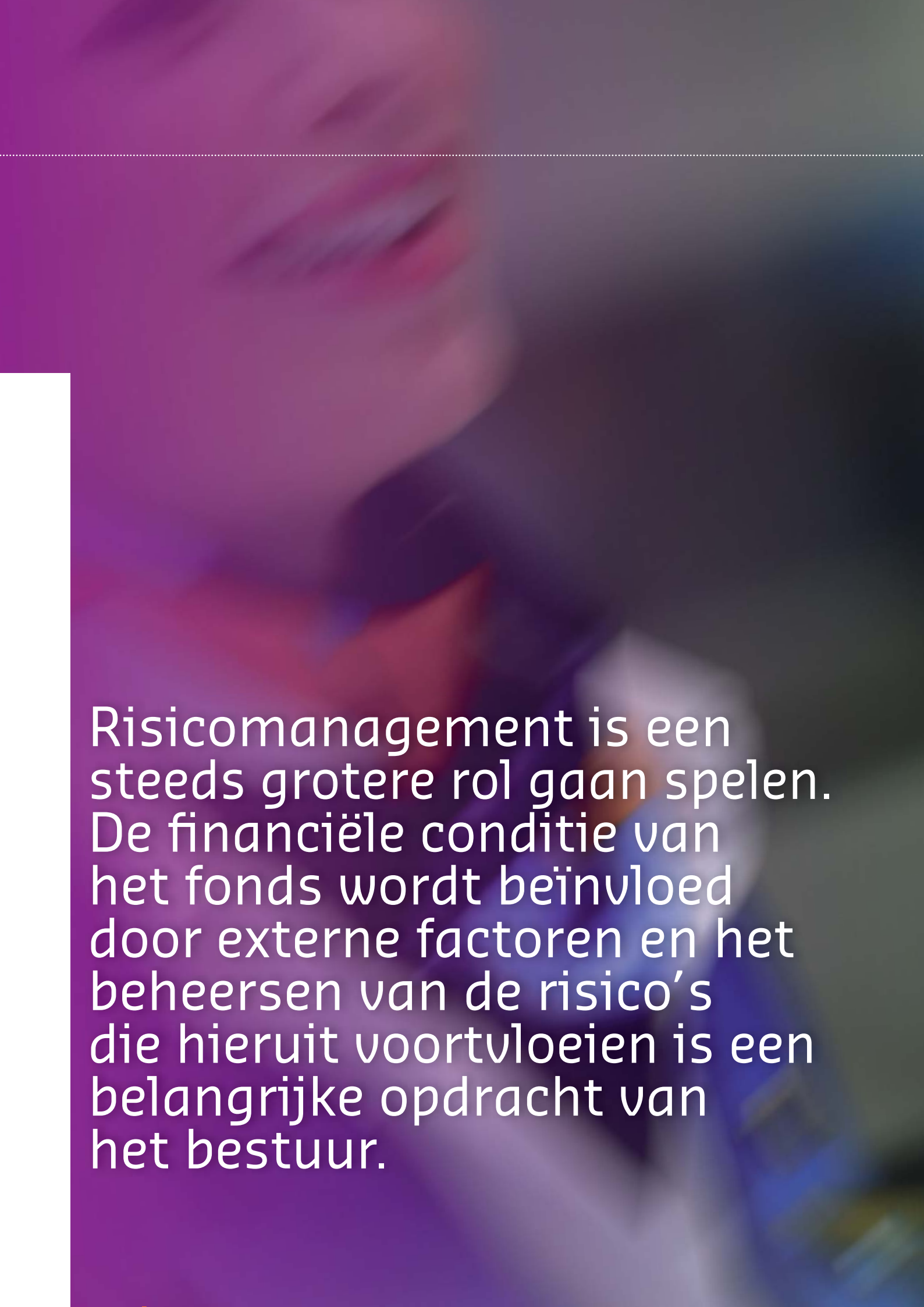
De ervaring leert dat een ALM-studie, zeker als deze fundamenteel van aard is, een langdurig proces kan zijn. Tijdens het traject worden nieuwe inzichten verkregen of kunnen zich ontwikkelingen voordoen die aanleiding geven tot vervolgonderzoek of aanpassing van modellen of programmatuur.

De thans lopende ALM-studie bestaat feitelijk uit verschillende fasen. In 2009 is gestart met een studie die zich in eerste instantie richtte op evaluatie van het in het verleden gevoerde beleid en verkenning van mogelijkheden tot aanvullende risicobeheersing. Deze studie heeft in 2009 en 2010 geleid tot besluitvorming over afdekking van het rentemismatchrisico respectievelijk het aandelenrisico.

In de tweede helft van 2010 is een tweede fase gestart, waarbij de aandacht zich primair richt op de financieringsopzet van het fonds. Na algemene verkenningen door de ALM-commissie, heeft het bestuur in februari 2011 ingestemd met een door de commissie geformuleerd onderzoeksvoorstel. Dit houdt in dat de ALM-commissie een advies opstelt over de wijze waarop het financieringsbeleid (premie- en indexatiebeleid) kan bijdragen aan realisering van de ambitie van het pensioenfonds: een waardevast pensioen tegen acceptabele kosten met evenwichtige belangenbehartiging van alle belanghebbenden. Het bestuur is voornemens dit advies in zijn vergadering van juni 2011 vast te stellen en vervolgens aan te bieden aan de arbeidsvoorwaardelijke partijen.

JAARREKENING
Stichting Algemeen
Pensioenfonds KLM

Risicomanagement is een steeds grotere rol gaan spelen. De financiële conditie van het fonds wordt beïnvloed door externe factoren en het beheersen van de risico's die hieruit voortvloeien is een belangrijke opdracht van het bestuur.

BALANS PER 31 DECEMBER (na resultaatbestemming)

(bedragen in EUR miljoenen)

Activa	2010	2009
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoed ¹	462,2	340,9
• Aandelen ²	2.204,4	2.053,6
• Vastrentende waarden ³	2.317,0	2.187,5
• Derivaten ⁴	242,5	80,9
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	5.226,1	4.662,9
Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen ⁵	0,6	0,4
Deelnemingen ⁶	2,7	2,5
Vorderingen en overlopende activa ⁷	5,0	2,0
Liquide middelen ⁸	1,2	0,7
Totaal activa	5.235,6	4.668,5

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves ⁹		
• Bestemmingsreserves	94,7	114,9
• Overige reserves	874,9	849,3
Totaal stichtingskapitaal en reserves	969,6	964,2
Technische voorzieningen		
• Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds ¹⁰	4.173,3	3.675,1
Derivaten ⁴	75,7	13,8
Schulden en overlopende passiva ¹¹	17,0	15,4
Totaal passiva	5.235,6	4.668,5

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 72 tot en met 93.

REKENING VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen in EUR miljoenen)

Baten en lasten pensioenactiviteiten	2010	2009
Premies ¹²	155,8	182,0
Waardeoverdrachten, per saldo ¹³	30,0	15,0
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
• Pensioenopbouw ¹⁴	- 122,9	- 136,8
• Indexering ¹⁵	- 25,1	- 32,9
• Rentetoevoeging ¹⁶	- 48,3	- 90,4
• Wijziging marktrente ¹⁷	- 375,9	164,8
• Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten ¹⁸	140,2	134,9
• Pensioenrechten waardeoverdrachten, per saldo ¹⁹	- 24,6	- 13,8
• Wijziging actuariële grondslagen ²⁰	- 55,5	- 161,6
• Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen ²¹	13,9	14,9
Totaal mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	- 498,2	- 120,9
Pensioenuitkeringen ²²	- 138,5	- 133,4
Herverzekeringen ²³	0,3	-
Pensioenuitvoeringskosten ²⁴	- 6,0	- 6,3
Overige baten pensioenactiviteiten ²⁵	-	0,2
Totaal baten en lasten pensioenactiviteiten	- 456,6	- 63,4
Baten en lasten beleggingsactiviteiten		
Directe beleggingsopbrengsten ²⁶	29,8	21,4
Indirecte beleggingsopbrengsten ²⁶	431,0	665,3
Kosten van vermogensbeheer ²⁶	- 2,6	- 2,4
Overige baten en lasten beleggingsactiviteiten ²⁷	3,8	3,9
Totaal baten en lasten beleggingsactiviteiten	462,0	688,2
Resultaat	5,4	624,8

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 94 tot en met 106.

KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen in EUR miljoenen)

Kasstroom uit pensioenactiviteiten	2010	2009
Ontvangen premies	158,7	185,0
Ontvangen waardeoverdrachten	1,2	17,9
Betaalde pensioenuitkeringen	- 138,1	- 133,2
Betaalde waardeoverdrachten	- 2,0	- 3,0
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	- 6,6	- 4,8
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	0,1	2,1
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	13,3	64,0
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	932,9	1.008,5
Verkopen en afwikkeling derivaten	- 246,9	- 220,9
Directe beleggingsopbrengsten	29,7	22,2
Aankopen beleggingen	- 617,3	- 869,2
Aankopen derivaten	- 118,3	-
Mutatie deposito's en liquiditeiten	6,0	- 5,6
Betaalde kosten van vermogensbeheer	- 2,5	- 2,3
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	3,6	3,3
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	- 12,8	- 64,0
Mutatie liquide middelen	0,5	-

TOELICHTING ALGEMEEN

Activiteiten

Het doel van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM, statutair gevestigd te Amstelveen (hierna: het pensioenfonds), is het verstrekken van pensioenuitkeringen aan voornamelijk werknemers en oud-werknemers in een grondfunctie met een onder de KLM-cao vallend dienstverband.

Pensioenregeling

Ouderdomspensioen

Het pensioenfonds kent twee regelingen voor ouderdomspensioen. Deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 en deelnemers die na 31 december 2005 tot het pensioenfonds zijn toegetreden vallen onder de middelloonregeling met als standaardpensioenleeftijd 65 jaar (reglement 2006). Zij kunnen binnen bepaalde grenzen kiezen wanneer zij met pensioen gaan, met als vroegst mogelijke pensioenleeftijd 55 jaar. Naar keuze van de deelnemer kan het ouderdomspensioen gedeeltelijk ingaan (deeltijdpensioen). Het ouderdomspensioen is gebaseerd op het gemiddelde salaris en het aantal deelnemersjaren en bedraagt voor ieder deelnemersjaar 2,25% van de nettopensioengrondslag zoals die geldt op 1 januari van het betreffende jaar. De hoogte van de franchise wordt jaarlijks vastgesteld en aangepast aan de algemene loonontwikkeling in de KLM-cao.

Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 en die op 31 december 2005 deelnemer waren in het pensioenfonds geldt een eindloonregeling met als standaardpensioenleeftijd 63 jaar (reglement 2002). Ook deze deelnemers kunnen binnen bepaalde grenzen kiezen wanneer zij (gedeeltelijk) met pensioen gaan. De vroegst mogelijke pensioenleeftijd is 60 jaar. Ook is het mogelijk om later met pensioen te gaan, maar uiterlijk op de leeftijd van 65 jaar. De pensioenopbouw is in principe gebaseerd op het laatstverdiende salaris en het aantal deelnemersjaren. Het ouderdomspensioen bedraagt voor ieder deelnemersjaar 1,75% van de nettopensioengrondslag zoals die geldt op 1 januari van het jaar waarin de deelnemer KLM verlaat.

Als onderdeel van het overgangsrecht bestond tot 15 juni 2006 de mogelijkheid ervoor te kiezen om tot 1 januari 2011 op eindloombasis ouderdomspensioen op te bouwen. Deze keuzemogelijkheid bestond voor deelnemers die op 31 december 2005 deelnemer in het pensioenfonds waren en op wie per 1 januari 2006 het reglement 2006 van toepassing was.

Het ploegendienstpensioen is een aanvulling op het ouderdomspensioen. Het ploegendienstpensioen gaat tegelijk met het ouderdomspensioen in. Deelnemers die vallen onder reglement 2006 bouwen over hun ploegendienstbetalingen 2,25% per jaar aan ouderdomspensioen op. Deelnemers onder reglement 2002 bouwen per jaar 1,75% van het jaarlijkse ploegendienstinkomen op.

Prepensioen geldt alleen voor deelnemers die vallen onder reglement 2002. De prepensioenregeling stelt deze deelnemers in staat om op de leeftijd van 61 jaar en 6 maanden met pensioen te gaan.

Overbruggingspensioen geldt eveneens alleen voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 en die op 31 december 2005 deelnemer waren in het pensioenfonds en wordt uitgekeerd vanaf de ingangsdatum van het ouderdomspensioen tot de 65-jarige leeftijd. Het pensioen bestaat uit een AOW-vergoeding van maximaal 70% van de franchise en een premiecompensatie (vergoeding voor het verschil in premies volksverzekeringen vóór en na de 65-jarige leeftijd).

Nabestaandenpensioen

Nabestaandenpensioen geldt voor de nagelaten partner van een deelnemer en bedraagt 70% van het ouderdomspensioen dat tot het moment van overlijden is opgebouwd. Als de deelnemer in ploegendienst heeft gewerkt, komt daar 70% van het tot het moment van overlijden opgebouwde ploegendienstpensioen bovenop.

Facultatief nabestaandenpensioen is een extra dekking die ervoor zorgt dat het nabestaandenpensioen bij overlijden 70% van het bereikbare ouderdomspensioen en ploegendienstpensioen bedraagt. De verzekering vangt aan op het moment dat de deelnemer KLM informeert over het bestaan van een huwelijk of een geregistreerd partnerschap of vanaf het moment dat KLM een samenlevingsverband erkent. De deelnemer en de partner kunnen gezamenlijk van deze verzekering afzien. Daarnaast kunnen deelnemers zich via het pensioenfonds vrijwillig verzekeren voor het Anw-hiaat. Het Anw-hiaatpensioen voorziet in een aanvullende uitkering aan de nagelaten partner van een deelnemer of pensioengerechtigde.

Wezenpensioen

Wezenpensioen wordt in de middelloonregeling uitgekeerd aan kinderen tot de 18-jarige leeftijd of bij het volgen van een opleiding waarvoor recht op studiefinanciering bestaat tot de 27-jarige leeftijd. Het recht op wezenpensioen voor kinderen van deelnemers in de eindloonregeling loopt tot de leeftijd van 25 jaar. Het wezenpensioen bedraagt voor elk gerechtigd kind 20% van het (bereikbare) ouderdomspensioen en het eventuele ploegendienstpensioen.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in geval van volledige arbeidsongeschiktheid (meer dan 80%) na twee jaar arbeidsongeschiktheid (ziekte) in. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid (tussen 35% en 80%) gaat het pensioen in wanneer de loongerelateerde WGA-uitkering op grond van de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) eindigt en de WGA-vervolguitkering ingaat. De deelnemer ontvangt dit pensioen zolang de arbeidsongeschiktheid duurt, maar uiterlijk tot de normpensioendatum. Dit is de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 65 jaar wordt. Voor deelnemers aan de eindloonregeling is dit 63 jaar.

Onder reglement 2006 wordt de pensioenopbouw bij volledige arbeidsongeschiktheid voor 80% en premievrij voortgezet. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid geldt een premievrije opbouw naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid. Onder reglement 2002 wordt de pensioenopbouw volledig en premievrij voortgezet.

Aanvullend pensioen

Aanvullend pensioen kan het ouderdomspensioen en het nabestaandenpensioen op het fiscaal maximaal toegestane niveau brengen. Deelname aan deze regeling van pensioensparen is vrijwillig. Deelnemers betalen een extra premie. Met ingang van 1 januari 2007 worden geen nieuwe verzekeringen meer afgesloten.

Regeling deelnemers KLM Health Services

Op grond van de tripartiete overeenkomst tussen het pensioenfonds, KLM Health Services B.V. en Stichting Pensioenfonds KLM Health Services heeft het pensioenfonds per 1 januari 2011 de uitvoering van de pensioenregeling van Pensioenfonds KLM Health Services overgenomen. Op grond van deze overeenkomst heeft Pensioenfonds KLM Health Services per 31 december 2010 alle pensioenverplichtingen en nagenoeg alle beleggingen overgedragen. Voor de meeste deelnemers wordt de pensioenregeling per 1 januari 2011 ongewijzigd voortgezet. Een gering aantal deelnemers wordt opgenomen in de pensioenregeling van het pensioenfonds.

De ouderdomspensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. De pensioenopbouw bedraagt per jaar van deelneming 2,0% van de pensioengrondslag. De pensioenleeftijd is standaard 65 jaar.

De pensioenregeling kent een facultatief nabestaandenpensioen dat het risico van overlijden van de deelnemer vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar dekt. Deze vrijwillige verzekering zorgt ervoor dat het nabestaandenpensioen in dat geval 65% van het bereikbare ouderdomspensioen bedraagt. Bij ingang van het ouderdomspensioen bestaat eenmalig de keuze van omzetting van een deel van het ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen.

Het wezenpensioen bedraagt per gerechtigd kind 20% van het bereikbare ouderdomspensioen. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het bereiken van de leeftijd van 18 jaar of de leeftijd van 23 jaar indien een opleiding wordt gevolgd waarvoor recht op studiefinanciering bestaat.

Het arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in na een periode van twee jaar arbeidsongeschiktheid. Het pensioen wordt uitgekeerd zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt, maar uiterlijk tot het bereiken van de leeftijd van 65 jaar.

Indexering

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van deelnemers aan de middelloonregeling jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de algemene loonronden volgens de cao voor het KLM-grondpersoneel.

Verder streeft het pensioenfonds ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten van gewezen deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de geschoonde prijsindex. Voor personen die op 31 december 2005 pensioengerechtigde of gewezen deelnemer waren, wordt de indexering gebaseerd op de geschoonde prijsindex, indien de overrente daarvoor toereikend is. De overrente is gedefinieerd als het

tienjaars gemiddelde totaalrendement onder aftrek van een rekenrente van 4,0%. Indien en voor zover de overrente niet toereikend is, wordt de indexering gefinancierd uit de reserve indexering, indien en voor zover deze reserve daarvoor toereikend is.

De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden.

Indien de nominale dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan 105% (overeenkomend met het minimaal vereist vermogen) wordt niet geïndexeerd. Bovendien wordt de indexering zodanig beperkt, dat daling van de dekkingsgraad onder 105% wordt voorkomen.

Een eventuele achterstand in de indexering kan in principe worden ingehaald. Voorwaarde is dat het totale vermogen hoger is dan de voorziening pensioenverplichtingen op basis van nominale marktrente vermeerderd met het vereist eigen vermogen en de voorziening pensioenverplichtingen op basis van een reële marktrente. Met andere woorden is de nominale dekkingsgraad hoger dan de met het vereist vermogen overeenkomende dekkingsgraad en bedraagt de reële dekkingsgraad tenminste 100%.

De opgebouwde pensioenrechten van deelnemers aan de eindloonregeling worden jaarlijks onvoorwaardelijk aangepast aan de algemene loonontwikkeling.

Op grond van de hiervoor genoemde tripartiete overeenkomst is het indexeringsbeleid met ingang van 1 januari 2011 ook van toepassing op de deelnemers die onder de pensioenregeling van KLM Health Services vallen. Deze pensioenregeling is hierop aangepast.

Financiering en premie

De financiering in 2010 is gebaseerd op een doorsneepremie (inclusief opslag voor termijnbetaling) van 24,0% (2009: 24,0%) van de premiegrondslag. De premiegrondslag is gelijk aan de som van 12,96 maal het maandsalaris en de ploegendienstbetalingen. De doorsneepremie wordt verhoogd met een deelnemersbijdrage van 1,0% in geval van verzekering van het facultatief nabestaandenpensioen en met een leeftijdsafhankelijke bijdrage in geval van verzekering van het Anw-hiaat. De deelnemersbijdrage met betrekking tot verplichte onderdelen van de pensioenregeling is begrepen in de doorsneepremie.

Het pensioenfonds kent een overschotten- en tekortenbeleid. De premiekortingsgrens wordt vastgesteld op basis van de hoogste van a) de voorziening pensioenverplichtingen op basis van een reële marktrente, b) de voorziening pensioenverplichtingen op basis een vaste rekenrente van 2,0% en c) de voorziening pensioenverplichtingen op basis van nominale marktrente vermeerderd met het vereist eigen vermogen. Eén zesde deel van het aldus bepaalde overschot wordt jaarlijks aangewend voor premiekorting. Er wordt echter pas korting verleend nadat een eventuele achterstand in de indexering is ingehaald.

Het bedrag beschikbaar voor premiekorting wordt verdeeld tussen KLM en de deelnemers in de verhouding 80%-20%. Voor de deelnemers is de premieaanpassing in enig jaar ten opzichte van het voorgaande jaar gemaximeerd op twee procentpunten. Het eventuele meerdere wordt toegevoegd aan de reserve toekomstige premiekortingen voor deelnemers.

Indien de nominale dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de dekkingsgraad volgens de in de Pensioenwet vastgelegde solvabiliteitseisen, wordt door middel van premiebetaling de dekkingsgraad weer op het vereiste niveau gebracht binnen de daartoe in de Pensioenwet gestelde termijn. Dit is voor het vereist eigen vermogen vijftien jaar en voor het minimaal vereist eigen vermogen drie jaar. Het uitgangspunt is dat binnen één jaar weer aan het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, met gebruikmaking van de vrijstelling inzake de vorming van een reserve herwaardering volgens artikel 146 van de Pensioenwet, en in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen (RJ 610).

De bedragen in de jaarrekening luiden in euro's.

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen zijn vooral van invloed op de waardering van de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen.

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn respectievelijk de beleggingen en de pensioenverplichtingen. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Presentatie beleggingen en beleggingsopbrengsten

De beleggingen bestaan nagenoeg geheel uit participaties in beleggingsinstellingen, voor het merendeel Blue Sky beleggingsfondsen. De participaties worden in de balans gerubriceerd conform de aard van de onderliggende beleggingen van de beleggingsfondsen. Waardeveranderingen van participaties in beleggingsinstellingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten. Zij bestaan uit de directe en indirecte opbrengsten van de onderliggende beleggingen en de kosten van vermogensbeheer die ten laste van de beleggingsinstelling komen. Door beleggingsinstellingen uitgekeerde dividenden worden gepresenteerd onder directe beleggingsopbrengsten.

Waardering beleggingen

Participaties in beleggingsinstellingen worden gewaardeerd tegen de berekende intrinsieke waarde op balansdatum of de meest recent beschikbare intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt vastgesteld op basis van de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen. De marktwaarde is het bedrag waarvoor een actief of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de intrinsieke waarde van de participaties in de beleggingsfondsen. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen bij de omrekening van activa en verplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder de post waarop de activa en verplichtingen betrekking hebben.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vastgoed

De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde aandelen van vastgoedfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Onderliggende beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde, gebaseerd op de marktwaarde van het onderliggende vastgoed. De marktwaarde van het onderliggende vastgoed is de geschatte waarde bij onderhandse verkoop in verhuurde staat. Directe vastgoedbeleggingen van vastgoedfondsen waarin rechtstreeks wordt geparticipeerd, worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Aandelen

De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde aandelen en converteerbare obligaties van aandelenfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Indien onderliggende aandelen niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming niet representatief is, wordt de marktwaarde getaxeerd. De taxatie is gebaseerd op recente marktinformatie.

Vastrentende waarden

De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde vastrentende waarden van fondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. De marktwaarde van directe vastrentende beleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken op basis van actuele markttrente, rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd van de belegging.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen waardoor een of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn tussen partijen worden overgedragen. Derivaten leiden bij het aangaan van de transactie niet of tot een relatief gering vermogensbeslag. Basisvormen van derivaten zijn swaps, forwards, futures en opties. Het onderliggende primaire financiële instrument kan onder meer een renteproduct, een valutaproduct of een aandelenproduct zijn.

Derivaten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie, als input voor de gehanteerde gangbare waarderingsmodellen, voornamelijk discounted cashflow models.

Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuarieel bepaalde contante waarde van de verzekerde uitkeringen, volgens de grondslagen van het pensioenfonds, rekening houdend met de kredietwaardigheid van de verzekeraar.

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de verkrijgingsprijs.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt actuarieel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn.

Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige indexering niet in de voorziening is begrepen, maar de op balansdatum toegezegde indexering wel in de voorziening wordt opgenomen. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente per balansdatum volgens de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (DNB).

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten. Daarin is begrepen de toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers.

De voorziening met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen is de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de verplichtingen aan bij het pensioenfonds aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers, nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Hierbij wordt het effect van de verwachte reactivering van bestaande arbeidsongeschikte deelnemers verondersteld gelijk te zijn aan het effect van de verwachte nieuwe instroom van nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers.

De belangrijkste actuariële grondslagen zijn:

- marktrente rentetermijnstructuur DNB (ongewijzigd);
- levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2010-2060 met leeftijds- en sekseafhankelijke correctiefactoren (2009: levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2005-2050 met een correctiefactor op de sterftekansen van 0,75 voor mannen en 0,84 voor vrouwen);
- partnerfrequentie actieve en gewezen deelnemers 100% (ongewijzigd);
- verschil leeftijd man en vrouw tweeëneenhalf jaar (ongewijzigd);
- excassokosten 1,0% van de voorziening (ongewijzigd).

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2010 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde marktrente van 3,4% worden afgeleid (2009: 3,9%).

Primo 2010 is overgegaan op de nieuwe door het Actuarieel Genootschap uitgebrachte generatietafels en zijn de correctiefactoren opnieuw vastgesteld. Vooruitlopend op de nieuwe AG-prognosetafels was de voorziening pensioenverplichtingen in 2009 in verband met de gestegen levensverwachting reeds verhoogd met 4,6%, gebaseerd op een schatting van het effect op de pensioenverplichtingen.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voor het merendeel voort uit de voor de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen gehanteerde waarderingsgrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Premies

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen en extra premies worden verwerkt in de periode waarin aan de voorwaarden volgens de uitvoeringsovereenkomst wordt voldaan.

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin deze ontstaan. De toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Indexering

De toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van indexering wordt in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de indexering.

Wijziging marktrente

Het effect van de verandering van de marktrente op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen wordt ten gunste van de rekening van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Pensioenrechten waardeoverdrachten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt primo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Herverzekeringen

Herverzekeringsuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Kosten

Kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

TOELICHTING OP DE BALANS

(bedragen in EUR miljoenen)

Activa	2010	2009
1 Vastgoed		
Beursgenoteerd	266,0	195,8
Niet-beursgenoteerd	196,2	145,1
Totaal	462,2	340,9

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	294,1	190,9
Verenigde Staten	133,4	150,0
Azië	34,7	–
Totaal	462,2	340,9

Blue Sky vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds participeert hebben een deel van de portefeuille uitgeleend. Voor dat deel hebben deze vastgoedfondsen alleen het economisch eigendom. Het aandeel van het pensioenfonds in deze in bruikleen gegeven vastgoedaandelen bedraagt totaal EUR 8,1 miljoen (2009: EUR 63,9 miljoen). Voor het risico van niet-teruglevering zijn voornamelijk staatsobligaties met tenminste een A-rating verkregen tot een bedrag van EUR 8,7 miljoen (2009: ontvangen zekerheden totaal EUR 65,8 miljoen, waarvan ongeveer 80% in een geldmarktfonds herbelegde liquiditeiten). Met ingang van januari 2011 worden alleen AAA-staatsobligaties als onderpand geaccepteerd.

2 Aandelen		
Beursgenoteerd	2.203,9	2.053,2
Niet-beursgenoteerd	0,5	0,4
Totaal	2.204,4	2.053,6

De samenstelling naar regio is als volgt:

	2010	2009
Europa	856,6	842,9
Verenigde Staten	575,3	609,8
Canada	91,4	49,6
Japan	103,5	111,0
Overig Pacific	94,6	98,0
Opkomende markten	483,0	342,3
Totaal	2.204,4	2.053,6

Het pensioenfonds heeft voor EUR 0,3 miljoen (2009: EUR 0,3 miljoen) belegd in aandelen Air France-KLM.

Blue Sky aandelenfondsen waarin het pensioenfonds participeert hebben een deel van de aandelen uitgeleend. Voor dat deel hebben de aandelenfondsen alleen het economisch eigendom. Het aandeel van het pensioenfonds in deze in bruikleen gegeven aandelen bedraagt totaal EUR 60,4 miljoen (2009: EUR 116,9 miljoen). Voor het risico van niet-teruglevering zijn voornamelijk staatsobligaties met tenminste een A-rating verkregen tot een bedrag van EUR 63,8 miljoen (2009: ontvangen zekerheden totaal EUR 120,4 miljoen, waarvan ongeveer 80% in een geldmarktfonds herbelegde liquiditeiten). Met ingang van januari 2011 worden alleen AAA-staatsobligaties als onderpand geaccepteerd.

3 Vastrentende waarden

Obligaties beursgenoteerd	2.312,0	2.176,5
Banktegoeden in rekening-courant	5,0	11,0
Totaal	2.317,0	2.187,5

De specificatie naar rentetype is als volgt:

Index linked	1.095,6	1.059,6
Vaste rente	1.216,4	1.116,9
Variabele rente	5,0	11,0
Totaal	2.317,0	2.187,5

De resterende looptijd gebaseerd op de contractuele aflossingsdata is als volgt:

	2010	2009
Korter dan één jaar	7,7	15,2
Vanaf één jaar tot vijf jaar	251,9	238,6
Langer dan vijf jaar	2.057,4	1.933,7
Totaal	2.317,0	2.187,5

De kredietwaardigheid van de portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

AAA rating	1.719,3	1.497,2
AA rating	52,1	127,2
A rating	171,9	184,9
BBB rating	132,7	159,0
Lagere rating dan BBB	238,1	208,2
Geen rating	2,9	11,0
Totaal	2.317,0	2.187,5

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	1.247,3	1.187,4
Verenigde Staten	744,9	731,8
Opkomende markten	281,0	225,9
Overig	43,8	42,4
Totaal	2.317,0	2.187,5

Blue Sky obligatiefondsen waarin het pensioenfonds participeert hadden ultimo 2009 een deel van de obligatieportefeuille uitgeleend. Voor dat deel hadden de obligatiefondsen alleen het economisch eigendom. Het aandeel van het pensioenfonds in deze in bruikleen gegeven obligaties bedroeg totaal EUR 594,1 miljoen. Voor het risico van niet teruglevering hadden de obligatiefondsen zekerheden verkregen tot een bedrag van totaal EUR 611,9 miljoen. Hiervan bestond ongeveer 80% uit liquiditeiten, die waren belegd in een geldmarktfonds. Met ingang van december 2010 worden geen obligaties meer uitgeleend.

Een deel van de obligatieportefeuille met een totale marktwaarde van EUR 3,7 miljoen (2009: nihil) is gestort in een gesepareerd depot als zekerheid voor valutaderivaten met een negatieve marktwaarde. Deze obligaties staan niet ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

4 Derivaten

Derivaten met een positieve marktwaarde zijn als een actiefpost in de balans opgenomen en derivaten met een negatieve marktwaarde zijn onder de verplichtingen opgenomen.

	2010	2009
Derivaten activa		
Valutaderivaten	94,4	64,5
Aandelenderivaten	82,4	–
Rentederivaten	65,7	16,4
Totaal	242,5	80,9

Derivaten passiva		
Valutaderivaten	59,0	13,8
Rentederivaten	16,7	–
Totaal	75,7	13,8

Het volgende overzicht geeft inzicht in de portefeuille derivaten per balansdatum:

	2010		2009	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Valutaswaps				
Gekocht	9,4	0,4	–	–
Verkocht	2.531,5	39,0	1.619,4	60,1
Valutatermijncontracten				
Gekocht	39,7	– 1,1	48,9	0,4
Verkocht	168,6	– 2,9	941,7	– 9,8
Aandelenindexopties (average price putoptie)				
Gekocht (delta)	885,0	82,4	–	–
Interest rate swaps				
Gekocht	866,2	49,0	600,0	16,4

De derivatencontracten zijn niet-beursgenoteerd.

De valutaswaps en de valutatermijncontracten hebben een looptijd korter dan een jaar.

De looptijden van de gekochte aandelenputopties zijn als volgt:

	2010		2009	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Looptijd tot april 2011	177,0	5,9	-	-
Looptijd tot april 2012	177,0	11,4	-	-
Looptijd tot april 2013	177,0	17,1	-	-
Looptijd tot april 2014	177,0	22,0	-	-
Looptijd tot april 2015	177,0	26,0	-	-
Totaal	885,0	82,4	-	-

De portefeuille gekochte interest rate swaps is als volgt samengesteld naar looptijden:

	2010		2009	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Looptijd tot juli 2029	200,0	14,4	200,0	4,6
Looptijd tot april 2030	40,0	1,2	-	-
Looptijd tot september 2030	13,0	- 1,8	-	-
Looptijd tot oktober 2030	40,0	- 4,1	-	-
Looptijd tot juli 2039	200,0	20,8	200,0	5,6
Looptijd tot april 2040	43,7	2,2	-	-
Looptijd tot oktober 2040	40,0	- 4,9	-	-
Looptijd tot juli 2049	200,0	25,1	200,0	6,2
Looptijd tot april 2050	40,0	2,2	-	-
Looptijd tot juni 2050	9,5	- 0,4	-	-
Looptijd tot oktober 2050	40,0	- 5,7	-	-
Totaal	866,2	49,0	600,0	16,4

Voor derivatencontracten met een positieve marktwaarde zijn zekerheden verkregen tot een bedrag van totaal EUR 151,0 miljoen (2009: EUR 70,2 miljoen). Voor derivatencontracten met een negatieve marktwaarde zijn zekerheden gegeven tot een bedrag van totaal EUR 3,7 miljoen (2009: nihil).

5 Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen

Onder herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen is de gekapitaliseerde waarde van twee herverzekeringscontracten opgenomen.

	2010	2009
Verzekering op risicobasis	0,3	–
Garantiecontract	0,3	0,4
Totaal	0,6	0,4

De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:

Balanswaarde begin van het jaar	0,4	0,5
Uitkeringen herverzekeringscontract	– 0,1	– 0,1
Inkomende waardeoverdracht	0,3	–
Balanswaarde eind van het jaar	0,6	0,4

De verzekering op risicobasis betreft ingegane verzekeringsuitkeringen, die Pensioenfonds KLM Health Services in het kader van de collectieve waardeoverdracht aan het pensioenfonds heeft gecedeerd. De betreffende herverzekeringsovereenkomst is op 31 december 2010 geëindigd. Het recht op mogelijk na deze datum ingaande uitkeringen is eveneens aan het pensioenfonds gecedeerd.

Het garantiecontract is een aflopend herverzekeringscontract. De nominale pensioenverplichtingen zijn herverzekerd, zodat de indexering van de pensioenrechten en pensioenen voor rekening van het pensioenfonds komt. Het beleggingsrisico en de verzekeringstechnische risico's zijn volledig overgedragen. Er is geen winstdelingsregeling met de verzekeraar overeengekomen.

Het herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen heeft voor het overgrote deel een langlopend karakter.

6 Deelnemingen

Onder deelnemingen is opgenomen het 33,3% belang in Blue Sky Group B.V., statutair gevestigd te Amstelveen.

Totaal	2,7	2,5
---------------	------------	------------

De mutaties zijn als volgt:

	2010	2009
Balanswaarde begin van het jaar	2,5	1,9
Resultaat	0,5	0,7
Ontvangen dividend	- 0,3	- 0,1
Balanswaarde eind van het jaar	2,7	2,5

7 Vorderingen en overlopende activa

Pensioenfonds KLM Health Services	4,3	-
Werkgevers	0,3	1,5
Waardeoverdrachten	-	0,1
Dividendbelasting	0,3	0,2
Overige vorderingen en overlopende activa	0,1	0,2
Totaal	5,0	2,0

De vordering op Pensioenfonds KLM Health Services ultimo verslagjaar vloeit voort uit de collectieve waardeoverdracht van alle pensioenverplichtingen van dit pensioenfonds.

De vordering is als volgt bepaald:

Overdrachtswaarde pensioenverplichtingen	31,3
Overdrachtswaarde herverzekeringsdeel pensioenverplichtingen	- 0,3
Overdrachtswaarde beleggingen	- 26,7
Totaal	4,3

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

8 Liquide middelen

Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen of direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.

Banktegoeden in rekening-courant	1,2	0,7
Totaal	1,2	0,7

Passiva

9 Stichtingskapitaal en reserves

2010	Wettelijke reserves	Bestemmings-reserves	Overige reserves	Totaal
Stand begin van het jaar	-	114,9	849,3	964,2
Resultaat	-	- 20,2	25,6	5,4
Stand eind van het jaar	-	94,7	874,9	969,6

2009

Stand begin van het jaar	14,1	130,4	194,9	339,4
Wijziging bestemming	- 14,1	-	14,1	-
Resultaat	-	- 15,5	640,3	624,8
Stand eind van het jaar	-	114,9	849,3	964,2

Het stichtingskapitaal bedraagt (ongewijzigd) EUR 45,38 en is gestort bij oprichting.

De wettelijke reserves betroffen een herwaarderingsreserve op grond van artikel 390 Titel 9, Boek 2 BW. De reserve had betrekking op beleggingen die zijn gewaardeerd tegen marktwaarde en waarvoor geen frequente marktnotering beschikbaar is. De reserve is in 2009 opgeheven, omdat ingevolge artikel 146 van de Pensioenwet genoemd artikel van Boek 2 BW niet (meer) van toepassing is op pensioenfondsen.

De mutaties in de bestemmingsreserves zijn als volgt:

2010	Reserve indexering	Reserve premie-korting deelnemers	Reserve overgangs-maatregel 3	Totaal
Stand begin van het jaar	61,0	22,1	31,8	114,9
Resultaat	- 15,9	- 7,2	2,9	- 20,2
Stand eind van het jaar	45,1	14,9	34,7	94,7

2009	Reserve indexering	Reserve premie- korting deelnemers	Reserve overgangs- maatregel 3	Totaal
Stand begin van het jaar	66,7	36,7	27,0	130,4
Resultaat	- 5,7	- 14,6	4,8	- 15,5
Stand eind van het jaar	61,0	22,1	31,8	114,9

De reserve indexering is bestemd voor indexeringsdoeleinden. De reserve wordt gevoed indien in enig jaar een positief saldo resteert en het totaal vermogen verminderd met de reserve indexering, de reserve toekomstige premiekortingen voor deelnemers, de reserve overgangsmatregel 3 en de schulden en overlopende passiva groter is dan de hoogste van a) de voorziening pensioenverplichtingen vermeerderd met de waarde van de indexeringsambitie (ofwel de reële waarde van de pensioenverplichtingen) en b) het volgens de Pensioenwet geldende vereist eigen vermogen vermeerderd met de waarde van de pensioenverplichtingen berekend op basis van de nominale marktrente. De reserve bedraagt maximaal 5,0% van de voorziening pensioenverplichtingen met betrekking tot op 31 december 2005 zijnde gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die vallen onder het reglement 2002. Onttrekking aan de reserve vindt plaats indien in enig jaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten vallend onder het reglement 2002 van op 31 december 2005 zijnde pensioengerechtigden en gewezen deelnemers niet of niet volledig kunnen worden geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van de prijs-index en ook niet op grond van andere criteria voor inhaalindexering volledig kunnen worden geïndexeerd.

Indien het aan de deelnemers toekomende aandeel in een vermogenoverschot niet direct volledig in premiekorting kan worden omgezet, wordt het meerdere toegevoegd aan de reserve toekomstige premiekortingen voor deelnemers. Aan deze reserve wordt jaarlijks rente toegevoegd op basis van het tienjaars gemiddelde rendement op de beleggingen. Aan de deelnemers kan premiekorting worden verleend indien en voor zover deze reserve toereikend is. Aan de deelnemers toegerekende extra premies worden eveneens ten laste van de reserve toekomstige premiekortingen voor deelnemers gebracht indien en voor zover de reserve toereikend is.

De onttrekking aan deze bestemmingsreserve van per saldo EUR 7,2 miljoen (2009: per saldo EUR 14,6 miljoen) is als volgt samengesteld:

	2010	2009
Rentetoevoeging	0,6	0,7
Verleende premiekorting	- 8,6	- 14,4
Overig	0,8	- 0,9
Totaal	- 7,2	- 14,6

De reserve overgangsmaatregel 3 is bestemd voor de financiering van de voorwaardelijke extra pensioenrechten onder het betreffende onderdeel van het pensioenreglement. Overgangsmaatregel 3 geldt voor deelnemers die zijn geboren op of na 1 januari 1950 maar vóór 1 januari 1956 en op 31 december 2005 in dienst waren van KLM. Daarnaast moeten zij vóór het bereiken van de leeftijd van 51 jaar en 6 maanden als medewerker van het grondpersoneel in dienst zijn getreden en onafgebroken in actieve dienst blijven tot de leeftijd van 61 jaar en 6 maanden wordt bereikt. Indien wordt voldaan aan deze voorwaarden wordt op dat moment een extra ouderdomspensioen toegekend, waarvan de hoogte afhankelijk is van de leeftijd en het aantal dienstjaren. Aan de reserve wordt jaarlijks rente toegevoegd of onttrokken op basis van het totaalrendement op de beleggingen in het afgelopen jaar. De werkgever staat garant voor een eventueel tekort.

De vermogenspositie wordt toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 87 tot en met 93.

10 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt samengesteld:

Actieve deelnemers	2.070,9	1.804,1
Arbeidsongeschikte deelnemers	112,1	106,1
Gewezen deelnemers	340,9	281,1
Ingegaan ouderdomspensioen	1.292,0	1.153,5
Ingegaan nabestaandenpensioen en wezenpensioen	330,9	301,9
Ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen	26,5	28,4
Totaal	4.173,3	3.675,1

De mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen zijn als volgt:

	2010	2009
Stand begin van het jaar	3.675,1	3.554,2
Pensioenopbouw actieve deelnemers	117,2	129,0
Opslag pensioenuitvoeringskosten	1,0	1,2
Inkomende waardeoverdrachten	27,3	18,4
Uitgaande waardeoverdrachten	- 2,7	- 4,6
Rentetoevoeging	48,3	90,4
Wijziging marktrente	375,9	- 164,8
Indexering	25,1	32,9
Individuele salarisontwikkeling	4,7	6,6
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	- 138,8	- 133,5
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	- 1,4	- 1,4
Wijziging actuariële grondslagen	55,5	161,6
Actuariële resultaten	- 13,9	- 14,9
Stand eind van het jaar	4.173,3	3.675,1

De voorziening pensioenverplichtingen heeft voor het overgrote deel een langlopend karakter.

11 Schulden en overlopende passiva

Werkgevers	1,7	-
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3,0	2,9
Waardeoverdrachten	0,2	0,1
Pensioenuitkeringen	7,4	7,1
Overige schulden en overlopende passiva	4,7	5,3
Totaal	17,0	15,4

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Overige informatie

Beleggingsportefeuille

De totale beleggingsportefeuille bedraagt EUR 5.150,8 miljoen (2009: EUR 4.649,5 miljoen) en is als volgt samengesteld:

	2010	2009
Vastgoed	462,2	340,9
Aandelen	2.204,4	2.053,6
Vastrentende waarden	2.317,0	2.187,5
Derivaten activa	242,5	80,9
Derivaten passiva	- 75,7	- 13,8
	5.150,4	4.649,1
Vorderingen	0,4	0,4
Totaal	5.150,8	4.649,5

Marktwaaarde beleggingen

De marktwaaarde van de beleggingen wordt vastgesteld op basis van directe markt-noteringen, wordt afgeleid van directe marktnoteringen of wordt benaderd door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken.

Van directe marktnotering is sprake indien beleggingen worden verhandeld op één of meer actieve openbare markten.

Indien de waardering van beleggingen wordt afgeleid van directe marktnoteringen, worden de beleggingen gewaardeerd op basis van een model, waarbij alle inputvariabelen zijn gebaseerd op marktnoteringen. Hiertoe worden ook gerekend participaties in Blue Sky beleggingspools die beleggen in andere niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen (fund of funds) waarvan niet dagelijks de nettovermogenswaarde wordt bepaald.

Indien de marktwaaarde van beleggingen wordt vastgesteld door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken, worden de inputvariabelen geschat door externe deskundigen in verband met het ontbreken van openbare marktgegevens. Tot deze categorie worden onder meer gerekend directe en indirecte beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen, waarvan de waardering is gebaseerd op taxaties.

De beleggingsportefeuille is als volgt ingedeeld naar de drie onderscheiden categorieën:

2010	Directe markt- notering	Afgeleide markt- notering	Waarderings- modellen en -technieken	Totaal
Vastgoed	266,0	-	196,2	462,2
Aandelen	2.089,7	114,2	0,5	2.204,4
Vastrentende waarden	2.076,0	241,0	-	2.317,0
Derivaten activa	0,2	159,9	82,4	242,5
Derivaten passiva	- 4,2	- 71,5	-	- 75,7
Totaal	4.427,7	443,6	279,1	5.150,4

2009				
Vastgoed	195,8	-	145,1	340,9
Aandelen	1.271,0	782,2	0,4	2.053,6
Vastrentende waarden	1.943,1	244,4	-	2.187,5
Derivaten activa	4,3	76,6	-	80,9
Derivaten passiva	- 13,8	-	-	- 13,8
Totaal	3.400,4	1.103,2	145,5	4.649,1

Mutaties beleggingen

De mutaties in de portefeuilles vastgoed, aandelen en vastrentende waarden zijn als volgt:

2010	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Balanswaarde begin van het jaar	340,9	2.053,6	2.187,5	4.582,0
Aankopen	125,1	303,6	217,2	645,9
Verkopen	- 74,0	- 525,9	- 333,0	- 932,9
Waardeveranderingen	70,2	373,1	251,3	694,6
Mutatie deposito's en liquiditeiten			- 6,0	- 6,0
Balanswaarde eind van het jaar	462,2	2.204,4	2.317,0	4.983,6

2009

Balanswaarde begin van het jaar	317,6	1.552,4	2.210,2	4.080,2
Aankopen	37,7	218,5	613,0	869,2
Verkopen	- 21,2	- 195,9	- 791,4	- 1.008,5
Waardeveranderingen	6,8	478,6	150,1	635,5
Mutatie deposito's en liquiditeiten			5,6	5,6
Balanswaarde eind van het jaar	340,9	2.053,6	2.187,5	4.582,0

De mutaties in de portefeuille derivaten zijn als volgt:

2010	Valuta-derivaten	Aandelen-derivaten	Rente-derivaten	Totaal
Balanswaarde begin van het jaar	50,7	-	16,4	67,1
Aankopen	0,1	118,3	- 2,0	116,4
Verkopen en afwikkeling	217,9	27,8	1,2	246,9
Waardeveranderingen	- 233,3	- 63,7	33,4	- 263,6
Balanswaarde eind van het jaar	35,4	82,4	49,0	166,8

Derivaten activa	94,4	82,4	65,7	242,5
Derivaten passiva	- 59,0	-	- 16,7	- 75,7

Per saldo	35,4	82,4	49,0	166,8
------------------	-------------	-------------	-------------	--------------

2009

Balanswaarde begin van het jaar	- 183,6	-	-	- 183,6
Aankopen	-	-	-	-
Verkopen en afwikkeling	220,9	-	-	220,9
Waardeveranderingen	13,4	-	16,4	29,8

Balanswaarde eind van het jaar	50,7	-	16,4	67,1
---------------------------------------	-------------	----------	-------------	-------------

Derivaten activa	64,5	-	16,4	80,9
Derivaten passiva	- 13,8	-	-	- 13,8

Per saldo	50,7	-	16,4	67,1
------------------	-------------	----------	-------------	-------------

Voorwaardelijke verplichtingen

De niet in de balans opgenomen pensioenverplichtingen bedragen EUR 56,5 miljoen (2009: EUR 46,2 miljoen). Dit betreft voorwaardelijke pensioenverplichtingen uit hoofde van overgangsmaatregel 3. In verband met de garantie van de werkgever bestaat een voorwaardelijke vordering van EUR 5,0 miljoen (2009: EUR 6,1 miljoen).

Het pensioenfonds vormt met Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM, Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel, Blue Sky Group B.V. en de Blue Sky beleggingsfondsen een fiscale eenheid voor de omzetbelasting en is hoofdelijk aansprakelijk voor de daaruit voortvloeiende belastingverplichtingen.

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden alleen de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkinggraad als solvabiliteitsratio gehanteerd. Door middel van een ALM-studie kan inzicht worden verkregen in de toekomstige ontwikkeling van het solvabiliteitsrisico. In een ALM-studie wordt integraal gekeken naar het financieringsbeleid, het indexeringsbeleid en het strategische beleggingsbeleid.

Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB. Dit scenario geeft een schatting van het neerwaartse risico bij een horizon van één jaar met een betrouwbaarheidsniveau van 97,5%. Dit betekent dat het vereist eigen vermogen zodanig wordt berekend dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat binnen een termijn van één jaar de waarde van de nettoactiva lager is dan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Het surplus van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar, bedraagt EUR 209,1 miljoen (2009: EUR 115,7 miljoen):

	2010	2009
Vereiste buffers		
Rentemismatchrisico	305,4	301,5
Vastgoedrisico en aandelenrisico	476,7	581,2
Valutarisico	136,2	116,5
Commodityrisico	-	-
Kredietrisico	45,1	38,3
Verzekeringstechnisch risico	137,0	111,7
Liquiditeitsrisico	-	-
Concentratierisico	-	-
Operationeel risico	-	-
Totaal	1.100,4	1.149,2
Diversificatie van risico's	- 389,5	- 354,6
Totaal vereist eigen vermogen	710,9	794,6
Aanwezig eigen vermogen	920,0	910,3
Surplus	209,1	115,7

Het aanwezig eigen vermogen ten behoeve van de solvabiliteitstoets van DNB is als volgt berekend:

	2010	2009
Totaal stichtingskapitaal en reserves	969,6	964,2
Af: reserve premiekorting deelnemers	- 14,9	- 22,1
Af: reserve overgangsmaatregel 3	- 34,7	- 31,8
Aanwezig eigen vermogen FTK	920,0	910,3

Op grond van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen (FTK) mogen de reserve premiekorting deelnemers en de reserve overgangsmaatregel 3 niet tot de aanwezige solvabiliteit worden gerekend. Deze bestemmingsreserves blijven ook voor de berekening van de dekkingsgraad buiten beschouwing.

De aldus berekende nominale dekkingsgraad bedraagt 122,0% (2009: 124,8%). De met het vereist vermogen overeenkomende dekkingsgraad bedraagt 117,0% (2009: 121,6%).

Het minimaal vereist eigen vermogen komt overeen met een nominale dekkingsgraad van 105% en bedraagt EUR 208,7 miljoen (2009: EUR 183,8 miljoen).

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

Dekkingsgraad begin van het jaar	124,8%	107,8%
Premies	- 0,1%	0,8%
Pensioenuitkeringen	1,0%	0,3%
Indexering pensioenrechten	- 0,8%	- 1,0%
Wijziging marktrente voorziening pensioenverplichtingen	- 11,6%	5,2%
Resultaat beleggingen en verplichtingen	10,8%	16,3%
Wijziging actuariële grondslagen	- 1,9%	- 4,7%
Overige oorzaken	- 0,2%	0,1%
Dekkingsgraad eind van het jaar	122,0%	124,8%

Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden de pensioenverplichtingen contant gemaakt tegen de reële rente. De reële rente wordt berekend door de nominale markt-rente te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. De geschatte inflatie-component, de break-even inflatie, wordt bepaald door euro inflation linked staats-obligaties, die gekoppeld zijn aan de Europese Harmonized Inflation Consumer Price (excluding tobacco) inflatie-index, te vergelijken met nominale euro staatsobligaties van vergelijkbare looptijden. Hierbij wordt zoveel mogelijk gewerkt met obligaties van de hoogst beschikbare kredietwaardigheid. Deze benaderingswijze wordt gebruikt, omdat de reële rentetermijnstructuur niet rechtstreeks kan worden gebaseerd op marktinformatie.

De reële dekkingsgraad bedraagt 80,3% (2009: 80,4%) en is gebaseerd op een afgeleide reële marktrente van 1,2% (2009: 1,4%).

De ontwikkeling van de reële dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2010	2009
Dekkingsgraad begin van het jaar	80,4%	82,3%
Premies	- 0,5%	0,1%
Pensioenuitkeringen	- 0,5%	- 0,5%
Indexering pensioenrechten	0,5%	0,6%
Wijziging marktrente rentedeel	- 7,7%	9,9%
Wijziging marktrente inflatiedeel	5,6%	- 16,4%
Resultaat beleggingen en verplichtingen	6,8%	12,3%
Wijziging actuariële grondslagen	- 1,6%	- 4,1%
Overige oorzaken	- 2,7%	- 3,8%
Dekkingsgraad eind van het jaar	80,3%	80,4%

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet op 26 maart 2009 een langetermijnherstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is erop gericht dat het pensioenfonds binnen vijftien jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen. Dit plan gaat uit van bestaand premiebeleid, indexeringsbeleid en beleggingsbeleid. Indien en zolang sprake is van een reservetekort, wordt jaarlijks 1/15 deel van het tekort als extra premie bij de werkgever in rekening gebracht. Volgens de uitvoeringsovereenkomst en het indexeringsbeleid wordt bij een nominale dekkingsgraad hoger dan 105% volledige indexering toegekend, met dien verstande dat de indexering zodanig wordt beperkt, dat daling van de dekkingsgraad onder 105% wordt voorkomen.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad in het verslagjaar ten opzichte van de prognose in het herstelplan is als volgt:

	2010		2009	
	Realisatie	Herstelplan	Realisatie	Herstelplan
Dekkingsgraad begin van het jaar	124,8%	109,7%	107,8%	107,5%
Premies	- 0,1%	1,5%	0,8%	1,7%
Pensioenuitkeringen	1,0%	0,3%	0,3%	0,3%
Indexering pensioenrechten	- 0,8%	- 2,8%	- 1,0%	- 2,6%
Wijziging marktrente				
pensioenverplichtingen	- 11,6%	0,0%	5,2%	0,0%
Resultaat beleggingen				
en verplichtingen	10,8%	2,8%	16,3%	2,8%
Wijziging actuariële grondslagen	- 1,9%	0,0%	- 4,7%	0,0%
Overige oorzaken	- 0,2%	0,2%	0,1%	0,0%
Dekkingsgraad eind van het jaar	122,0%	111,7%	124,8%	109,7%

Ondanks de gedaalde marktrente en de toegenomen levensverwachting ligt het pensioenfonds voor op het herstelplan. De verwachte ontwikkelingen volgens het herstelplan zijn daarmee nog steeds haalbaar.

Het solvabiliteitsrisico wordt beïnvloed door de volgende financiële risico's: rente-mismatchrisico, beleggingsrisico en verzekeringstechnisch risico.

Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden (voornamelijk obligaties) en de pensioenverplichtingen. De rentegevoeligheid van de verplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de pensioenverplichtingen, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden, de portefeuille interest rate swaps, de pensioenverplichtingen en de duration mismatch zijn als volgt:

	2010	2009
Vastrentende waarden	10	9
Interest rate swaps	17	16
Pensioenverplichtingen	17	16
Mismatch	8	7

Als de marktrente (rentetermijnstructuur) met één procentpunt stijgt, daalt de waarde van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen ongeveer met de modified duration als percentage. Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de pensioenverplichtingen, waardoor de dekkingsgraad verbetert. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de pensioenverplichtingen, waardoor de dekkingsgraad verslechtert. Een daling van de nominale marktrente met één procentpunt resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ruim 9 procentpunten (2009: ongeveer 8 procentpunten). Hierbij is het effect van een renteverandering op de waarde van vastgoed en aandelen buiten beschouwing gelaten.

Hiervoor is ervan uitgegaan dat de marktrente voor alle looptijden in gelijke mate stijgt of daalt. Er kan echter sprake zijn van verschillen in de rentebeweging voor verschillende looptijden. De lange rente kan bijvoorbeeld sterker stijgen of dalen dan de korte rente. Veranderingen in de rentecurve worden niet gemeten aan de hand van de modified duration, maar hebben wel invloed op de rentemismatch.

Beleggingsrisico

Vastgoedrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoed maakt ongeveer 9% (2009: 7%) uit van de totale beleggingen. Een waardedaling van deze beleggingen met 10% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 1 procentpunt (2009: ongeveer 1 procentpunt).

Aandelenrisico

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 43% (2009: 44%) uit van de totale beleggingsportefeuille. Een waardedaling van de portefeuille met 10% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 5 procentpunten (2009: ongeveer 6 procentpunten). In het verslagjaar zijn langlopende aandelenindexopties gekocht (average price putoptie), waardoor ongeveer 50% van het aandelenrisico is afgedekt.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen luidt omgerekend EUR 2.960,1 miljoen (2009: EUR 2.576,5 miljoen) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

2010	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
Amerikaanse dollar	150,7	893,5	844,0	1.888,2	- 1.880,0	8,2
Japanse yen	9,4	103,5	-	112,9	- 112,9	-
Britse pond	29,5	170,4	197,5	397,4	- 399,7	- 2,3
Overige valuta	8,0	350,8	202,8	561,6	- 258,4	303,2
Totaal	197,6	1.518,2	1.244,3	2.960,1	- 2.651,0	309,1

2009

Amerikaanse dollar	150,0	981,6	740,6	1.872,2	- 1.874,9	- 2,7
Japanse yen	-	111,0	-	111,0	- 112,0	- 1,0
Britse pond	17,9	154,7	170,2	342,8	- 343,5	- 0,7
Overige valuta	-	118,2	132,3	250,5	- 181,7	68,8
Totaal	167,9	1.365,5	1.043,1	2.576,5	- 2.512,1	64,4

In de onder aandelen vermelde valutapositie in Amerikaanse dollars zijn begrepen valuta van opkomende landen tot een bedrag van EUR 257,9 miljoen (2009: EUR 342,3 miljoen).

In de onder overige valuta opgenomen bedragen zijn begrepen de valuta van opkomende landen tot een bedrag van EUR 300,6 miljoen (2009: EUR 68,3 miljoen). Deze valutaposities worden overeenkomstig het valutahedgebeleid niet afgedekt.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen. Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastrentende waarden. Ongeveer 74% (2009: 68%) van de totale portefeuille heeft de hoogste rating AAA. In de toelichting op de derivatenposities is informatie over de daarvoor verkregen zekerheden vermeld.

Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Door toepassing van de AG-prognosetafels 2010-2060 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Naast het solvabiliteitsrisico worden als financiële risico's onderscheiden: liquiditeitsrisico en indexeringsrisico.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting.

Indexeringsrisico

De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Het bestuur van het pensioenfonds stelt jaarlijks de indexering vast met inachtneming van de financiële positie van het pensioenfonds. Indexeringsrisico is het risico dat de indexeringsambitie niet wordt gerealiseerd als gevolg van tegenvallend rendement op de beleggingen, daling van de marktrente en demografische ontwikkelingen.

TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen in EUR miljoenen)

Baten en lasten pensioenactiviteiten	2010	2009
12 Premies		
Werkgeversdeel	134,5	160,3
Werknemersdeel	21,3	21,7
Totaal	155,8	182,0

De kostendekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt EUR 156,1 miljoen (2009: EUR 174,1 miljoen).

De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

Pensioenopbouw	101,9	111,6
Individuele salarisontwikkeling	4,7	6,6
Toegezegde indexering	-	-
Risicopremies overlijden en invaliditeit	15,1	17,3
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	6,0	6,1
Solvabiliteitsopslag	28,4	32,5
Totaal	156,1	174,1

De feitelijke premie is gebaseerd op een doorsneepremiebeleid. Afhankelijk van de vermogenspositie bij aanvang van het verslagjaar wordt premiekorting verleend of extra premie gevraagd.

Op de deelnemersbijdrage is ten laste van de reserve toekomstige premiekortingen deelnemers een korting verleend van EUR 8,6 miljoen. De extra premie voor 2009 bedroeg EUR 29,0 miljoen, overeenkomend met 1/15 van het reservetekort primo 2009. Op de deelnemersbijdrage was ten laste van de reserve toekomstige premiekortingen deelnemers een korting van totaal EUR 14,4 miljoen verleend, waarvan een bedrag van EUR 5,8 miljoen betrekking heeft op de herstellpremie.

De feitelijke premie wordt jaarlijks getoetst aan de kostendekkende premie, berekend op basis van de marktrente (rentetermijnstructuur DNB) bij aanvang van het verslagjaar.

Rekening houdend met de verleende premiekorting op de deelnemersbijdrage van EUR 8,6 miljoen (2009: EUR 14,4 miljoen), die is gefinancierd uit de reserve toekomstige premiekortingen voor deelnemers, is de feitelijke premie EUR 8,3 miljoen (2009: EUR 22,3 miljoen) hoger dan de kostendekkende premie. De kostendekkende premie is gedaald ten opzichte van vorig verslagjaar, voornamelijk als gevolg van de verandering in de gehanteerde marktrente.

13 Waardeoverdrachten

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

	2010	2009
Inkomende waardeoverdrachten	32,1	18,0
Uitgaande waardeoverdrachten	- 2,1	- 3,0
Totaal	30,0	15,0

De inkomende waardeoverdrachten in het verslagjaar betreffen voor het grootste deel de collectieve waardeoverdracht van alle pensioenverplichtingen en het herverzekeringsdeel pensioenverplichtingen van Pensioenfonds KLM Health Services voor per saldo EUR 31,0 miljoen.

In de inkomende waardeoverdrachten 2009 was begrepen een collectieve waardeoverdracht van EUR 16,1 miljoen inzake van een verzekeraar overgenomen Anw-hiaatverplichtingen.

14 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariael berekende nominale waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. De pensioenopbouw wordt berekend op basis van de marktrente primo verslagjaar. Ook is hieronder opgenomen de toevoeging aan de voorziening als gevolg van de individuele salarisontwikkeling.

Pensioenopbouw actieve deelnemers	117,2	129,0
Toekomstige pensioenuitvoeringskosten	1,0	1,2
Pensioenopbouw inclusief kostenopslag	118,2	130,2
Individuele salarisontwikkeling actieve deelnemers	4,7	6,6
Totaal	122,9	136,8

15 Indexering

Onder indexering is opgenomen de toegekende indexering (toeslagverlening) onder de middelloonregeling en het effect van de algemene salarisontwikkeling onder de eindloonregeling. Het effect van de individuele salarisontwikkeling is opgenomen onder pensioenopbouw.

	2010	2009
Actieve deelnemers	0,1	24,8
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	25,0	8,1
Totaal	25,1	32,9

De pensioenrechten van deelnemers aan de middelloonregeling zijn per 1 januari 2011 niet verhoogd (1 januari 2010: verhoogd met 1,25%). De ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten zijn per 1 januari 2011 verhoogd met 1,4% (1 januari 2010: 0,4%).

16 Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de marktrente per balansdatum op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

Totaal	48,3	90,4
---------------	-------------	-------------

De in het verslagjaar aan de voorziening pensioenverplichtingen toegevoegde rente is gebaseerd op een rekenrente van 1,3% (2009: 2,5%).

17 Wijziging marktrente

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de marktrente.

Totaal	- 375,9	164,8
---------------	----------------	--------------

In 2010 is de afgeleide marktrente gedaald van 3,9% tot 3,4% en in 2009 gestegen van 3,5% tot 3,9%.

18 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

	2010	2009
Onttrekking pensioenuitkeringen	138,8	133,5
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	1,4	1,4
Totaal	140,2	134,9

19 Pensioenrechten waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	- 27,3	- 18,4
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	2,7	4,6
Totaal	- 24,6	- 13,8

In verband met de collectieve waardeoverdracht van alle pensioenverplichtingen van Pensioenfonds KLM Health Services is in het verslagjaar een bedrag van EUR 25,9 miljoen toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen.

20 Wijziging actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

Overgang op AG-prognosetafels 2010-2060	- 52,8	-
Wijziging correctiefactoren	- 2,7	-
Voorlopige schatting effect verbetering levensverwachting	-	- 161,6
Totaal	- 55,5	- 161,6

De wijziging actuariële grondslagen in 2010 betreft de overgang op de nieuwe door het Actuarieel Genootschap uitgebrachte generatietafels. Hierop worden correcties toegepast

in verband met hogere overlevingskansen van de populatie van het pensioenfonds ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn in 2010 eveneens opnieuw vastgesteld. Vooruitlopend op de nieuwe AG-prognosetafels was de voorziening pensioenverplichtingen in 2009 in verband met de gestegen levensverwachting reeds verhoogd met 4,6%, gebaseerd op een schatting van het effect op de pensioenverplichtingen.

21 Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Onder overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen zijn opgenomen: actuariële resultaten en mutaties in de pensioenverplichtingen die niet onder een ander hoofd zijn opgenomen.

	2010	2009
Actuariële resultaten, per saldo	13,9	14,9
Totaal	13,9	14,9

22 Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen	103,2	98,3
Nabestaandenpensioen	31,3	30,8
Wezenpensioen	0,7	0,7
Arbeidsongeschiktheidspensioen	3,3	3,6

Totaal	138,5	133,4
---------------	--------------	--------------

23 Herverzekeringen

Uitkeringen herverzekering	0,1	0,1
Mutatie herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen	0,2	- 0,1

Totaal	0,3	-
---------------	------------	----------

24 Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de kosten met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling. De kosten van vermogensbeheer zijn hierin niet begrepen.

Kosten pensioenuitvoering en bestuursondersteuning	5,5	5,9
Overige kosten	0,5	0,4

Totaal	6,0	6,3
---------------	------------	------------

25 Overige baten pensioenactiviteiten

	2010	2009
Inkoop garantie prepensioen	-	0,2
Totaal	-	0,2

Baten en lasten beleggingsactiviteiten

26 Beleggingsopbrengsten

Onder beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende:

- directe beleggingsopbrengsten (rente en door beleggingsfondsen uitgekeerd dividend);
- indirecte beleggingsopbrengsten (waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen);
- kosten van vermogensbeheer (exclusief kosten ten laste van beleggingsfondsen).

2010	Direct	Prijs- verandering	Valuta- verandering	Totaal
Vastgoed	7,5	58,0	12,2	77,7
Aandelen	-	241,7	131,4	373,1
Aandelenderivaten	-	- 63,7	-	- 63,7
Vastrentende waarden	-	222,8	28,5	251,3
Rentederivaten	20,3	33,4	-	53,7
Totaal vóór valutaderivaten en kosten	27,8	492,2	172,1	692,1
Valutaderivaten	2,0	-	- 233,3	- 231,3
Totaal vóór kosten	29,8	492,2	- 61,2	460,8
Kosten van vermogensbeheer				- 2,6
Totaal				458,2

2009	Direct	Prijs- verandering	Valuta- verandering	Totaal
Vastgoed	6,0	11,5	- 4,7	12,8
Aandelen	-	470,7	7,9	478,6
Aandelenderivaten	-	-	-	-
Vastrentende waarden	0,3	155,8	- 5,7	150,4
Rentederivaten	7,5	16,4	-	23,9
Totaal vóór valutaderivaten en kosten	13,8	654,4	- 2,5	665,7
Valutaderivaten	7,6	-	13,4	21,0
Totaal vóór kosten	21,4	654,4	10,9	686,7
Kosten van vermogensbeheer				- 2,4
Totaal				684,3

	2010	2009
27 Overige baten en lasten beleggingsactiviteiten		
Resultaat deelnemingen	0,5	0,7
Opslag termijnbetaling	3,3	3,4
Rentelasten	-	- 0,2
Totaal	3,8	3,9

Actuariële analyse van het resultaat

Het resultaat kan als volgt worden geanalyseerd naar technische winst- en verliesbronnen:

Resultaat op beleggingen en verplichtingen	37,8	762,6
Resultaat op premies	27,2	39,8
Resultaat op waardeoverdrachten	5,7	1,2
Resultaat op pensioenuitkeringen	0,3	0,1
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	1,1	0,5
Wijziging actuariële grondslagen	- 55,5	- 161,6
Actuariële resultaten	13,9	14,9
Resultaat op indexering	- 25,1	- 32,9
Overige resultaten	-	0,2
Totaal	5,4	624,8

	2010	2009
Resultaat op beleggingen en verplichtingen		
Resultaat beleggingsactiviteiten exclusief interest rate swaps	408,3	664,3
Resultaat interest rate swaps	53,7	23,9
Totaal resultaat beleggingsactiviteiten	462,0	688,2
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	- 48,3	- 90,4
Wijziging marktrente voorziening pensioenverplichtingen	- 375,9	164,8
Totaal	37,8	762,6

Het resultaat op beleggingen en verplichtingen is gelijk aan het resultaat beleggingsactiviteiten verminderd met de technisch benodigde interest. Het rendement op de totale beleggingsportefeuille over 2010 bedraagt 9,9% tegen 17,7% over 2009. De rentetoevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen is in 2010 gebaseerd op een rekenrente van 1,3% (2009: 2,5%). Dit is de éénjaarsmarktrente volgens de rentetermijnstructuur primo verslagjaar. De afgeleide marktrente is in 2010 gedaald van 3,9% tot 3,4% (2009: gestegen van 3,5% tot 3,9%).

Resultaat op premies

Premies	155,8	182,0
Beschikbaar voor administratiekosten	- 5,3	- 5,4
Beschikbaar voor excassokosten	- 1,4	- 1,2
Beschikbaar voor pensioenopbouw en individuele salarisontwikkeling	149,1	175,4
Pensioenopbouw actieve deelnemers	- 117,2	- 129,0
Individuele salarisontwikkeling actieve deelnemers	- 4,7	- 6,6
Totaal	27,2	39,8

	2010	2009
Resultaat op waardeoverdrachten		
Inkomende waardeoverdrachten	32,1	18,0
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	- 27,3	- 18,4
Herverzekerde pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	0,3	-
Resultaat op inkomende waardeoverdrachten	5,1	- 0,4
Uitgaande waardeoverdrachten	- 2,1	- 3,0
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	2,7	4,6
Resultaat op uitgaande waardeoverdrachten	0,6	1,6
Totaal	5,7	1,2

Op de collectieve waardeoverdracht van alle pensioenverplichtingen van Pensioenfonds KLM Health Services van EUR 31,0 miljoen is een voordelig resultaat behaald van EUR 5,4 miljoen. Dit bedrag is ongeveer gelijk aan de afgesproken solvabiliteitsopslag op de waarde van de pensioenverplichtingen.

Resultaat op pensioenuitkeringen		
Beschikbaar uit voorziening pensioenverplichtingen	138,8	133,5
Werkelijke pensioenuitkeringen	- 138,5	- 133,4
Beschikbaar uit herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen	- 0,1	- 0,1
Werkelijke uitkeringen herverzekering	0,1	0,1
Totaal	0,3	0,1

Resultaat op pensioenuitvoeringskosten		
Kostenopslag in premies jaar (administratiekosten en excassokosten)	6,7	6,6
Toevoeging voorziening pensioenverplichtingen (excassokosten)	- 1,0	- 1,2
Beschikbaar uit voorziening pensioenverplichtingen (excassokosten)	1,4	1,4
Totaal beschikbaar voor pensioenuitvoeringskosten	7,1	6,8
Werkelijke pensioenuitvoeringskosten	- 6,0	- 6,3
Totaal	1,1	0,5

	2010	2009
Wijziging actuariële grondslagen		
Overgang op AG-prognosetafels 2010-2060	- 52,8	-
Wijziging correctiefactoren	- 2,7	-
Voorlopige schatting effect verbetering levensverwachting	-	- 161,6
Totaal	- 55,5	- 161,6

De wijziging actuariële grondslagen in 2010 betreft de overgang op de nieuwe door het Actuariel Genootschap uitgebrachte generatietafels. Hierop worden correcties toegepast in verband met hogere overlevingskansen van de populatie van het pensioenfonds ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn in 2010 eveneens opnieuw vastgesteld. Vooruitlopend op de nieuwe AG-prognosetafels was de voorziening pensioenverplichtingen in 2009 in verband met de gestegen levensverwachting reeds verhoogd met 4,6%, gebaseerd op een schatting van het effect op de pensioenverplichtingen.

Actuariële resultaten

Arbeidsongeschiktheid	11,0	11,2
Sterfte	5,9	4,4
Flexibele keuzemogelijkheden	- 1,0	- 1,0
Overig	- 2,0	0,3
Totaal	13,9	14,9

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid bestaat voornamelijk uit het voordelige verschil tussen de gevraagde risicopremie en de benodigde toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van arbeidsongeschiktheid.

Op sterfte is een winst geboekt van EUR 5,9 miljoen (2009: winst EUR 4,4 miljoen), bestaande uit een verlies op het kortlevenrisico van EUR 0,5 miljoen (2009: winst EUR 5,4 miljoen) en een winst op het langlevensrisico van EUR 6,4 miljoen (2009: verlies EUR 1,0 miljoen).

Het resultaat op flexibele keuzemogelijkheden bedraagt negatief EUR 1,0 miljoen (2009: negatief EUR 1,0 miljoen). Dit resultaat wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door de omzetting van nabestaandenpensioen in ouderdomspensioen.

	2010	2009
Resultaat op indexering		
Beschikbaar uit premies	-	-
Indexering en algemene salarisontwikkeling	- 25,1	- 32,9
Totaal	- 25,1	- 32,9

De indexering van de pensioenrechten van actieve deelnemers en de indexering van de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten worden gefinancierd uit de reserves. Zij vinden hun oorsprong in het overrendement (resultaat op beleggingen en verplichtingen).

Overige resultaten

Overig	-	0,2
Totaal	-	0,2

Overige informatie

Verbonden partijen

De aangesloten onderneming KLM N.V. (werkgever), de bestuursleden en de uitvoeringsorganisatie Blue Sky Group B.V. worden aangemerkt als verbonden partijen.

Tussen het pensioenfonds en de werkgever is een uitvoeringsovereenkomst inzake de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling gesloten. Een samenvatting van de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen in de paragraaf Financiering en premie van de algemene toelichting op pagina 65.

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan bestuursleden en heeft ook anderszins geen vorderingen op bestuursleden. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldiging bestuurders hierna.

Het beheer van het pensioenfonds (pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en vermogensbeheer) is ondergebracht bij Blue Sky Group B.V. Het pensioenfonds bezit gezamenlijk met Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM en Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel alle aandelen in Blue Sky Group (elk eenderde deel). De dienstverlening aan de aandeelhouders maakt ongeveer 78% (2009: 83%) uit van de totale omzet van Blue Sky Group. De overeenkomsten van dienstverlening zijn afgesloten op basis van marktconforme tarieven.

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging van de leden van het bestuur (inclusief de voorzitter) bedraagt totaal EUR 122 duizend (2009: EUR 101 duizend).

Honorarium accountant

De accountantskosten zoals bedoeld in artikel 382a Titel 9, Boek 2 BW bedragen (bedragen in duizenden euro's):

	2010	2009
Controle van de jaarrekening	59	36
Adviesopdrachten	9	–
Totaal	68	36

De kostenstijging ten opzichte van 2009 wordt mede veroorzaakt door schattingsverschillen in de accrual voor accountantskosten.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

Toezi chthouder

Evenals voorgaande jaren is geen sprake van door DNB genomen corrigerende maatregelen ingevolge artikel 96 Pensioenwet, anders dan het vigerende langetermijnherstelplan.

Amstelveen, 26 mei 2011

Bestuur

OVERIGE GEGEVENS

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld. Het resultaat wordt jaarlijks geheel ten gunste dan wel ten laste van de reserves gebracht. Overeenkomstig de in de ABTN vastgelegde regeling wordt een deel van het resultaat toegevoegd of onttrokken aan bestemmingsreserves.

ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM te Amstelveen is aan Mercer Certificering B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2010.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaar' ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM is naar mijn mening voldoende, daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 26 mei 2011

Drs. W. Brugman AAG
verbonden aan Mercer Certificering B.V.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2010 van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM te Amstelveen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2010, de rekening van baten en lasten over 2010 en het kasstroomoverzicht over 2010 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de Stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de Stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM per 31 december 2010 en van het resultaat en de kasstromen over 2010 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 26 mei 2011

KPMG Accountants N.V.

C.J.M. Coremans RA

BIJLAGEN
Stichting Algemeen
Pensioenfonds KLM

Het is van groot belang dat iedereen zich bewust is van de risico's en onzekerheden die er zijn bij pensioen. Communicatie met deelnemers krijgt dan ook veel aandacht, waarbij we ook altijd vooruitblikken naar toekomstige ontwikkelingen.

DEELNEMERSBESTAND

Personen met aanspraak op nog niet ingegaan pensioen

	Deelnemers	Gewezen deelnemers
Aantal per einde vorig verslagjaar	15.297	8.422
Bij wegens		
Indiensttreding	177	-
Herindiensttreding	3	-
Uitdiensttreding	-	308
Toekennen van een pensioen	-	-
Revalidatie	2	-
Collectieve overdracht	199	333
Overige oorzaken	3	5
Af wegens		
Invaliditeit	33	4
Overlijden	17	23
Toekennen van een ouderdomspensioen	276	134
Uitdiensttreding	291	-
Beëindiging wezenpensioen	-	-
Revalidatie	-	-
Herindiensttreding	-	3
Emigratie/afkoop/overdracht	-	277
Overige oorzaken	-	1
Aantal per einde verslagjaar	15.064	8.626

Pensioengerechtigden

Ouderdomspensioen	Nabestaanden- pensioen	Wezenpensioen	Arbeids- ongeschiktheids- pensioen	Totaal pensioen- gerechtigden
5.540	2.951	170	677	9.338
-	-	-	-	0
-	-	-	-	0
-	-	-	-	0
451	197	27	37	712
-	-	-	-	0
6	1	-	4	11
-	2	-	1	3
269	162	-	13	444
-	-	-	41	41
-	-	-	17	17
-	-	18	-	18
-	-	-	2	2
-	-	-	-	0
-	7	3	-	10
4	-	-	-	4
5.724	2.982	176	646	9.528

ONTWIKKELINGEN 2001 – 2010

	2010	2009	2008	2007
Aantal deelnemers	15.064	15.297	15.858	15.778
• Mannen	11.230	11.522	11.911	11.908
• Vrouwen	3.834	3.775	3.947	3.870
Aantal gewezen deelnemers	8.626	8.422	8.328	8.102
• Mannen	5.111	5.087	5.014	4.872
• Vrouwen	3.515	3.335	3.314	3.230
Aantal pensioengerechtigden	9.528	9.338	9.207	9.099
Ouderdomspensioen	5.724	5.540	5.344	5.211
• Mannen	4.544	4.441	4.316	4.247
• Vrouwen	1.180	1.099	1.028	964
Nabestaandenpensioen	2.982	2.951	2.950	2.925
Wezenpensioen	176	170	174	181
Arbeidsongeschiktheidspensioen	646	677	739	782
• Mannen	414	438	488	526
• Vrouwen	232	239	251	256
(bedragen in EUR miljoenen)				
Premies (inclusief extra premie en premiekorting)	156	182	96	47
Extra premie	-	29	-	-
Premiekorting	9	14	69	112
Pensioenuitkeringen	139	133	124	118
Voorziening pensioenverplichtingen	4.173	3.675	3.554	2.723
Beleggingen				
Vastgoed	462	341	318	397
Aandelen (inclusief aandelenderivaten)	2.287	2.054	1.552	2.155
Vastrentende waarden	2.317	2.188	2.210	2.321
Overig	85	67	- 182	125
Totaal	5.151	4.650	3.898	4.998
Totaalrendement	9,9%	17,7%	- 20,8%	3,4%
Dekkingsgraad				
Nominale dekkingsgraad	122,0%	124,8%	107,8%	181,6%
Reële dekkingsgraad	80,3%	80,4%	82,3%	122,0%
Maatstaf toeslagverlening *				
Loonindex	0,00%	1,25%	3,02%	3,53%
Prijsindex	1,40%	0,40%	2,50%	1,50%
Toekenningspercentage maatstaf	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

* toeslag per 1 januari volgend op verslagjaar

2006	2005	2004	2003	2002	2001
16.032	15.858	15.835	16.607	17.365	17.284
12.112	11.995	12.018	12.517	13.042	12.985
3.920	3.863	3.817	4.090	4.323	4.299
7.751	7.425	7.277	6.803	6.347	6.059
4.670	4.480	4.397	4.183	3.906	3.746
3.081	2.945	2.880	2.620	2.441	2.313
8.879	8.913	8.837	8.734	8.687	8.669
4.996	4.987	4.945	4.918	4.875	4.910
4.136	4.151	4.144	4.144	4.134	4.191
860	836	801	774	741	719
2.897	2.900	2.853	2.824	2.825	2.769
171	164	156	139	145	144
815	862	883	853	842	846
552	590	605	576	577	580
263	272	278	277	265	266
153	138	139	133	127	118
-	-	-	-	-	-
8	14	32	70	69	77
110	105	105	104	96	94
2.961	2.879	2.648	2.503	2.429	2.254
528	392	305	306	314	345
2.233	2.227	1.556	1.664	1.216	1.517
2.084	1.849	1.732	1.281	1.420	1.466
60	- 117	181	121	46	- 3
4.905	4.351	3.774	3.372	2.996	3.325
11,0%	15,1%	12,3%	14,2%	- 8,9%	- 2,8%
1,76%	1,00%				
1,30%	1,50%	0,80%	1,80%	3,20%	3,30%
100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

FUNCTIES EN NEVENFUNCTIES BESTUUR

Drs. J. van den Brink

Functie in het bestuur:	Lid
Voordragende organisatie:	FNV
Functie:	Bestuurder FNV Bondgenoten

Drs. D.J.D. Dees

Functie in het bestuur:	Onafhankelijk voorzitter
Relevante nevenfuncties:	Vicevoorzitter Raad van Commissarissen CZ-Zorgverzekeringen, voorzitter Forum Biotechnologie en Genetica

H. Egberts

Functie in het bestuur:	Lid
Voordragende organisatie:	CNV Bedrijvenbond
Functie:	Senior boekhouder KLM Cargo

Drs. H.A. Essenberg

Functie in het bestuur:	Lid
Voordragende organisatie:	Vereniging Hoger KLM Personeel
Functie:	Pensioengerechtigd; laatste functie bij KLM: Executive Vice President Passenger Business
Relevante nevenfuncties:	Lid Adviescollege VKHP Voorzitter Adviesraad Hoge Hotelschool Maastricht

P.A. Van Gent

Functie in het bestuur:	Lid
Voordragende organisatie:	Vereniging van gepensioneerden der KLM
Functie:	Pensioengerechtigd; laatste functie bij KLM: Financieel controller

A.W. Gerritsma

Functie in het bestuur:	Lid
Voordragende organisatie:	KLM
Functie:	Manager Pensions & Insurable benefits KLM
Relevante nevenfuncties:	Lid visitatiecommissie Stichting pensioenfonds NLR en Stichting Pensioenfonds Transavia

Drs. A.R. de Jong RC

Functie in het bestuur:	Vicevoorzitter
Voordragende organisatie:	KLM
Functie:	Senior Vice President Internal Audit & Internal Control Air France KLM
Relevante nevenfuncties:	Lid Curatorium Controllersopleiding Vrije Universiteit

R. Kies

Functie in het bestuur: Lid
Voordragende organisatie: KLM
Functie: Controller Engine Services
Relevante nevenfuncties: Lid van RvC van Woningstichting Stek
in Lisse/Hillegom/Teylingen

G.K.R. Lagendaal

Functie in het bestuur: Vicevoorzitter
Voordragende organisatie: Vereniging van gepensioneerden der KLM
Functie: Pensioengerechtigd; laatste functie bij KLM:
Contractmanager E&M Engine Services

Mw. Drs. G.E. van der Landen

Functie in het bestuur: Lid
Voordragende organisatie: KLM
Functie: Vice President and treasurer

M.K.M. Ritsema

Functie in het bestuur: Lid
Voordragende organisatie: De Unie
Functie: Operationeel manager KLM Cargo

P.M. Schelvis

Functie in het bestuur: Lid
Voordragende organisatie: KLM
Functie: Senior Vice President Finance & Control Passenger
Business

BEGRIPPENLIJST

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

Pensioenfondsen moeten op basis van de Pensioenwet (PW) een nota opstellen waarin o.a. wordt ingegaan op:

- interne beheersingssysteem;
- administratieve organisatie en interne controle;
- procedures en criteria voor aansluiting bij het fonds;
- aanspraken van deelnemers;
- risico's;
- financiële opzet.

Actuaris

Adviserend actuaris De adviserend actuaris adviseert over financiële en actuariële zaken die de financiële positie van het fonds beïnvloeden, zoals de hoogte van de premie en het verlenen van indexatie. De adviserend actuaris stelt hiervoor onder andere de pensioenvoorziening vast en bepaalt periodiek of de aanwezige middelen voldoende zijn tegenover de aangegane verplichtingen. Verder heeft de adviserend actuaris een actieve rol bij de inrichting en de uitvoering van de ALM-studie en adviseert de adviserend actuaris bij de vaststelling van het premie- en indexatiebeleid.

Certificerend actuaris De certificerend actuaris toetst jaarlijks de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen, de kostendekkende premie en de financiële situatie van het fonds. Hij geeft hiervoor een actuariële verklaring af en stelt een actuariel rapport op. De taken van de adviserende en certificerend actuaris zijn gescheiden.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is toezichthouder op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland.

AG-prognosetafel

Jaarlijks publiceert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) sterftetafels die zijn gebaseerd op waarnemingen van sterfte in de bevolking. Deze sterftetafels zijn nog niet geschikt voor gebruik door actuarissen: het verloop van de sterfte-kansen is nog te grillig en bepaalde belangrijke wetmatigheden zijn nog niet opgenomen. Om die sterftetafels geschikt te maken voor actuariel gebruik worden ze aangepast door het Actuariel Genootschap. Deze aangepaste tafels krijgen de naam 'AG-tafels'.

Tot 2007 werden tafels gepubliceerd die geen toekomstige sterfte-ontwikkeling bevatten. Met ingang van 2007 wordt de waargenomen ontwikkeling (verbetering) in de sterftekansen als toekomstige sterfte-ontwikkeling in de sterftetafels

meegenomen. Dit zijn de AG-prognosetafels. In 2007 werd de AG-prognosetafel 2005-2050 gepubliceerd. In 2010 is de AG-prognosetafel 2010-2060 gepubliceerd.

ALM (Asset Liability Management)

Het afstemmen van het pensioenvermogen op verplichtingen. Het uitvoeren van een ALM-studie kan een pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij helpen bij het kiezen van de beleggingsmix, de wijze van financieren van de pensioenregeling en/of het financieren van toeslagen. Een ALM-studie kent de volgende aspecten:

- 1) het in kaart brengen van de financiële stromen;
- 2) de simulatie van toekomstige financiële posities;
- 3) de samenhang met de economische omgeving; en
- 4) de vergelijking van beleidsvarianten.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsportefeuille

Het geheel van beleggingen van bijvoorbeeld een particuliere of professionele belegger.

Beleggingsrisico's

Risico's verbonden aan het beleggen; de verwachte rendementen kunnen in werkelijkheid hoger of lager uitvallen ('Rendementen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst').

Benchmark (index)

Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen. Een benchmarkindex is een mandje van -bijvoorbeeld- een aantal aandelen. In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden derhalve veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen. Een bekend voorbeeld van een index die als benchmark wordt gebruikt is de AEX-index.

Continuïteitsanalyse

In het Besluit Financieel Toetsingskader is opgenomen dat pensioenfondsen minimaal eens in de 3 jaar een continuïteitsanalyse uitvoeren.

De continuïteitsanalyse is opgevoerd als middel om inzicht in de financiële risico's op langere termijn te verkrijgen, om keuzes ten aanzien van de feitelijke premie en toeslag te onderbouwen en indien van toepassing om als basis te dienen voor een langetermijnherstelplan.

De continuïteitsanalyse geeft onder andere inzicht in het volgende:

- de bepalende factoren die de financiële positie op de lange termijn beïnvloeden;
- de financiële risico's en de kans op het moeten nemen van noodmaatregelen;
- de inzet en de toereikendheid van de sturingsmiddelen om de financiële situatie bij te sturen;
- de verwachtingen over de toeslagverlening en
- de aannames ten aanzien van de economische parameters en de bestandsontwikkeling.

Dekkingsgraad

De verhouding tussen het aanwezige vermogen en de contante waarde van de op dat moment geldende reglementaire pensioenaanspraken. Het aanwezige vermogen is gelijk aan de waarde van de beleggingen en de liquide middelen, vermeerderd met het saldo van de vorderingen en de schulden.

De nominale dekkingsgraad is de dekkingsgraad zonder rekening te houden met de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie. De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de (voorwaardelijk) toekomstige indexatie wel is meegenomen.

Dekkingstekort

Situatie dat de middelen van het pensioenfonds niet langer toereikend zijn om de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's te dekken.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Orgaan dat toezicht houdt op de financiële soliditeit en stabiliteit van financiële instellingen zoals pensioenfondsen en verzekeraars. Dit wordt ook wel prudentieel toezicht genoemd. Het gedragstoezicht wordt uitgevoerd door de Autoriteit Financiële Markten (zie AFM). Het toezicht op verzekeraars is geregeld in de Wet op het financieel toezicht, terwijl in de Pensioenwet ook het toezicht op pensioenfondsen is geregeld. Tevens zijn bepalingen betreffende het toezicht terug te vinden in de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. De Nederlandsche Bank houdt ook toezicht op

pensioenregelingen die door een werkgever rechtstreeks bij een verzekeraar worden ondergebracht.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijv. een aandeel), een referentieprijs of een index (bijv. de AEX-index). De bekendste vormen van derivaten zijn opties, futures contracten en forward contracten

Duration

Hiermee wordt de koersgevoeligheid van een bepaalde vastrentende waarde voor veranderingen in de rentestand aangegeven. Een (modified) duration van 5 jaar voor vastrentende waarden geeft aan dat bij een stijging (c.q. daling) van de rentestand met 1%-punt, de koers van de vastrentende waarden met 5%-punten daalt (c.q. stijgt).

Eindloonregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van het pensioen afhangt van het laatst verdiende salaris en het aantal deelnemersjaren van de deelnemer. Bij een gemitigeerde eindloonregeling tellen bepaalde salarisverhogingen in een voorgeschreven periode voor pensionering niet of niet meer volledig mee voor de berekening van het pensioen.

Emerging markets

Vrij vertaald: opkomende markten. Hiermee worden financiële markten aangeduid van ontwikkelingslanden. Deze markten worden vaak gekarakteriseerd door de snelle maar ook onstabiele economische groei. Een belegging in een emerging market wordt vaak gezien als risicovol vanwege (potentiële) politieke problemen en economische instabiliteit. Het risico, maar ook het verwacht rendement van een dergelijke belegging is daarom hoger dan van een belegging in ontwikkelde landen.

Emerging markets debt (EMD)

Obligaties uitgegeven door bedrijven of overheden in opkomende markten. Het verwachte rendement op en het risico van dergelijke leningen is hoger dan op credits en staatsleningen.

Financieel toetsingskader (FTK)

Benaming van het toezichtregime dat per 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Dit toezichtregime is verankerd in de Pensioenwet. De bepalingen van het financiële toetsingskader zijn opgenomen in het Besluit Financieel Toetsingskader.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen, dat is het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat er recht op een AOW-uitkering van de overheid bestaat. Dit bedrag heet ook wel 'franchise'. De hoogte van de franchise is veelal afgeleid uit de hoogte van AOW-uitkeringen. Het is ook mogelijk om de hoogte van de franchise af te leiden uit het wettelijk minimumloon of te baseren op een (in de cao omschreven) vast bedrag dat jaarlijks wordt geïndexeerd. Op grond van fiscale regels is de franchise in beginsel minimaal 10/7 maal de AOW-uitkering voor een gehuwde waarvan de partner 65 jaar of ouder is, te vermeerderen met de vakantietoeslag. Bij opbouwpercentages voor het ouderdomspensioen die lager zijn dan 2,25% (middelloon) respectievelijk 2% (eindloon) mag – tot een bepaald niveau – een lagere franchise worden gehanteerd.

Gedragscode

Schriftelijk stuk waarin regels en richtlijnen worden gegeven ter voorkoming van belangenconflicten tussen het zakelijk belang en de privé-belangen van betrokkenen en van misbruik van vertrouwelijke informatie. Pensioenfondsen dienen verplicht – rekeninghoudend met het bepaalde in de Pensioenwet en de daarop gebaseerde wetgeving – een gedragscode voor de bestuursleden en overige medewerkers van het fonds op te stellen en deze aan de Nederlandsche Bank te overleggen.

Gewezen deelnemer

In de meest eenvoudige definitie is een gewezen deelnemer een persoon voor wie niet langer gelden worden bijeengebracht in een pensioenfonds. De Pensioenwet geeft de volgende definitie: de werknemer of de gewezen werknemer door wie op grond van een pensioenovereenkomst geen pensioen meer wordt verworven en die bij beëindiging van de deelneming een pensioenaanspraak heeft behouden jegens een pensioenuitvoerder.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van het dekkingstekort of het reservetekort bij een pensioenfonds. Binnen drie maanden na het ontstaan van de situatie van onderdekking dient het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij de Nederlandsche Bank te hebben ingediend. Het herstelplan dient zodanige maatregelen te omvatten, dat de situatie van onderdekking binnen drie jaar geëindigd is. Dit heet kortetermijnherstelplan. Ook in geval van een reservetekort dient een pensioenfonds binnen drie maanden na het ontstaan hiervan een herstelplan bij de Nederlandsche Bank in te dienen, indien de actuariële- en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds niet voorziet in toereikende maatregelen bij een reservetekort. De termijn die in het herstelplan maximaal mag

worden aangehouden voor herstel van het reservetekort bedraagt op grond van het FTK 15 jaar. Dit wordt een lange-termijnherstelplan genoemd.

**Indexering
(toeslagverlening)**

Verhoging van het opgebouwde en ingegane pensioen op basis van de stijging van de lonen of prijzen in de voorafgaande periode. Deze verhoging is meestal voorwaardelijk (afhankelijk van de financiële middelen en besluit van het bestuur hiertoe).

Intern toezicht

Het kritisch beoordelen van het functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen. Het gaat daarbij vooral om het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en -processen, om de checks and balances, om de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en om de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkingsgraad van) het pensioenfonds. De verplichting tot het hebben van een intern toezicht maakt deel uit van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het doel van het intern toezicht is het beter functioneren van het pensioenfonds (bestuur).

Langlevenrisico

Het gegeven dat een verzekerde persoon langer kan leven dan op basis van de gehanteerde sterftekansen wordt verwacht. Dit risico is van belang voor o.a. het ouderdomspensioen.

Middelloonregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van het pensioen is gebaseerd op het aantal deelnemersjaren en het salaris dat de deelnemer gemiddeld tijdens de carrière heeft verdiend.

Nominale rente

Rente zonder rekening te houden met inflatie.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de levenslange financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

**Overbruggings-
pensioen**

In veel pensioenregelingen bestaat de mogelijkheid om vóór de 65e verjaardag met pensioen te gaan. In de periode tussen de desbetreffende pensioenleeftijd en de 65e verjaardag ontvangt de gepensioneerde nog geen AOW-uitkering. Personen die jonger zijn dan 65 jaar betalen bovendien AOW-premie. Het overbruggingspensioen is een tijdelijk ouderdomspensioen dat dient om het inkomensverschil in de periode vóór de 65e verjaardag te overbruggen. Dit kan bestaan uit enerzijds een extra uitkering die de AOW-uitkering vervangt, en anderzijds een (gebruteerde) compensatie voor nog te betalen

premies volksverzekeringen. Met ingang van 1 januari 2005 wordt de opbouw van het overbruggingspensioen niet meer fiscaal begunstigd. Een uitzondering hierop geldt voor werknemers die vóór 1 januari 1950 zijn geboren.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het loon, dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer.
Zie: 'franchise'.

Performance

De performance van (een deel van) het vermogen is het totale rendement op marktwaarde. Deze performance wordt in de regel vergeleken met de performance van de benchmark (index). Door middel van een zogenoemde performance attributie analyse wordt het verschil tussen deze beiden op een kwantitatieve wijze verklaard.

Private equity

Beleggen in private equity betreft het beleggen in aandelen van niet-beursgenoteerde ondernemingen. Een private equity investering varieert van het participeren in jonge bedrijven die nog niet volgroeid zijn om via de beurs te worden verhandeld tot het financieren van de overname van gevestigde bedrijven.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft een beoordeling weer van het kredietrisico van een bepaalde belegging. De rating wordt vastgesteld door gespecialiseerde bureaus die, afhankelijk van de kredietwaardigheid van een onderneming, een AAA, AA, A, BBB etc. geven. Vastrentende waarden kunnen als hoogste rating AAA krijgen. De investeringsgrens wordt vaak gelegd bij een minimale rating van BBB.

Securities lending

Dit betreft het uitlenen van effecten die men in portefeuille heeft. Securities lending is een activiteit die sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw gemeengoed is onder institutionele beleggers. Een belegger die beschikt over een grote veelal 'vaste' voorraad van effecten kan een deel daarvan ter beschikking stellen aan andere marktpartijen, veelal partijen die leveringsverplichtingen zijn aangegaan zonder zelf over voldoende effecten te beschikken. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen alsmede een onderpand, het economisch eigendom gaat echter niet verloren.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Een pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig worden gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders eenzelfde format, zoals opgesteld door de pensioenkoepels, hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast

elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar kunnen optellen en zo een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen. Vanaf 1 januari 2008 is het hanteren van een UPO voor alle pensioenuitvoerders verplicht.

Valutarisico

Koersrisico dat een belegger loopt door te beleggen in (effecten die noteren in) vreemde valuta.

**Vastrentende
waarden**

Verzamelnaam voor beleggingen waarop in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen. Deze beleggingen worden ook wel als risicomijdend aangeduid.

COLOFON

Uitgegeven door Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM

Coördinatie Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Tekst Blue Sky Group

Fotografie Don Wijns, Amsterdam e.a.

Ontwerp Frissewind_visuele communicatie, Amsterdam

Realisatie C&F Report Amsterdam B.V.

Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM

Postbus 123 | 1180 AC Amstelveen

T 020 426 62 10 | F 020 426 63 85

E pensioenservice@klmgrondfonds.nl

W www.klmgrondfonds.nl

JAAR 2010 VERSLAG